

**Teoskokonaisuuden rakentuminen rap-artisti Heikki Kuulan
albumilla *Blacksuami***

Emma-Lotta Tynkkynen
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Suomen kirjallisuuden maisteriopinnot
Pro gradu-tutkielma
Huhtikuu 2017

Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Suomen kirjallisuuden maisteriopinnot

TYNKKYNNEN, EMMA-LOTTA: Teoskokonaisuuden rakentuminen rap-artisti Heikki Kuulan albumilla *Blacksuami*

Pro gradu -tutkielma, 82 sivua + liitteet [9 sivua]
huhtikuu 2017

Pro gradu-tutkielmassani analysoin rap-artisti Heikki Kuulan (s. 1983) albumia *Blacksuami* teoskokonaisuutena. Väitän, että albumi muodostaa kokonaisuuden puhujien sekä yhtenäisen tarinamaailman kautta. Osoitan, että albumilta on abstrahoitavissa neljä eri puhuja-asemaa, jotka rakentavat teoskokonaisuutta. Samalla pohdin albumin kerronnallisuutta, jota albumilla voidaan katsoa olevan. Albumin puhujat toimivat samassa tarinamaailmassa, mikä rakentaa myös teoskokonaisuutta. Tarkastelen albumia ja sen sanoituksia myös suhteessa rapin lajiin. Haluan tutkielmallani osoittaa, että rap-lyriikka voidaan nähdä nykyrunouden muotona ja sitä on mahdollista tutkia osana kirjallisuustiedettä. *Blacksuami*-albumi koostuu yhteensä kymmenestä sanoituksesta, jotka käsittelevät syrjäytymistä sekä huumeiden ja alkoholin käyttöä. Olen rajannut aineistoni sanoituksiin, mutta olen tietoinen, että albumin voidaan katsoa muodostuvan myös musiikista sekä mahdollisista musiikkivideoista.

Metodinani tutkielmassa on tekstianalyysi ja käytän hyödykseni roolirunouden teoriaa analysoidessani sanoitusten puhujia ja puhetilanteita. Rooliruno muodostuu usein kohosteisesti puhetilanteeksi, jota hallitsee yksi minämuodossa puhuva puhuja. Nähdäkseni roolirunoudella ja rap-lyriikalla on paljon yhtymäkohtia. Puhuja-asemia lähestyn perheyhtäläisyys-käsitteen kautta, jonka mukaan saman puhujan hallitsemat sanoitukset muodostavat ”perheitä”. Nämä ”perheet” sekä puhuja-asemat rakentavat teoskokonaisuutta. Albumin kerronnallisuutta lähestyn *heikon kerronnallisuuden*- sekä *montaasirytm*i-käsitteen kautta. Albumin tarinamaailmaa tarkastellessani käytän hyväkseni sekä kirjallisuustieteen että humanistisen maantieteen teorioita, joiden kautta hahmotan millaisessa paikassa puhujat elävät ja millaisia vaikutuksia paikalla on puhujien elämään. Tutkielman kuluessa analysoin myös rapin lajille ominaista kerronnallisuutta sekä henkilökohtaisuutta. Lisäksi analysoin rapille tyypillistä paikallisuutta. Rapin lajille tyypillisiä piirteitä analysoidessani käytän apunani kulttuurintutkimusta.

Tutkielmani johtopäätöksinä voidaan todeta, että albumilta on löydettävissä neljä eri puhuja-asemaa eli puhujaa. Puhujien hallitsemat sanoitukset muodostavat ”perheitä”, joita yhdistää yhtenäinen puhuja, aihe sekä tarinallisuus. Tämä rakentaa vahvasti teoskokonaisuutta. Lisäksi kokonaisuutta rakentaa albumin nimen mukainen tarinamaailma eli *Blacksuami*, jonka voidaan katsoa olevan sanoitusten tapahtumapaikka. Paikan jatkuvuuden sekä puhujien tarinoiden kautta *Blacksuami*-albumista muodostuu teoskokonaisuus, joka toisintaa suomirapille sekä rap-lyriikalle tyypillisiä piirteitä.

Avainsanat: teoskokonaisuus, suomirap, rap-lyriikka

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Teoria ja käsitteet	5
1.2	Raplyriikka nykyrunoutena?	10
2	Kerronnallisuus	14
2.1	Heikkoa kerronnallisuutta	14
2.2	Puhuja-asemat	18
2.3	Kerronnallisuus rap-lyriikassa	30
2.4	Tarinat rakentuvat puhetilanteissa	34
2.5	Puhujat yksilöityvät	37
2.6	Sanoitusten kerrostuneisuus	43
3	Blacksuami	48
3.1	Rap, kaupunki ja paikallisuus	48
3.2	Eristetty Blacksuami	52
3.3	Huumeet ja alkoholi hallitsijoina	55
3.4	Työttömyyden aiheuttama köyhyys	60
3.5	Koti ja kaupungin kadut	63
3.6	Ainutlaatuinen paikka	70
4	Johtopäätökset	74
	Lähteet	77
	Liite 1	83

1 Johdanto

Vuonna 2016 Kulttuurirahasto antoi rap-artisti Palefacelle eli Karri Miettiselle palkinnon ”nykyajan runonlausunnasta ja sosiaalisesta tarkkanäköisyydestä”. Palkintoa perusteltiin osittain sillä, että ”tämän päivän kielellisesti luovin ja seuratuin runous ei ilmesty kirjojen kansien välissä, vaan sitä kuunnellaan rapmusiikin kautta.” (Helsingin Sanomat, 28.2.2016.) Runouteen ja sanoituksiin suhtaudutaan uudella tavalla, mistä kertoo myös se, että Bob Dylanille myönnettiin vuoden 2016 kirjallisuuden Nobel-palkinto, mikä herätti sekä ihastusta että vihastusta. Esimerkiksi kirjallisuuskriitikko Mervi Kantokorpi kommentoi Yle-uutisissa palkinnon olevan ”virkistävä ja hyvä signaali”, joka nostaa käyttörunoutta osaksi kirjallisuuden kaanonin eikä runo tarkoita enää jotain paperille kirjoitettua vaan runoudella on iso yleisö (Yle-uutiset, 13.10.2016). Samaisessa Artikkelissa runoilija ja kirjallisuuden yliopistolehtori Vesa Haapala toteaa, että hän ei täysin hyväksy palkinnon myöntämistä Dylanille. Haapalan mukaan Dylanin sanoituksia ei voi pitää klassikkoteksteinä ilman esittämistä ja musiikkia eli instituutiota, johon ne kuuluvat. Toisaalta Haapala pitää hyvänä sitä, että jos kirjallisuuden ajatellaan nostavan esiin tunteita ja arvoja, menevät ne ”paremmin jakeluun pop- tai rock-tyyppin kautta kuin jossakin isossa kuivakassa romaanituotannossa.” (Emt.)

Uutisessa haastateltiin myös kirjallisuuden professori Hanna Meretojaa, joka pitää Dylanin palkitsemista hyvänä asiana, koska valinta synnyttää keskustelua siitä, mitä kirjallisuus on ja miten sanataide vaikuttaa elämäämme (Emt.). Edellä mainitut kunnianosoitukset ja keskustelut ovat yksittäisiä osoituksia siitä, että laulujen sanoitukset ovat pinnalla tällä hetkellä ja ne myös uudistavat käsityksiä runoudesta.¹Lisäksi on nähtävissä, että sanoitukset myös jakavat mielipiteitä. Nähdäkseni rap-lyriikkaa voidaan pitää yhtenä nykyrunouden muotona ja yksi tämän tutkielman tarkoituksista on pyrkiä esittelemään, miten rap-lyriikkaa voidaan tarkastella kirjallisuudentutkimuksen välinein.

¹ Keskusteluun voisi myös nostaa rap-artisti Paperi-T:n, joka sai vuonna 2016 Teosto-palkinnon. Samana vuonna Paperi-T julkaisi myös runokirjan, joka oli ehdokkaana Helsingin Sanomien kirjallisuuspalkinnon saajaksi.

Pro gradu-tutkielmassani tarkastelen suomalaisen rap-artistin Heikki Kuulan (s. 1983) albumia *Blacksuami* (2010) teoskokonaisuuden kannalta. Lähestyn kokonaisuutta albumin puhujien sekä paikan jatkuvuuden kautta. Olen kiinnostunut siitä, miten eri puhujat voivat osaltaan rakentaa teoskokonaisuutta. Lisäksi pidän olennaisena yhtenäistä tarinamaailmaa, jonka väitän muodostavan kokonaisuutta albumilla. Albumin nimen voidaan nähdä olevan viittaus paikkaan eli vapaasti suomennettuna Musta Suomeen. Nimen perusteella voidaan olettaa, että albumi muodostaa kokonaisuuden. Väitän, että *Blacksuami*-albumin puhujat elävät ja toimivat samassa tarinamaailmassa. Lisäksi peilaan albumia ja sen sanoituksia Hiphoppiin ja rappiin.² Tämä on olennaista, koska ymmärrän rapin omana lajinaan, jolla on tietynlaisia lajipiirteitä. Näin ollen on tärkeitä tuoda esille albumilla näkyvät piirteet, kuten omakohtaisuus sekä paikallisuuden korostaminen. Läpi tutkielman tulen myös tarkastelemaan sanoitusten temaattisia piirteitä.

Aloitan teoskokonaisuuden hahmottamisen analysoimalla albumin kerronnallisuutta, joka muodostuu erilaisissa puhetilanteissa. Osoitan, että albumilta on havaittavissa neljä eri puhujaa, joiden elämäntarina rakentuu albumilla. Toisessa analyysiluvussani käsittelen sanoitusten tarinamaailmaa. Olen kiinnostunut siitä, miten eri puhujat kokevat paikan ja millaiseksi albumin paikka muodostuu sanoituksissa. Nähdäkseni paikalla on merkitystä puhujien elämäntarkkuuteen sekä myös teoskokonaisuuden rakentumisessa. Analyysilukujen ohella tulen tarkastelleeksi myös sanoitusten teemoja, joita ovat esimerkiksi huumeet sekä köyhyyden aiheuttama syrjäytyneisyys.

Heikki Kuula on suomalainen rap-artisti, jonka ensimmäinen omakustannelevy *Vihreä salmiakki* julkaistiin vuonna 2006. Tämän jälkeen Kuulalta ilmestyivät albumit *PLLP* (2008) sekä *Punainen planeetta* (2008). *Blacksuami*-albumi julkaistiin vuonna 2010 ja se on Kuulan kolmas

² Hiphop on laajempi kulttuurinen ilmiö, johon liittyy räppäämistä, levyjen pyörittämistä, graffitien tekemistä sekä breakdancea. Nämä neljä elementtiä ovat hiphopin perusta. Nykyään hiphop-sanaa saatetaan käyttää eri merkityksessä tarkoittamaan esimerkiksi vain musiikkia tai tanssityyliä. Rap taas on osa hiphop-kulttuuria. Rap on tietynlainen musiikkityyli ja ilmaisutapa. (Krimms 2000, 10.) Kun puhun tutkielmassani rapista, tarkoitan laulutyyliä ja siihen liittyviä piirteitä. Hiphopilla tarkoitan nimenomaan kulttuurista ilmiötä.

sooloalbumi. Heikki Kuula vaikuttaa myös Teflon Brothers-yhtyeessä yhdessä Pyhimyksen sekä Volin kanssa. Lisäksi hän on tehnyt yhteistyötä muun muassa rapyhtye JVG:n Jaren ja VilleGallen kanssa. Kuula on julkaissut myös nimellä Perhosveitsi-Heikki *Heijastuksia täydelliseltä rundilta*-albumin (2014). Vuosina 2016–2017 Kuulalta on ilmestynyt kolme singleä.

Blacksuami sisältää yhteensä kymmenen sanoitusta ja se on temaattisesti melko samanlainen kuin *PLLP*. Albumin voi katsoa edustavan Kuulan tiedostavaa ja yhteiskuntakriittistä tuotantoa. *Blacksuami*-albumin tarkasteleminen on kiinnostavaa, koska sen voi katsoa muodostaan teoskokonaisuuden ja tässä mielessä se on nähdäkseni poikkeus Kuulan tuotannossa. Teoskokonaisuuden tarkasteleminen itsessään on merkittävää, koska sen avulla voidaan selvittää niitä rakenteita, jotka vaikuttavat kokonaisuuden muodostumiseen. Kokonaisuuden tarkasteleminen taas voi näyttää jotakin uutta tarkasteltavasta aineistosta oli se sitten albumi tai runoteos.

Kirjallisuustieteen alalla rocklyriikan tutkimusta on tehty melko paljon ja viime vuosina myös raplyriikkaa on tutkittu erityisesti sen yhteiskunnallisuuden kannalta. Suomessa ainoa julkaistu teos laululyriikantutkimuksesta on Toni Lahtisen ja Markku Lehtimäen *Ääniä äänien takaa: tulkintoja rocklyriikasta* (2006). Teos sisältää yksitoista artikkelia, joista vain kaksi on omistettu raplyriikalle. Artikkelissa ”Tuuppa Rolloon! – Tulenkantajien paikallinen identiteetti” Heini Strand ja Toni Lahtinen käsittelevät rovaniemeläisen Tulenkantajat rapyhtyeen sanoituksia paikallisuuden rakentumisen näkökulmasta. Anna Byckling taas tarkastelee artikkelissaan ”Törkyä vai ironiaa? – Eminem räppää tulkinnan rajamailla” sitä, miten ironia näyttäytyy amerikkalaisen rap-artisti Eminemin sanoituksissa. Edellä mainitun teoksen julkaisun jälkeen on tapahtunut muutosta ja laulujen sanoituksiin on kiinnitetty enemmän huomiota. Tästä kertoo esimerkiksi se, että laulujen sanoituksille on omistettu oma lukunsa teoksessa *Suomen nykykirjallisuus I: Lajeja, poetiikkaa* (2013). Luku keskittyy enimmäkseen rock-lyriikkaan ja rap-lyriikka saa tilaa yhden sivun verran. Teoksen artikkeli kertoo kuitenkin siitä, että sanoitukset nähdään osana kirjallisuutta ja, että niitä voidaan tutkia kirjallisuudentutkimuksen menetelmin.

Raplyriikan tutkimus on kuitenkin edelleen marginaalissa verrattuna rock-lyriikkaan. Se on ollut suosittua lähinnä opinnäytetöissä sekä kirjallisuudentutkimuksen että suomen kielen tutkimuksen puolella (ks. esim. Jussi Kokkola 2013, Lotta Mäkeläinen 2008, Heini Strand 2008, Katri Kittilä 2007), jos mukaan ei lasketa edellä mainittuja artikkeleita. Heikki Kuulan sanoituksia on tietääkseni tutkinut ainoastaan Ilkka Partanen pro gradu -työssään vuonna 2016. Partanen käsittelee politiikantutkimuksen pro gradussaan köyhyyden kulttuuria ja identiteettiä suomirapissa. Mukana tutkimuksessa on myös muita suomalaisia rapmuusikoita (ks. Partanen 2016).

Laulujen sanoitusten tarkasteleminen koetaan ongelmalliseksi kirjallisuudentutkimuksessa, mikä on osaltaan vaikuttanut niiden asemaan. Tarkastelemiseen liittyy aina ongelmia musiikillisten elementtien suhteen. Analysoitaessa laulujen sanoituksia on otettava huomioon, että sanoitukset eivät koskaan ole puhdasta tekstiä vaan mukana on aina ylimääräistä kontekstia ja ääniä (Lahtinen & Lehtimäki 2006, 23). Myös tarkastelemani sanoitukset ovat osa *kokonaisuutta*, mutta niiden analysoiminen on mielekästä myös ilman musiikillisia elementtejä. Se, että sanoitukset ovat osa jotakin suurempaa kokonaisuutta tuo tutkimukseeni tiettyjä ongelmia. Albumikokonaisuuden voi katsoa muodostuvan musiikista, sanoituksista sekä mahdollisista musiikkivideoista. Albumin kokonaisuuden tarkasteleminen pelkkien sanoitusten kautta on myös mielekästä. Musiikkivideoita albumin kappaleista ei ole edes tehty, joten niiden pois sulkeminen on jo tästä syystä luonnollista. Musiikin pois jättäminen vaatiikin jo parempia perusteluita.

Yhteen rap-kappaleeseen mahtuu paljon tekstiä verrattuna esimerkiksi rockkappaleeseen. Rap-musiikissa sanoituksilla on suuri merkitys ja sanoitusten tarkasteleminen voi olla mielenkiintoista myös irrallaan musiikista (Nieminen 2003 183, 32,44; ks. myös Kokkola 2013). Oma näkemykseni on, että sanoitusten tarkasteleminen kirjallisuudentutkimuksen keinoin voi avata uusia näkymiä kappaleeseen ja mahdollistaa pääsyn syvemmälle sanoituksen maailmaan. Sanoituksia analysoimalla kappale saa uusia, syvällisiä merkityksiä, kun se pilkotaan osiin (Lahtinen & Lehtimäki 2006, 24). Jussi Kokkola (2013, 17) nostaa pro gradussaan esille, että sanoituksia tarkasteltaessa on oleellista pitää mielessä, mitä sanoituksista halutaan löytää. Jos esimerkiksi halutaan tarkastella sanoitusten rytmiä, voi olla vaikea sivuuttaa musiikillisia elementtejä. (Emt.) Tutkielmassani olen kiinnostunut

sanoitusten maailmasta sekä puhetilanteista ja puhujasta. Näin ollen musiikilliset elementit voi perustellusti jättää taka-alalle. On kuitenkin hyvä pitää koko ajan mielessä, että sanoitukset ovat osa jotakin kokonaisuutta eli musiikkia. Sanoitusten tarkasteleminen tuottaa yhden tulkinnan Heikki Kuulan *Blacksuami*-albumista. Musiikin mukaan ottaminen tuottaisi taas toisenlaisen tulkinnan. Albumista on siis mahdollista tehdä monenlaisia tulkintoja näkökulmasta riippuen, mikä on ainoastaan rikkaus.

1.1 Teoria ja käsitteet

Sanoitukset eivät ole saavuttaneet täysin legitiimiä asemaa kirjallisuudentutkimuksessa, joten ei myöskään ole olemassa selkeää teoriakehystä niiden tarkastelemiseksi. Tässä tutkielmassa lähdän liikkeelle lyriikantutkimuksesta, koska rap-sanoituksilla on yhteneväisyyksiä lyriikan kanssa. Narratologista teoriaa käytän tarpeen mukaan. Lähestymistapani on tekstianalyttinen ja tulen myös käyttämään kulttuurintutkimusta analyysin tukena. Erityisesti paikan tarkastelemisessa tulen hyödyntämään sekä kirjallisuudentutkimuksen, humanistisen maantieteen että kulttuurintutkimuksen teorioita. Kulttuurintutkimusta käytän, kun tarkastelen sanoituksia rapin lajia vasten. Tällöin hyödynnän tutkimusta, joka käsittelee rappia lajina ja ilmiönä.

Lähtökohtani on siis paikon poikkitieteellinen.

Koska tarkastelen Heikki Kuulan *Blacksuami*-albumia teoskokonaisuutena, on tarpeen määritellä, mitä teoskokonaisuudella tarkoitetaan. Tommi Parkko (2016, 167) kirjoittaa, että rakenne tekee yksittäisten runojen pinkasta kokoelman. Järjestävän periaatteen tulee olla jollain tavoin havaittavissa kokoelmasta tai periaate synnyttää sellaista läsnäoloa, jonka lukija havaitsee, vaikkei tarkasti tiedä, millaisesta rakenteesta on kyse. Kokoelman tulisi siis luoda vaikutelma jonkinlaisesta järjestäytyneisyydestä. (Emt.) Teoskokonaisuuden sijaan voidaan puhua myös sarjallisuudesta. Vesa Haapala (2008, 14) kirjoittaa, että lyyrinen sarja on lyyristen tekstien asemointia rakenteellisesti määrättyyn ja rajattuun järjestykseen. Kyse ei välttämättä ole kerronnallisesta, kronologisesta tai loogisiin suhteisiin perustuvasta jaksosta. Sarjallisuus on yksi sisäisen intertekstuaalisuuden keinoista ja yksittäinen teksti saa olemassa olonsa suhteiden verkostoissa. (Emt.) Teoskokonaisuuden poetiikan avulla pyritään hahmottamaan runoteoksen suhteuta ja niitä piirteitä joiden perusteella kokonaisuus syntyy (Haapala 2010,

160.). Väitän albumin muodostavan kokonaisuuden paikan jatkuvuuden sekä eri puhujien kautta. Pyrin osoittamaan, että kokonaisuus muodostuu yhtenäiseksi niin, että kokonaisuuden ymmärtäminen vaatii kaikkien sanoitusten läsnäoloa.

Teoskokonaisuutta voi tarkastella hyvin moninaisesti ja tässä tutkimuksessa keskityn rakenteellisiin seikkoihin eli Parkon mainitsemiin *järjestämisen periaatteisiin*. Koska tutkielmani aineistona toimii musiikkialbumi, on syytä tuoda esiin myös *konseptialbumin* käsite. Konseptialbumi on sanoitusten kokonaisuus, joka muodostuu kerronnallisin tai temaattisin piirtein. Näin ollen se on verrattavissa teoskokonaisuuteen. Käytän tässä työssä termiä teoskokonaisuus selkeyden vuoksi ja sen tähden, että haluan korostaa kirjallisuudentutkimuksen näkökulmaa, joka minulla on tutkielmaani kohtaan.

Roolirunous toimii hyvänä pohjana tarkasteltaessa sanoituksia ja niiden puhetilanteita. Katja Seutu (2009, 11, 20) määrittelee roolirunon puhujakeskeisesti eli runossa puhuja yksilöityy ja runo hahmottuu kohosteisesti puhetilanteeksi. Puhuja ilmaisee roolirunossa tunteitaan ja ajatuksiaan, jotka ovat sidoksissa tiettyyn ajallisaikalliseen tai muuhun kehykseen. Runo voi myös keskittyä esittämään puhujan elämän kriisitilannetta. Roolirunoutta voi olla kertovaa sekä monologimuotoista. Monologimuotoinen rooliruno on kyseessä, kun puhujan ilmaisu välittyy ilman kertojaa. (Emt.) Puhetilanne on Parkon (2016, 101) mukaan paikka, jossa reaalin lukija ja fiktiivisen maailman puhuja kohtaavat. Reaalin runoilija luo fiktiivisen maailman kommunikaatiota varten – ikään kuin näyttämön, jolla näytellään. Runoilija asetta fiktiivisen puhujan puhumaan puolestaan näyttämölle. Lukijan tehtävä on täydentää puhetilannetta omien kokemustensa perusteella. (Emt.) Oletan, että Heikki Kuulan sanoitukset muodostuvat puhetilanteiksi edellä esitetyllä tavalla. Puhetilanteita analysoidessani tulen keskittymään siihen, miten vastaanottaja kutsutaan mukaan sanoitukseen. Väitän, että albumille muodostuu kerronnallisuutta puhetilanteiden kautta.

Roolirunon puhujalle on tyypillistä hierakkuus. Käytän tässä tutkielmassa Katja Seudun määritelmään puhujatasojen kerrostuneisuudesta. Seutu (2009, 41) kutsuu puhujatasoksi roolirunon eksplisiittisesti havaittavissa olevaa tasoa. Tämä taso on alisteinen ylemmälle eli retorille tasolle. Lukija tulee tietoiseksi hierarkkisesta rakenteesta, kun runon puhujan itsestään tai tilanteestaan ilmaisevat asiat näyttäytyvät tavalla tai toisella ambivalentissa

valossa runon tai runoteoksen valossa. (Emt.) Kerrostuneisuuden kohdalla voidaan puhua myös mimeettisestä- ja retorisesta tasosta. Mimeettinen taso on runon puhuja ja retorinen taso puhujan yläpuolella vaikuttava taso, joka on hahmotettavissa runon rakenteellisten ja kielellisten yksityiskohtien analyysin kautta. Retorinen taso on runon tai runoteoksen arvomaailmaa ja ideologista normistoa ilmaiseva taso. Se vaikuttaa siihen millaiseksi puhujan ääni muodostuu. Retorinen taso aktivoituu erityisesti silloin, kun on kyse kantaaottavasta runosta tai, jos puhujan puhe asettuu ironiseen valoon suhteessa siihen, mitä runosta välittyy lukijalle. (Seutu 2012, 257.)

Roolirunoudella ja rap-lyriikalla on yhtymäkohtia myös yhteiskunnallisuuden kannalta. Roolirunoudella on Seudun (2007, 20) mukaan vaikuttavia piirteitä eli rooliruno voi vaikuttaa vastaanottajansa asenteisiin ja arvoihin. Tämä johtuu yleensä siitä, että rooliruno antaa usein äänen henkilöille, jotka vertautuvat tekstinulkoisen todellisuuden ihmisiin ja erilaisiin vähemmistöihin: ”Esimerkiksi, jos luemme runon, jossa fiktiivinen vanhus ilmaisee syrjäytymistään tai nuori henkilö emotionaalista tyhjiötään, voi henkilöiden todellisuus laajentua kenen tahansa tekstinulkoisen maailman vanhuksen tai nuoren ihmisen todellisuuden kuvaksi.” (Emt.) Tämän voi nähdä yhtymäkohtana rap-lyriikan kanssa, jossa usein kuvataan yhteiskunnan syrjäytyneiden elämää tai tuodaan esiin yhteiskunnan ongelmia. Näin ollen rap-lyriikan kautta voidaan pykiä vaikuttamaan vastaanottajan asenteisiin ja arvoihin. Varsinkin, jos rap-lyriikka muodostuu kohosteisesti puhetilanteeksi. Väitän, että Kuulan albumilla on havaittavissa tämänkaltaisia vaikuttamisen keinoja.

Itse puhujan määrittelemisen on tutkielmani kannalta olennaista, mutta samalla myös ongelmallista. Lyriikan tutkimuksessa puhuja on se kuviteltu ääni, jonka voimme kuulla tekstissä. Myös laulujen sanoituksissa on kuultavissa ääni. Simon Frith tuo esille, että lauluissa sanat ovat merkki äänestä: laulu on aina esitys ja sanat ovat jonkun puhumia. Laulujen esittämiseen liittyy sekä non-verbaalisia että verbaalisia keinoja sanoman esiin tuomiseen. (Frith 1988, 120.) Olen saanut käytössäni olevan aineiston Heikki Kuulalta itseltään ja sanoitukset ovat siinä muodossa kuin hän on ne kirjoittanut ylös (ks. liite 1). Analysoimissani sanoituksissa on joko minämuotoinen puhuja, tai puhuja on tarkkailijan asemassa, jolloin puhuja seuraa jonkun toisen henkilön toimintaa. Vaikka sanoitusten voidaan katsoa lähenevän kertovaa tekstiä tarinallisuutensa puolesta, käytän termiä puhuja, koska puhetilanteissa

esiintyy minämuotoinen puhuja. Tässä tutkielmassa tarkoitan puhujalla *fiktiivistä* tekstissä rakentuvaa hahmoa, joka on samalla myös lukijan rakentama tekstin ääni (vrt. Lehikoinen 2010, s. 215.). Näin ollen väitän, että sanoituksissa esiintyvät puhujat ovat tulkintani myötä syntyviä henkilöitä. Itse määrittelen puhujan siksi metaforiseksi ääneksi, joka sanoituksissa on kuultavissa. Jokaisen puhujan persoona rakentuu hänen esittämiensä tarinoiden kautta.

Sanoitusten kohdalla mielenkiintoista on se, että artisti edustaa sanoitustaan kokonaisvaltaisemmin kuin kirjailija tai runoilija, koska artistit myös esittävät sanoituksiaan. Toisin kuin kaunokirjallisuudessa sanoituksessa on yleensä selvää, kenen äänellä puhutaan. (Nylén 2006, 201, 205; ks. myös Strand 2008, 6.) En kuitenkaan lähtökohtaisesti usko, että sanoitusten tarinat kertovat suoraan Heikki Kuulasta, vaikka ne ovatkin hänen esittämäänsä ja osassa viitataan Kuulaan itseensä. Lähdän siitä, että Kuula ikään kuin antaa äänen hahmolle, joka sanoituksissa esiintyy. Problematisoin sanoitusten henkilökohtaisuutta tarkemmin toisessa analyysiluvussa, kun käsittelen sanoitusten puhetilanteita sekä kerronnallisuutta.

Myös puhuja tai puhujat voivat rakentaa teoskokonaisuutta. Puhujat muodostavat joukkoja, joita Vesa Haapala kutsuu puhuja-asemiksi, joita voidaan hahmottaa samankaltaisen elämänarvojen, kokemusten, valintojen ja olotilojen avulla. Myös puhetapa voi liittää puhujaa tiettyyn puhuja-asemaan. Puhuja-asema auttaa teoksen sisäisten viittaussuhteiden hahmottamista. Jokainen puhuja-asema kerää Haapalan mukaan ympärilleen samaan aihepiiriin, kuvakieleen, symboliikkaan, tunnevireeseen ja maailmankatsomukselliseen näkökulmaan yhtyviä puhujia. Voidaan puhua perheyhtäläisyydestä eli samaan puhuja-asemaan kuuluvat runot muodostavat perheitä, joita pitää koossa yhtäläisyyksien verkosto. Käsite auttaa teoksen sisäisten viittaussuhteiden hahmottamista ja puhuja-asema on konstruktio, jonka avulla lukija jäsentää kokoelman tarjoamia kytkentämahdollisuuksia. (Haapala 2005, 86, 91–92.) Olen hahmottanut albumilta yhteensä neljä eri puhuja-asemaa, jotka yhdessä muodostavat albumista kokonaisuuden. Nämä puhuja-asemat ovat seuraavat:

1. Poika: "Sun nimi on Kuula", "Subutexcowboy", "Paskannan sieluusi", sekä "Kurita mua mutsi"
2. Isä: "Spuge", "270183-213H" sekä "Luutarhassa"
3. Huume: "Kallio-Herska"

4. Sutenööri: ”Sutenöörin Blues” sekä ”Postikortteja reunalta”
5. ”Poistakaa makkaraa”

Albumin viimeisen sanoituksen eli ”Poistakaa makkaraa” kohdalle en ole merkinnyt selvää puhujaa, koska tulen osoittamaan, että sanoitus on monitulkintainen ja sen puhujana voi toimia joko poika tai isä. *Blacksuami*-albumilla puhuja-asetat muodostuvat ennen kaikkea puhujan olotilan sekä kokemusten kautta. Väitän myös, että puhetapa liittyy puhujia osaksi tiettyä puhuja-asemaa. Tulen osoittamaan, että puhujat muodostavat Haapalan mainitsemia perheitä, jotka edelleen rakentavat teoskokonaisuutta. Samalla yhtäläisyyttä tuottaa myös se, että puhujat toimivat albumin maailmassa.

Puhuja puhuu aina jossakin paikassa tai tilanteessa. Puhetilanteet voivat rakentua paitsi deiktisyyden, mutta myös dialogisuuden kautta. Auli Viikari (1998, 288) näkee dialogisuuden olevan yksi keinoista, joilla runous kutsuu lukijaa osaksi runoa. Sanoitusten puhetilanne itsessään ilmenee paitsi selkeän dialogisuuden kautta, mutta myös deiktisten eli paikantavien ilmaisujen kautta, jotka paikantavat sanoituksen maailmaa ja kutsuvat myös lukijaa osaksi sanoitusta (Emt. 1998, 288; ks. myös Lummaa 2010, 45.). Sanoitusten puhetilanteiden kohdalla voidaan puhua myös *apostrofista* eli puhujan kääntymisestä kohti poissaolevaa elollista tai elotonta kohti. Puhuttelun keinoina toimivat usein arkikielen käyttötavat, kuten sinän puhuttelemine. Myös käskymuotojen käyttö luo puhuttelun piirteitä runoon. (Parkko 2016, 111.)

Yksinkertaisemmillaan kertovan tekstin tila on se paikka, missä tarina tapahtuu ja jossa tarinamaailman hahmot elävät ja liikkuvat (Buchholz & Jahn, 552.). *Paikka* ja *tila* on käsitetty erilaisiksi niin sosiaalitieteissä kuin humanistisissa tieteissä. Molemmat viittaavat fyysiseen ympäristöön ja ovat dynaamisia. Arkisessa puheessa paikka on jotakin, jolla on tietty sijainti. Tila taas viittaa liikkuvuuteen ja fyysisiin rajoihin, jotka eivät aina ole täysin selviä. Tila ole koskaan yksinkertainen tai neutraali. Tila on täynnä merkityksiä ja elämää – tiloja on yhtä paljon kuin on tilallisia kokemuksia. (Lyytikäinen & Saarikangas 2013, ix–xii.) Humanistisen maantieteen mukaan *paikka* on jotakin, johon ihminen liittyy merkityksiä elämismaailmassaan ja paikka saa merkityksensä ihmisen kokemuksista ja inhimillisestä tulkinnasta. Henkilökohtaisten kokemusten kautta ihminen liittyy paikkaan, jossa hän elää.

Näin paikasta tulee osa ihmisen kokemusmaailmaa. (Haarni et.al 1997, 16–17). Leena Kaunonen puhuu *tilajärjestelmästä*, jolla hän tarkoittaa tiettyyn paikkaan sijoittuvaa sosiaalista ja toiminnallista kokonaisuutta. Tilajärjestelmät voivat sisältää vastakkaisia tai toisistaan poikkeavia merkityksiä ja käyttöfunktioita. (Kaunonen 2009, 25.) Kiinnostavaa onkin pohtia, millaisena tila näyttäytyy sanoitusten maailman hahmoille ja millaisia käyttöfunktioita tilalla ylipäättään on sanoituksissa. Käytän tässä tutkielmassa termiä paikka, kun puhun fyysisestä ympäristöstä.

Paikan tarkasteleminen on kiinnostavaa rapin kohdalla, koska tyyli on syntynyt kaupungeissa. Hiphop sai alkunsa Yhdysvalloissa New Yorkissa. Tarkemmin sanoen Bronxin kaupunginosassa, joka oli 1970-luvulla etnistenvähemmistöjen kaupunginosa. Musiikillisesti hiphopin juuret ovat amerikkalaisessa bluesissa ja jazzissa. Esimerkiksi bluesin tarinankerronta on tyypillistä myös rap-musiikissa. Vaikka hiphop syntyi Bronxissa, ensimmäinen suuren yleisön tietoisuuteen noussut rap-yhtye oli Run DMC, joka ponnisti New Yorkin Queensistä. Rapin jakautuminen itä- ja länsirannikon tyyleihin alkoi 1980-luvun lopulla. Nykyään hiphop on jakautunut erilaisiksi tyyleiksi ja levinnyt kaikkialle maailmassa. (Mikkonen 2004, 30–31, 35, 44; Nieminen 2003, 169.) Se, että rap on syntynyt kaupungeissa, näkyy myös rap-sanoituksissa. Paikallisuus ja kaupunki näkyvät *Blacksuami*-albumilla muun muassa paikkojen nimeämisenä, joka myös luo autenttisuutta sanoituksiin. Heikki Kuula on myös alun perin kotoisin Kalliosta, mikä taas tuo paikallisuuden ja rapille tyypillisen kotipaikkaylpeyden mukaan sanoituksiin.

1.2 Raplyriikka nykyrunoutena?

Raplyriikalla voidaan nähdä yhtymäkohtia eri nykyrunouden lajien sekä piirteiden kanssa, mitä aikaisempi tutkimus ei ole ottanut tarpeeksi huomioon. Nähdäkseni laulujen sanoitukset lähentyvät esimerkiksi puheenomaista runoutta sekä proosarunoutta. Oman näkemykseni mukaan raplyriikalla ja runoudella on monia yhtymäkohtia ja raplyriikan kautta runoutta voidaan myös nostaa pois marginaalista. Erityisesti nuorten ihmisten kohdalla runous ei välttämättä ole kovin suosittua. Rap-lyriikka voi toimia keinona runouteen tutustumisessa sekä madaltaa kynnystä runouden lukemisen suhteen. On kuitenkin pidettävä mielessä, että

rap-lyriikkaa on oma lajinsa, jonka erityispiirteitä ei tule sivuuttaa. Eikä tämä ole tarkoituksenikaan.

Rap-lyriikan ja proosarunouden välillä on paljon yhteistä. Proosaruno näyttää proosalta ja se hyödyntää tarinallisuutta, dialogia sekä keskeislyyrisen puhujan tilalla moniäänisyyttä. Runon kieli on usein arkista ja kuvallista. Proosarunous on myös helposti lähestyttävää ja proosarunoteoksissa teoksen läpi kulkee usein jokin helposti seurattava tarina. (Parkko 2012, 145–147.) Vesa Haapala (2013, 186) on esittänyt, että kokonaisuuden rakentaminen on olennaista 2000-luvun proosarunoudessa. Kokonaisuutta voidaan luoda juonellisuutta korostavilla rakenteilla, kuten kerronnallisilla kehyksillä, runojen tarkastelemiseen ohjaamiselle tai kertomuksellisilla sarjoilla. (Emt). Tarinallisuus on merkittävää myös raplyriikan kohdalla. Tarinoiminen ja kertominen ovat osa rap-sanoituksia ja tarinointiin liittyy usein henkilökohtainen aspekti. (Rose 1994, 2.) Väitän, että tarinallisuus on myös yksi kokonaisuutta luoda tekijä albumilla. Heikki Kuulan albumi sisältää sanoituksia, joiden oletan yhdessä muodostavan juonellisen jatkumon eli puhujan elämäntarinan. *Blacksuami*-albumin sanoitukset ovat myös kieleltään puheenomaisia.

Tommi Parkko (2012, 137–138) tuo teoksessaan *Runouden ilmiöitä* esille, että modernismin kielifilosofisesta ja ontologisesta juonteesta on siirrytty *kevytmodernismiin*, joka on lähtökohtaisesti ymmärrettävämpää ja lukijalle helpommin lähestyttävämpää. Kevytmodernismiin kuuluu keskeislyyrisen subjekti eli runo on rakennettu minän ja sen tuntojen ympärille, mikä tekee runoudesta lähestyttävämpää. (Emt.) Temaattisesti järjestetyt runoteokset ovat myös tyypillisiä kevytmodernismille. Teokset ovat usein kokonaisuuksia, joita yhdistää teema, tarina tai jokin muu kokonaisuutta luova rakenne. Kevytmodernismi voidaan nähdä osana proosarunouden suosiota. (Parkko 2012, 139.)

Vaikka proosarunoutta on julkaistu 1900-luvun alusta asti, on se ollut erittäin suosittua 2000-luvulla (Haapala 2013, 179, 186). Tämä liittyy osaltaan siihen, että lukijan on helpompi lähestyä proosarunoa. Teemu Manninen (2010) on puhunut säkeen kriisistä: ihmiset eivät ymmärrä miksi runo asetellaan säkeittäin. Tämä on Mannisen mukaansa luonut proosarunon sukupolven. (Emt). Kevytmodernismi ilmiö sopii rap-sanoituksiin, koska niissä on usein minämuotoinen puhuja, joka tuntee ja ajattelee. Proosaruno-teokset ovat usein

kokonaisuuksia, joita yhdistää teema, tarina tai jokin muu kokonaisuutta luova. Koska hypoteesini on, että analysoitava albumi muodostuu kokonaisuudeksi paikan jatkuvuuden sekä puhujien kautta, voidaan sanoitusten katsoa lähenevän tässä mielessä proosarunouden lajia. Rap-lyriikka astuu osaksi nykyrunoutta ja se voi tarjota erityisesti nuorille keinon tutustua lyriikan maailmaan.

Myös rapin yhteiskunnallinen puoli luo yhtenäisyyttä sen ja runouden välille. Vielä 1960-luvulla runous oli hyvin yhteiskunnallista ja sen avulla osallistuttiin yhteiskunnalliseen keskusteluun (Parkko 2012, 137.). Tommi Parkko (2012, 110) nostaa esiin esimerkiksi Pentti Saarikosken, jonka teos *Mitä tapahtuu todella* (1962) edustaa yhteiskunnallista runoutta. Saarikosken runoudelle on tyypillistä omaelämäkerrallisuus tai illuusio siitä. (Emt.) Proosateokset osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun, mutta runous tuntuu jääneen marginaaliin tässä mielessä, mikä selittyy osittain runouden muuttuneella roolilla. Runouden ei tarvitse olla välttämättä kantaa ottavaa tänä päivänä. Rap- ja laululyriikka voisivatkin olla vastaus runouden mahdollisuuksiin osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Rap-sanoitukset ovat nykypäivän runoutta, jolla voi osallistua yhteiskunnan keskusteluun nopeammin kuin kaunokirjallisen teoksen kautta.

Osittain suomirapille on tyypillistä yhteiskunnan epäkohtien esiin tuominen ja keskusteluun osallistuminen. Suomalainen kantaaottava rap-musiikki on usein individualistista ja lyriikat kohdistuvat yksilön mahdollisuuteen ja velvollisuuteen käyttää omaa päätään ja elää uskollisena omalla itselleen yhteiskunnan asettamista paineista huolimatta. Tämä oman elämän hallinnan teema toistuu usein suomalaisessa hiphopissa. Kritiikkiä kohdistetaan myös yhteiskunnan epäkohtiin, kuten politiikan päätöksiin, huumeongelmaan, joka on osittain yhteiskunnan aiheuttamaa. Kritiikkiä saavat myös suomalainen huume politiikka, materialistinen maailmankuva. Tyypillisesti myös vaaditaan yleisesti humanimpaa, toisia huomioon ottavaa yhteiskuntaa. (Nieminen 2003, 179.)

Samuli Knuuti (2013, 343) käyttää kantaaottavasta suomirapista nimitystä poliittinen suomirap, jonka varhainen edustaja oli rap-artisti Avain (nykyinen Asa), jonka ensimmäiset albumit julkaistiin 2000-luvun alussa. Toinen hyvä esimerkki poliittisesti kantaaottavasti rap-artistista on Paleface eli Karri-Pekka Miettinen, joka osallistuu ahkerasti yhteiskunnan

kommentoimiseen omissa sanoituksissaan (vrt. Knuuti 2013, 343). Kappaleet ”Helsinki Shangri-La” (2010) sekä ”Mull on lupa” (2014) ovat esimerkkejä tästä. *Blacksuami*-albumin myötä myös Heikki Kuula osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Hän tuo esille muun muassa huumeiden aiheuttamia ongelmia sekä syrjäytyneisyyttä, joka on puhuttanut viime vuosina. *Blacksuami*-albumilla yhteiskunnallisuus on vahvasti läsnä läpi koko albumin.

Viimeiseksi nostan esille rap-sanoitusten ja puheenomaisen runon yhteispiirteet. Molempia yhdistää puheenomaisuus ja sen keinojen hyödyntäminen. Yksi lyriikan lajipiirre on sen puhuttua diskurssia jäljittelevä luonne ja lyriikka on ikään kuin ääneen kirjoitettua (Viikari 1987, 54). Lisäksi lyriikalle ovat tyypillisiä puheenomaisuus sekä minäkeskeisyys (Lehikoinen 2010, 214.), mikä on myös valitsemilleni sanoituksille, ja raplyriikalle yleensäkin, tyypillistä. Puheenomaiselle runoudelle on tyypillistä arkikielisyys ja erityisesti puheen rytmiin on voinut jäädä jälkiä arkisesta puheesta. Puhujalle muodostuu omanlaisensa *idiolekti*, tapa puhua, joka myös rakentaa puhujan persoonaa. Lisäksi puheenomaiseen runouteen liitetään yleensä tunnustuksellisuus eli runon puhuja paljastaa lukijoille oikeita tai kuviteltuja kipupisteitään. Myös minämuotoinen puhuja on tyypillistä puheenomaiselle runolle. Runossa voi myös esiintyä kirjoittajan kaltainen henkilö. (Parkko 2012, 128,13–131, ks. myös Seutu 2007.) Puheenomaisuus ja minämuotoinen puhunta ovat rapin lajipiirteitä. Lisäksi puhekielisyys vahvistaa sanoitusten yhteiskunnallista sanomaa. Puheenomaisten ilmaisujen käyttö rakentaa puhujan idiolektia sanoituksissa ja yksilöi puhujaa. Kielellä on oma merkityksensä myös paikallisuuden rakentamisessa.

Tutkielmani koostuu kahdesta analyysiluvusta, joiden kuluessa osoitan, että *Blacksuami*-albumi muodostaa kokonaisuuden. Aloitan tarkastelemalla sanoitusten kerronnallisuutta sekä puhuja-asemia eli niitä eri puhujia, jotka albumilta on hahmotettavissa. Tämän lisäksi analysoin sanoitusten dialogisuutta sekä puheenomaisuutta. Luvun lopuksi tarkastelen sanoitusten intertekstuaalisuutta. Toisessa analyysiluvussa paneudun *Blacksuami*-albumin tarinamaailmaan ja sen piirteisiin. Tarkastelen sitä, miten tarinamaailma vaikuttaa albumin puhujien elämän kulkuun. Tutkielmani kuluessa tarkastelen myös rapin lajipiirteitä ja niiden esiintymistä albumin sanoituksissa. Päätän tutkielmani johtopäätöksiin, joissa kokoan yhteen tutkielmani tuloksia ja pohdin myös, miten tutkimusta voisi mahdollisesti jatkaa.

2 Kerronnallisuus

Väitin johdannossa, että albumilla rakentuu eri puhujien elämäntarinoita, jotka osaltaan rakentavat *Blacksuami*-albumista kokonaisuutta. Tässä luvussa abstrahoin esiin albumilta havaittavat eri puhujat, jotka esittelin johdannossa. Eri puhuja-asemien analysoimisen kautta osoitan, että albumista muodostuu kokonaisuus. Tätä väitettä tukee se, että puhujat toimivat yhdessä ja samassa tarinamaailmassa eli Blacksuamessa, jota tarkastelin edellisessä luvussa. Albumin sanoitukset kuuluvat aina tiettyyn puhuja-asemaan, johon niitä yhdistää tietty puhuja sekä puhujan elämäntarina. Analysoin tätä luvussa kaksi. Osoitan myös, että puhuja-asemiin liittyvät sanoitukset muodostavat ”perheitä”, jotka osaltaan rakentavat teoskokonaisuutta. Nähdäkseni *Blacksuami*-albumin sanoituksissa on havaittavissa kerronnallisuutta ja sanoitukset muodostavat tarinan. Tähän kerronnallisuuteen liittyvät puhetilanteet, joissa kerronta tapahtuu.

Lisäksi tarkastelen puheenomaisuutta sekä dialogisuutta, jotka ovat vahvasti esillä sanoituksissa. Dialogisuuden kautta vastaanottaja kutsutaan osaksi sanoituksen puhetilannetta. Dialogisuuden kautta vastaanottajalla on mahdollisuus samastua äänessä olevan puhujan maailmaan ja sen tapahtumiin. Tämä tuottaa sanoituksiin yhteiskunnallisuutta. Esimerkiksi erilaiset deiktiset eli paikantavat ilmaukset kutsuvat vastaanottajaa osaksi sanoituksen maailmaa. Puheenomaiset piirteet taas yksilöivät puhujat henkilöiksi, jolla on tietynlainen tapa puhua. Käsittelen tässä luvussa myös artistin suhdetta sanoituksiinsa ja rap-lyriikalle tyypillistä henkilökohtaisuutta, jota on nähtävissä myös *Blacksuami*-albumilla. Väitän, että albumin sanoitukset nivoutuvat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi puhujien tarinoiden kautta.

2.1 Heikkoa kerronnallisuutta

Blacksuami-albumin sanoitukset ovat pääosin minämuotoisia ja puhuja-aseman puhuja on sanoituksissa hallitsevassa asemassa. Tarkoitán tällä sitä, että ainoastaan puhuja pääsee ääneen sanoituksissa. Katja Seutu (2009, 11) määrittelee roolirunon puhujakeskeiseksi ja roolirunolle on ominaista puhujan yksilöityminen sekä se, että runo hahmottuu kohosteisesti

puhetilanteeksi. Puhuja ilmaisee runossa kokemuksiaan ja tunteitaan sekä ajatuksiaan, jotka ovat yhteydessä tietyn fiktiivisen tilanteen ajallispaikalliseen kehykseen. (Emt.) Ymmärrän ajallispaikallisen kehyksen hetkeksi, jossa puhuja puhuu. Tämä hetki ilmaistaan sanoituksissa paikantavien ja ajallisten ilmauksien avulla. Sanoitusten puhujia voi luonnehtia myös keskeislyyrisiksi. Keskeislyyrinen puhuja reflektoi itseään sekä kuvaa, tilittää tai tunnustaa omia tuntojaan. Runo, tässä tapauksessa sanoitus, ikään kuin kietoutuu puhujan ympärille. Tekstin fiktiivinen todellisuus pyörii puhujan minämaailman ympärillä. Keskeislyyrisessä lyriikassa läsnäoloa on runsaasti ja runoissa on vahva toden tuntu. Huomioitavaa on, että keskeislyyrinen puhuja on konstruktio, tekstiä varten tehty. (Parkko 2016, 107–108.)

Sanoitusten puhujakeskeisyys selittyy myös rapin lajilla, jolle on tyypillistä henkilökohtaisuus ja sen korostaminen. Rap-artistit puhuvat usein henkilökohtaisesta kokemuksesta ja ottavat kertojan tai silminnäkijän roolin (Rose 1994, 2). En kuitenkaan väitä, että puhuja olisi albumilla Kuula vaan, koska tarkastelen sanoituksia kirjallisuuden tutkimuksen välinein, ymmärrän albumilla esiintyvät puhujat fiktiivisinä hahmoina. Kuulan albumin sanoituksista hahmottuvat puhujat ilmaisevat ajatuksiaan minämuotoisesti. Fiktiivinen maailma esitetään minämuotoisen puhujan kautta. Sanoituksista on hahmotettavissa puhetilanne, jossa puhuja puhuu eli puhuja ilmaisee itseään ajallispaikallisessa kehyksessä. Välillä puhuja puhuu nykyhetkessä, mutta välillä aika laajentuu koskemaan puhujan menneisyyttä tai aiemmin tapahtuneita tapahtumia. Minämuotoisen puhujan kautta albumin sanoitukset lähentyvät proosarunoutta, jolle on myös tyypillistä keskeislyyrisyys sekä tarinallisuus.

Roolirunon puhetilanne syntyy usein ilman kerronnallisia välikäsi, mikä tuottaa siihen voimakkaan intensiteetin (Seutu 2012, 255.). Samalla tavalla rap-lyriikassa puhetilanne rakentuu usein yhden puhujan varaan ja puhetilanne voi olla hyvin intensiivinen ja henkilökohtainen. Kuulan albumilla puhetilanteet hahmottuvat pääosin yhden henkilön esittämäksi, mutta muutamassa sanoituksessa ääneen pääsevät myös muut henkilöt. Esimerkiksi sanoituksessa ”Sun nimi on Kuula” puhujan isä puhuu kertosaakeistössä: ”Ja faija opetti jo muksusta: Moraali on rikkaiden luksusta. Ei pidä itestään liikoi luulla. ’Sun nimi on Kuula’.” Albumin sanoituksissa vastaanottaja kutsutaan osaksi puhetilannetta. Jokainen sanoitus sisältää runsaasti deiktisiä ilmauksia, jotka paikantavat sanoituksia ja niiden puhetilannetta. Tällaisia ilmauksia ovat esimerkiksi paikka, aika tai verbien aikamuodot. Myös

paikan tai ajan adverbialit ovat deiktisiä ilmauksia. (Viikari 1987, 59.) Paikantavat ilmaukset yhdistyvät laajempaan kokonaisuuteen eli edellä käsiteltyyn sanoitusten maailmaan. Puhetilanteiden kautta pystytään porautumaan syvemmälle albumin maailmaan ja tämä on osaltaan kokonaisuutta yhteen nivova tekijä. Samalla deiktiset ilmaisut osoittavat, että sanoitusten tapahtumat tapahtuvat tietyssä paikassa. Tämä tuo mukaan kerronnallisuuden aspektin.

Määritän tässä tutkielmassa kertomuksen tapahtumien sarjaksi. Tapahtumat tapahtuvat jossakin paikassa johonkin aikaan (Herman 2005, 151–152). Tämä tuottaa kerronnallisuutta sanoituksiin. Sanoitusten tarinat eivät kuitenkaan ole täysin aukottomia ja yhtenäisiä. Näin ollen ne eivät täysin täytä kertomuksen määritelmiä. Brian McHale (2001, 165) puhuu *heikosta kerronnallisuudesta*, jolla hän tarkoittaa sitä, että tunnistamme pienistä yksityiskohdista tarinan kertomukseksi. Tarina voi olla epäyhtenäinen ikään kuin se olisi huonosti kerrottu. Samalla se kuitenkin herättää lukijassa ajatuksen kerronnallisuudesta. (Emt.) Heikko kerronnallisuus sopii tarkasteltaviin sanoituksiin, koska niissä on selkeitä aukkoja ja epäjohdonmukaisuuksia. Kerronnallisuudesta kertoo esimerkiksi se, että pojaksi nimeämäni puhuja kertoo välillä lapsuuden tapahtumistaan ja välillä taas puhe tapahtuu nykyhetkessä. Samaten isän ollessa puhujana sanoituksiin jää selkeitä aukkoja, jotka vastaanottajan on itse täydennettävä. Albumin sanoitukset eivät muodosta lineaarista tarinaa vaan jokainen sanoitus kuvaavat tapahtumia puhujien elämän eri vaiheista. Tarinaan tulee yhtenäisyyttä, koska puhujat elävät samassa maailmassa, kuten tulen osoittamaan luvussa kolme. Lisäksi albumilta on abstrahoitavissa eri puhujien elämäntarinoita, mikä tuottaa jatkuvuutta albumille.

Katja Seutu (2009, 110) puhuu Maila Pylkkösen *Arvo: vanhaäiti puhuu runonsa*-teoksen runojen kohdalla runonäyttämöistä, jotka syntyvät runojen sarjoista. Nämä näyttämöt käsittelevät jotakin teoksen puhujan elämäntilannetta. Näistä näyttämöistä rakentuu teoksen kokonaisuus. Runonäyttämöiden runot eivät välttämättä liity toisiinsa kronologisesti vaan assosiativisesti. (Emt.) Albumin sanoitukset voidaan nähdä tällaisina metaforisina runonäyttämöinä, joita yhdistää toisiinsa niissä esiintyvän puhujan elämäntarina. Sanoitukset käsittelevät puhujien elämänvaiheita ja rakentavat näin teoskokonaisuutta. Albumilla liikutaan näiltä metaforisilta elämän näyttämöiltä toiselle ja näyttämöt linkittyvät toisiinsa kerronnallisuuden sekä niillä esiintyvän puhujan myötä. Näillä näyttämöillä tapahtuu niillä

esiintyvän puhujan elämän kannalta merkittäviä tapahtumia. Sanoitusten kerronnallisuus rakentaa *Blacksuami*-albumista teoskokonaisuutta.

Kerronnallisuuden lisäksi albumin kohdalla voidaan käyttää termiä *montaasirytm*i, jota käsittelen seuraavaksi. Albumin sanoitukset alkavat joko paikantavalla ilmaisulla tai puhujan olotilan ilmaisemisella, joka johdattaa sanoitukseen. Nämä siirtyvät johdattavat sanoituksesta toiseen melko äkkinäisestikin. Kun puhutaan nopeista siirtymistä paikasta tai tilanteesta toiseen voidaan käyttää termiä montaasirytm*i* kuvaamaan tätä siirtymien sarjaa. Tällöin runon semanttinen taso muotoutuu kuvien sarjaksi, joka ei välttämättä ole loogisessa järjestyksessä. (Seutu 2009, 111; Haapala 2005, 56.) Nähdäkseni tarkasteltavan albumin kohdalla voidaan puhua montaasimaisesta rytmistä, jonka kautta albumi jäsentyy kokonaisuudeksi. Välähdykset puhujan elämästä rakentuvat kokonaisuudeksi heikon kerronnallisuuden kautta. Haapala (2005, 56) huomauttaa, että montaasirytm*i*n muodostamassa kuvasarjassa ei ole kyse kronologisuudesta vaan esityksestä, jossa tilanteiden annetaan näkyä yhtä aikaa ja vaihdellen. Samalla voidaan tarkastella elämää ja nähdä sen yhteydet. (Emt.) Montaasimainen rytmi sekä kerronnallisuuden piirteet rakentavat albumista kokonaisuutta. Välähdykset puhujien elämästä antavat mahdollisuuden nähdä puhujien elämään vaikuttaneet tekijät.

Kerronnallisuutta tukee myös se, että albumin tapahtumat vaikuttavat toisiinsa. Noël Carrollin (2001, 22–23, 28) mukaan kerronnallinen yhteys perustuu tapahtumien ja tilanteiden sarjoihin, jotka ovat yhteydessä toisiinsa ja niillä on yhteinen aihe. Samalla hän väittää, että tapahtumien ei tarvitse välttämättä olla kausaalisia, mutta kertomuksessa edeltävien tapahtumien täytyy mahdollistaa tulevat. Edellisten tapahtumien täytyy vähintäänkin vaikuttaa niihin olosuhteisiin, joissa tulevat tapahtumat tapahtuvat. (Emt.) Elisa Heikura (2012, 12) on tulkinut Pro gradussaan Carrollin ajatusta niin, että yhdestä tapahtumasta ei välttämättä seuraa toista, mutta ensimmäinen luo pohjaa tilanteelle, jossa jälkimmäinen on mahdollinen (Emt.). *Blacksuami*-albumin kannalta tapahtumien luoma pohja tuleville tilanteille on olennainen. Sanoitusten tapahtumat vaikuttavat toisiinsa ja siihen, millaiseksi kulloinkin äänessä olevan puhujan tarina muodostuu. Seuraavaksi paneudun tarkemmin albumin puhuja-asemiin ja niiden merkitykseen teoskokonaisuuden rakentumisessa.

2.2 Puhuja-asemat

Eri sanoitusten kerronnallinen yhteys perustuu myös niissä esiintyvään puhujaan. Johdannossa mainitsin perheyhtäläisyydestä, jota Vesa Haapala on käyttänyt. Nähdäkseni sanoitukset voidaan ryhmitellä puhuja-asemien mukaan ”perheiksi” eli tietyt sanoitukset muodostavat perheen puhujan yhtenäisyyden perusteella. Haapala (2012, 87) toteaa, että tietty jaettava ominaisuus, kuten puhutavan tai itsestä ja omasta olemisesta annettujen luonnehdintojen samankaltaisuus tai yhtäläisyys kytkee runoja samaan puhuja-asemaan (Emt). Albumin puhuja-asemia rakentavat yhtenäinen puhuja, kerronnallisuus sekä aihe, jota puhuja-asemat käsittelevät. Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi huumeiden sekä alkoholin käyttö ja huono-osaisuus. Seuraavaksi analysoin tarkemmin albumin eri puhuja-asemia sekä niissä esiintyviä puhujia.

Kuten toin edellä ilmi, väitän että albumilla muodostuu eri puhujien elämää koskevia tarinoita. Tässä luvussa analysoin tarkemmin johdannossa erittelemiäni puhuja-asemia. Ensimmäinen puhuja-asema, jota käsittelen, on puhuja, jonka olen nimennyt pojaksi. Käytän nimeä poika, koska nähdäkseni puhujan isä on äänessä albumin sanoituksissa ”Spuge” sekä ”Luutarhassa”. Lisäksi poika puhuttelee isäänsä ja isän ääni on myös kuultavissa muutamassa pojan äänen hallitsemassa sanoituksessa. Pojan tarinan rakentuminen alkaa sanoituksesta ”Sun nimi on Kuula”. Sanoituksen nimi on kiinnostava, koska siinä puhuja nimetään Kuulaksi, mikä taas viittaa artistiin itseensä eli Heikki Kuulaan. Koska lähdän siitä, että albumin puhujat ovat tulkintani myötä syntyviä hahmoja sekä ääniä, en näe, että sanoituksen puhuja olisi Heikki Kuula itse. Kuula nimen käyttäminen on esimerkki ja nähdäkseni nimen kohdalla voisi olla mikä tahansa muukin nimi. Palaan tähän myöhemmin, kun käsittelen artistin ja sanoitusten suhdetta tarkemmin.

”Sun nimi on Kuula”-sanoitus alkaa lausahduksella ”pahan suovan kritiikin piiristä”, jonka tulkitsen kertovan puhujan kotioloista eli siitä, mistä puhuja on lähtöisin. Lausahduksen perään puhuja esittelee itsensä: ”Paha mulkero tyylini tiivistää”. Tulkitsen pahansuovan piirin olevan haukkumista ja muiden kiusaamista. Pahansuopa koti on myös tehnyt puhujasta kritiikin antajan. ”Paha mulkero” voidaan myös nähdä suomennoksena englannin kieliselle Bad Motherfucker-sanalle, jolla voidaan korostaa rap-artistin kusipäistä tai kovismaista

luonnetta. Kuulan sanoitusten kohdalla sanan kautta tuodaan yhdysvaltalaisen rapin piirteitä osaksi suomalaista rap-lyriikkaa. Puhuja ei osaa kehua muita, koska hän ei ole koskaan saanut osakseen kehumista, kuten käy ilmi sanoituksen jatkuessa: ”Ku tarjoot binin sanon kippis, plus onks toi sun naamas vai paskoks sun lippis?”. Tämä viittaa analyysini mukaan siihen, että sanoituksen puhuja jatkaa kotoa oppimaansa haukkumista. Jos joku tarjoaa oluen, sanotaan kippis, mutta samalla haukutaan toisen naamaa, koska ei osata kiittää. Samalla lausahduksen voidaan tulkita viittaavaan puheeseen, jota puhuja kuulee kaveriporukoissaan.

Kotoa saadusta kritiikistä ei myöskään ehditä toipua, kun jo ”ruoskitaan luuviuluista riitasointuja”. Tämä symbolinen lausahdus on viittaus joko siihen, että ihminen hakataan ja hän päästää suustaan huudahduksia ja kiljahduksia eli riitasointuja, mikä viittaa väkivallan olevan osa puhujan arkipäivää. Toisaalta lausahdus voi olla metaforinen viittaus siihen, että albumin maailmassa kasvetaan kieroon ja epävireeseen, kuten riitasoinnut. Puhujastakaan ei kasva yhteiskunnan odotusten mukaista kansalaista. Ruoskiminen voidaan myös tulkita viittaukseksi henkiseen väkivaltaan, johon sanoituksen ensimmäinen lausahdus viittaa.

Sanoituksen ensimmäisen säkeistön loppupuolella todetaan, että albumin maailman kaupunkikaan ei tarjoa elämälle muuta mahdollisuutta: ”ja tää kaupunginosa ympärillä sykkii, eikä anna mun muuttaa syklii. Niin isä niin ku poikaki”. Menneisyys ja kasvuympäristö vaikuttavat puhujan elämän kulkuun. Oikeastaan valintoja on vain yksi: seurata isän jalan jäljissä, kuten ”Sun nimi on Kuulan” kertösäkeistöstä tulee ilmi: ”Ei pidä itsestään liikoi luulla. ’Sun nimi on Kuula’. ” Tämä tuo isän osaksi sanoitusta, koska edellinen lausahdus on isän puhetta pojalleen. Kaupungista taas tulee personifioinnin kautta melkein elollinen olento, joka voi estää ihmisiä toimimasta tietyllä tavalla. Kaupunginosa sykkii, eli sen sydän sykkii puhujan ympärillä, mikä estää häntä toimimasta toisella tavalla. Kaupunki on elollinen olento, joka vaikuttaa puhujan elämään estämällä häntä parantamasta tilannettaan. Paikka, jonne synnyt määrää perheen ohella sen, mitä sinusta tulee.

Myös ”Sun nimi on Kuulan” toinen säkeistö antaa viitteitä siitä, millaiseksi poika-puhujan elämä muodostuu. Jo ensimmäinen lausahdus ”Normia veloissa myöten korvia” antaa ymmärtää, että puhujalle normaalitila on olla velkaa ja samalla myös ilman rahaa. Puhuja ajautuu ”Sun nimi on Kuulan” lopussa huumausainekoukkuun. Myös äidin läsnäolon puute

sekä huono suhde äitiin nousee esille sanoituksen lopussa: ”Tarhan pihal pelikortit jaettu, kaksyt yli neljä muut lapset haettu. Äidin syliin yhä tarhanpihal odotan. Äiti, sä oot kaksyt vuotta myöhässä.” Äidin läsnäolon puute tai äidin huomion puute tulee esille myös sanoituksissa ”Subutexcowboy” sekä ”Kurita mua mutsi”.

Huonojen kotiolojen ja kaupunginosan vaikutus ihmisten elämään voidaan nähdä syynä sille, miksi poika-puhuja ajautuu elämässään sivuraiteille. Tätä tukee ”Sun nimi on Kuulan” ensimmäisen säkeistön viimeinen lausahdus: ”Tien risteykses venaan uusii räkiksii ja vien väärälle tielle vaik väkisin.” Puhuja kasvaa isänsä kaltaiseksi kotiolojen ja kaupunginosan vaikutuksen seurauksena ja johdattaa myös muut väärälle tielle, joka on metaforinen ilmaus syrjäytymiselle ja huumeiden käytölle. Puhuja estää itsekkäästi muidenkin mahdollisuudet saavuttaa parempi elämä. Sanoituksessa nousee esille huono-osaisuuden periytyvyys, johon ei pysty itse vaikuttamaan, koska kukaan ei ole käskemässä opiskelemaan ja kotiolot ovat olleet huonot. Toisin sanoen puhujan kotona ei ole arvotettu koulutusta. Tähän on varmasti osaltaan vaikuttanut isän alkoholismi, jota poika-puhuja käsittelee sanoituksessa ”Paskannan sieluusi”. Sanoitus myös jatkaa pojan ja isän suhteen läpikäymistä.

”Paskannan sieluusi”-sanoituksessa palataan takaisin puhujan kotioloihin ja sanoituksessa poika-puhuja puhuttelee isäänsä. Sanoitus kuvastaa sitä ”pahan suovan kritiikin piiriä”, eli pojan lapsuuden kodin kotioleja, jota käsittelee edellä:

Särjit kaappi-teeveen, joku soitti poliisit mut toivoin, et peilissä piirteit sust olisi Olit mulle mun faija, et alkoholisti, Katsoin käsiäsi ja vertasin niit omiini. Pieni pentus ihaili sun temppuja tyhmiä. Matkin peilin edes eleitä ja virnistyksiä. Sua kopioin ja pirtulestin korkkasin, opin katutappelee ja kärsiin morganin, ja

Poika ottaa mallia isästään, kuten kuka tahansa lapsi. Loppujen lopuksi isä on aina isä, vaikka olisi alkoholisti. Puhuja kopioi lapsena isänsä toimintaa ja kasvaa näin samanlaiseksi kuin isänsä. Kotoa opitun merkitys korostuu entisestään. Isä on jälleen läsnä sanoituksessa pojan puheen kautta, mutta ääneen isä ei pääse ollenkaan. Isän toiminta ja ”Sun nimi on Kuulassa” esille tulleet puheet vaikuttavat vahvasti siihen, millaiseksi poika-puhujan elämä muodostuu. Isän opetukset vaikuttavat pojan elämän kulkuun. Pojasta kasvaa isänsä kaltainen. Pojan

elämänkulkuun vaikuttaa myös äiti, joka on ollut väkivaltainen lastaan kohtaan. Tätä poika-puhuja käsittelee sanoituksessa ”Kurita mua mutsi”, jossa vuorostaan pojan äiti on puhuttelun kohteena.

Sanoituksessa puhuja kokee, että äiti purkaa omaa pahaa oloaan lyömällä lastaan. Äiti syyttää ainoaa lastaan kaikista elämänsä virheistä ja sanoituksesta on tulkittavissa, että äiti ei ole edes halunnut lastaan, kun puhuja toteaa: ”Toivoit kuolevasi synnytyksessä. Potra poika vedettiin pihdeillä”. Puhuja kokee, että hänen ja äidin suhde on inhimillinen ainoastaan silloin, kun äiti kurittaa häntä: ”Turhautumistas poikaas purat. Ku puristat pillistä, tää on hetken inhimillistä.” Lapsen tapaan puhuja kuitenkin haluaa äidiltään hellyyden osoituksia, vaikka ne ovatkin korvatillikoita: ”Kivitän naapurin ikkunoita saadakseni korvatillikoita. Anna mun tietää kuinka paha poika oon.” Sanoituksen toisessa säkeistössä puhuja kokee, että hän on pilannut äitinsä nuoruuden. Tämä osoittaa, että puhujan äiti on saanut lapsensa melko nuorena. Puhuja saattaa olla epätoivottu: ”Sulta meni koko nuoruus, ja pieksit poikasi verille.” Huomioitavaa on, että sanoituksessa puhujan äiti ei pääse ääneen, joten jää pimentoon, mitä äiti ajattelee suhteesta poikaansa.

Myös sanoitus ”Subutexcowboy” käsittelee pojan ja äidin suhdetta, mutta ajallispaikallinen tila on nyt eri. Poika on jo aikuinen ja hän puhuttelee äitiään puhelimen välityksellä. Poika avautuu elämänsä kulusta ja samalla kiristää äitiään vaatimalla rahaa huumeisiin tai muuten poika, puhuja, tappaa itsensä. Puhelinkeskustelusta kertoo sanoituksen kertosäe:

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni. Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

Puhuja toivoo, että hän kuolisi ja ensimmäisen säkeistön viimeiset lauseet ovat osoitus siitä, että hän pyytää apua itsemurhan tekemiseen, kuten toin edellisessä luvussa ilmi. Kertosäkeistöstä sekä sanoituksen toisesta säkeistöstä käy ilmi, että hän pyytää apua äidiltään:

Kun kysyn kassaneidilt: "Mitä sä tuijotat?". Se sanoo: "En paljon mitään." Ja se mulkkaa mua ku jotain tautipesäket, jonka poistua kaupasta pitää. Vauvasta ei tullu pressaa vaan kilipää, vauhtisokee piripää, joka langalla kiristää. Kiirastules koittaa keksii texii, pleksis nextii seuraa Breksii³. Stikit sakset ennen mustaa lusikkaa. Seinät kaatuu, maailma kukistaa. Superlon-patjalla paskat housuissa. Haluun äiti sulta viel viimesii nousuja. Salaa toivon, et lyöt luurin korvaan. Sun pitää ympyrä sulkee. Synnyit jo yhen persläven kanssa, mitä vittuu sä enää mul teet?

Toisesta säkeistöstä on tulkittavissa, että puhuja on Subutexin vaikutuksen alaisena. Tästä kertovat nopeat asennonvaihdot puhujan puheessa. Säkeistön keskivaiheilla puhujan puhe myös kiihtyy, minkä voi tulkita kertovan sekavasta mielentilasta. Huumeiden käyttöön myös viitataan suoraan: "Stikit sakset ennen mustaa lusikkaa", mikä viittaa tulkintani mukaan huumeiden käyttöön. Puhuja pyytää äidiltään anteeksi, että ajautui huumeiden käyttäjäksi. Tämä tuo hyvin esille puhujan vääristyneen käsityksen itsestään sekä perhesuhteista. Puhuja kokee olevansa äidilleen pettymys niin kuin äiti on hänen päähänsä iskostanut lapsena, kuten "Kurita mua mutsista" käy ilmi. Sanoitus yhdistyy myös "Sun nimi on Kuulaan", jossa tulee ilmi kotitaustan merkitys kasvulle. "Sun nimi on Kuulan" toisen säkeistön kuvaus huumeiden käytöstä voidaan katsoa jatkuvan "Subutexcwboyssa".

Sanoituksen lopussa puhuja, jopa haluaa, että äiti sulkisi luurin, jotta hän voisi tappaa itsensä. Puhuja kokee, että äiti ei tarvitse häntä mihinkään, mikä tuo sanoituksen jälleen lähelle "Kurita mua mutsi"-sanoitusta. Samalla tunteet ovat ristiriitaisia – puhuja haluaisi vielä yhdet "nousut" eli huumeiden antaman hetkellisen euforian tunteen, mutta samalla hän haluaa kuolla. "Subutexcwboyssa" ei selviä, miten äiti lopulta suhtautuu tilanteeseen. Koska väitän, että sanoitukset voidaan nähdä välähdyksinä eri puhujien elämistä, ei pojan elämänkulkua voida täysin tietää.

Viimeinen sanoitus, joka kuuluu pojan puhuja-asemaan, on "270183-213H". Sanoituksen tapahtumapaikka on sosiaalitutkimisto, jossa jo nyt aikuinen poika jonottaa vuoroaan ja pohtii samalla maailman menoa. Väitettäni siitä, että sanoituksessa puhujana on poika, tukee

³ Heikki Kuulan sanoin Breks on "yks klassikko-stadilainen nipa/graffittijäbä, joka kuoli 8v. sit OD". Kyseessä on siis narkomaani, joka kuoli yliannostukseen. Tämä tuo sanoitukseen lisää realistisuutta sekä omakohtaisuutta. Lähde: Facebook-keskustelu Heikki Kuulan kanssa.

sanoituksen nimi, joka on selvä viittaus sosiaaliturvatunnukseen. Näin ollen poika olisi syntynyt vuonna 1983. Puhuja ei voi siis olla pojan isä, koska isä on elänyt jo 1970-luvussa, kuten sanoituksesta ”Luutarhassa” käy ilmi. ”270183-213H”-sanoituksessa pojasta on kasvanut aikuinen eikä hän enää ole huumausainekoukussa vaan alkoholi on korvannut huumeet: ”Turhautumiseen koskista ostin ja postimies tuo vaan jobin postia.” Koskis eli Koskenkorva-viina tuo pelastuksen, kun elämä on kärsimystä. Pojasta on itsestään myös tullut isä, kuten sanoituksesta käy ilmi: ”Ja lapseni äiti alotti nyt sen vahvan mielialälääkityksen.” Pojasta kasvoi alkoholiin menevä työtön, mutta epäselväksi jää kasvaako poika-puhujan pojasta isänsä kaltainen. Jo albumin ensimmäisessä sanoituksessa käy ilmi, että pojista kasvaa isiensä kaltaisia. Huono-osaisuus siis periytyy albumin maailmassa. Tähän vaikuttaa myös albumin maailma, joka ei tarjoa parempaa tulevaisuutta. Palaan tähän tarkemmin luvussa 2., kun analysoin albumin tarinamaailmaa.

Isä nousee monta kertaa esille poika-puhujan puheessa, joko isä on puhuttelun kohteena tai sitten isän ääni kuuluu sanoituksesta. Isä itse on puhujana sekä puheen kohteena kahdessa sanoituksessa. Olen valinnut tähän ryhmään myös sanoituksen ”Spuge”, vaikka isä ei siinä ääneen pääsekään vaan häntä katsotaan ulkopuolisen silmin. Perustelen valintaani sillä, että tulkitsen ”Spugessa” hahmon olevan poika-puhujan isä, joka on ajautunut laitapuolen kulkijaksi. Tätä tulkintaa tukee sanoitus ”Luutarhassa”, joka voidaan nähdä sanoituksen ”Spuge” sisarsanoituksena, koska siinä Spugen liikkeitä kuvataan Spugen itsensä näkökulmasta. Toisin sanoen poika-puhujan isän näkökulmasta.

”Spugessa” seurataan spurgun liikkumista ympäri kaupunkia. Sanoitus on ainoa, jossa ei ole minämuotoista puhujaa vaan spurgun toiminta kuvataan ulkopuolisen silmin. Kuvaus ulkopuolisen näkökulmasta asettaa vastaanottajan tarkkailijan asemaan ja seuraamaan spurgun liikkeitä. Tulkintaa voidaan laajentaa koskemaan yhteiskuntaa, joka seuraa spugen liikkeitä ja halveksii tätä. Tämä tuo sanoitukseen yhteiskunnallisen näkökulman. Toin edellä esille, että väitän sanoituksen olevan poika-puhujan isän toiminnan kuvausta. Isä on alkoholisoitunut lopullisesti. ”Paskannan sieluusi”-sanoituksesta käy ilmi, että pojan ollessa nuorempi, oli isä jo alkoholisoitunut ja melkein toinen jalka haudassa eli kuoleman partaalla. ”Spugessa” isä on lopullisesti menettänyt elämänsä hallinnan ja ajautunut kodittomaksi alkoholistiksi.

”Luutarhassa”-sanoituksessa taas puhujana toimii isä. Sanoituksessa isä muistelee omaa nuoruuttaan ja alkoholistin elämäänsä. Tulkitsen sanoituksen olevan ”Spuge”-sanoitukselle jatkumoa ja tällä kertaa päästään Spugen eli isän pään sisään. ”Luutarhassa”-sanoituksessa isä on selkeästi alkoholisti, josta kertoo se, että puhuja ei ole täysin varma, mitä on tapahtunut ja puhe on haparoivaa. Tämä selittyy alkoholin käytöllä. Lisäksi isä on tottunut kohmeloon eli krapulaan. Sanoituksessa on kaksi aikatasoa: ensimmäisen säkeistön puhetilanne tapahtuu tässä hetkessä ja toisen säkeistön puhetilanteessa puhuja on siirtynyt nuoruuteensa 1970-luvulle. Nuoruuden tapahtumat ovat nekin hämärän peitossa, mikä kertoo siitä, että alkoholismi ja mahdollisten huumausaineiden käyttö on jatkunut pitkään. Tämä on tehnyt isä-puhujasta hautausmaan eli ihmisraunion, joka on jo melkein kuollut.

Toisen säkeistön lopussa palataan taas nykyhetkeen ja puhuja toteaa: ”En tiedä kumpi puntti tänään munan saa, mut tiedän sen, mä oon erilainen.” Isä-puhuja kokee olevansa erilainen ihminen kuin muuta, mikä tuo sanoitukseen ylpeyden tunteen omasta toiminnasta. Vaikka isä-puhuja on alkoholisti hän ei koe sitä ongelmaksi. Sanoituksesta voidaan tulkita, että huonosuaisuus on jatkunut albumin maailmassa jo vuosikymmeniä. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että albumin maailmassa huumausaineita ja alkoholia käytetään paljon. Tästä kertoo se, että melkein jokainen sanoitus käsittelee tavallaan alkoholismia tai huumausaineiden käyttöä. Selkeimmin huumeiden käytöstä puhutaa sanoituksessa ”Kallio-Herska”

Blacksuami-albumilla on yksi sanoitus, jossa puhujana on personifioitu huume. Sanoituksessa ”Kallio-Herska” puhujana on huumausaine ja sanoituksessa osoitetaan, miten huumeiden käyttäminen vaikuttaa ihmiseen. Huumausaineen toimiminen puhujana korostaa huumeen valtaa ihmistä kohtaan eli sitä, miten herkästi riippuvuus voi syntyä. ”Kallio-Herskassa” tulee ilmi, että albumin maailman katuja ei hallitse elollinen olento, kuten presidentti. Kaduilla valtaa pitää metaforisesti heroini, joka pitää itseään ”Kallion katujen pressana”:

Kallio on mitä valvon ja vaalin. Paskuuden koko ajan kehittyvä ideaali. Ja mä oon Kallion katujen pressa. Nestemäist terästä kaaoksessa. Näin hyväks jäbäks suhteellisen slaikka. Kotioveni velkojen kohtauspaikka. Mun frendeil on piikki suonessa, vaik ne eilen sanoki et huomenna. Kaikki perseest, poikkeuksena mä. Puhun sust paskaa selän edessä. Mä

oon hiphopin uus musta. En oo ees väri, mut tarpeeks hustla. Ja mun auton rekkari on sun auton rekkari. Ja beibi sul on tuoli, kunnes menetän mun kasvoni.

Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun. Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun.

Sanoituksen puhuja eli Kallio-Herska, kuten hän sanoituksen toisessa säkeistössä itsensä nimeää, rakentaa albumin maailmassa kuvaa paikkana, jossa ihmiset alistuvat hänen valtaansa eli heistä tulee huumeiden käyttäjiä. Tämä puhujan nimeäminen on tyypillistä roolirunoudelle. Yksi roolirunouden lajiipirre on otsikko, joka voi ilmaista jotain runon puhujasta ja siitä, mistä positiosta puhuja itseään ilmaisee (Seutu 2009, 20). Nimessä esiintyvä Kallio on kiinnostava, koska se tuottaa mielikuvan Helsingin Kalliosta. Näin ollen puhuja olisi Kallion katujen pressa. Tulkitsen tämän olevan keino tuoda reaali maailman elementtejä osaksi sanoituksia. Näin vastaanottajan voi olla helpompi samastua sanoituksiin. Myös yhteiskunnallisten ongelmien esiintuominen on helpompaa. ”Kallio-Herska”-sanoitusta hallitsee puhujan uho omasta vallastaan ja paremmuudesta muita kohtaan. Kallio-Herska loihtii baritonit nasaaliksi, saa kämpän näyttämään murjulta ja ”sut näyttämään pummilta. Kunnon yhen miehen slummilta”. Itsensä kehuminen on liiallista, mikä tuo sanoitukseen ironisia piirteitä. Ironiaa lisää se, että puhujana toimii huume ja huume voi viedä hengen ihmiseltä, mutta silti huume on ihmisten presidentti. Tämä nurinkurisuus tuottaa ironian sanoitukseen.

Heroiini omistaa käyttäjänsä kokonaan, jopa hänen autonsa on heroinin auto. Säkeistössä on myös kiinnostava viittaus hiphopiin, jossa heroini on uusi muoti-ilmiö, ”hiphopin uus musta”. Tämän voi tulkita olevan viittaus huumeiden käyttöön rap- ja hiphop-piireissä. ”Kallio-Herskan” kertosäkeistössä käy ilmi, että heroinin käyttö pilaa ihmisen sielun. Sielusta tulee saastainen huumeiden käytön takia. Tämä voi ajaa ihmisen moraalittomiin tekoihin, kuten käy ilmi ”Subutexcowboyssa”, kun puhuja kiristää omaa äitiään. Huumausaineen valta yltää siis albumin muihinkin sanoituksiin. Kertosäkeen kautta ”Kallio-Herska” yhdistyy ”Paskannan sieluusi”-sanoitukseen, jonka kertosäe on lähes samanlainen vain ”naamassasi”-sana on korvattu ”käsivarsissani”-sanalla. Myös kertosäkeistön persoonamuodot ovat erilaiset. Tämä muodostaa sanoitusten välille linkin ja tuottaa näin yhteneväisyyttä sanoitusten välille. Huumausaine näyttäytyy kokonaisuutta rakentavana tekijänä, koska useassa sanoituksessa

huumeilla on välillinen tai välitön vaikutus puhujan toimintaan. Huumausaine toimii albumilla yhtenäisyyttä luovana teemana, koska sen vaikutus ihmisten toimintaan on suuri. Lisäksi huumausaine on tarinamaailman hallitseva osapuoli, kuten ”Kallio-Herkasta” käy ilmi.

Neljannen puhuja-aseman muodostaa Sutenööri, joka hallitsee sanoituksia ”Sutenöörin Blues” sekä ”Postikortteja reunalta”. Nähdäkseni sanoitukset ”Sutenöörin Blues” sekä ”Postikortteja reunalta” muodostavat yhtenäisen tarinan, jonka puhujana toimii Sutenööri. Sutenöörin Blues kertoo siitä, miten parittaja rakastuu huoraansa ja jälleen puhuja myös nimetään sanoituksen nimessä. ”Postikortteja reunalta”-sanoitus jatkaa edellisten sanoitusten aihetta ja siinä kuvataan, kuinka Sutenööri on tappanut miehen, joka on ollut rakastunut hänen huoraansa Tatjanaan. Tulkitsen tämän olevan jatkumoa ”Sutenöörin Blues”-sanoituksen tapahtumille, joissa puhujaa ärsyttää se, että hänen rakkauden kohteensa, eli huora-Tatjana, luulee asiakkaiden olevan rakastuneita tähän:

Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmiä. Halpoi kihlasormuksii, särkyneit sydämiä.
Sanoessani tän oon parittaja ja kaveri. Tatjana, sun pitäs tietää paremmin.

Sutenööri yrittää selittää Tatjanalle, että asiakkaat vain huijaavat tätä. Toisessa säkeistössä Sutenööri selittää, että asiakkailla on vaimot ja huora tuottaa heille vain hetkellistä iloa:

Nyrkkirautas porttikongist kutsu. Taon mulkeroihin, et oot mun hutsu. Asiakkaani vailla asuntoa ja luottoa. Uhapelureita ja tuuriuoppoja. Huurusta huoraan sortuvaa sorttia. Aamul ne krapulas pummii norttia. Ja stooreja vaimolle, mis sitä on oltu. Satasest avaan mun sanaisen koltun. Jokainen tyttö on parittajan tyyppiä, ja osaan ajatukset katseesta yytisiä. Ei oo olemassa paluuta takapenkilteni jätettyäs mut amerikanrautoineni. Se ei tarkoittanu mitään, mitä tulee kukkapuskaan. Poka vaan lievitti syyllisyyden tuskaa. Jos vaimo sais kukkii, mitä se sulle kuskaa. Se tietäis, et isäntä vieraissa nusbaa.

Toinen säkeistö luo myös yhteyden ”Postikortteja reunalta”-sanoitukseen. Säkeistön alussa parittaja ilmaisee, että hän hakkaa asiakkaita eli ”mulkerointa”, koska he eivät ymmärrä Tatjanan olevan Sutenöörin omaisuutta. Puhujalle rakkaus näyttäytyy omistamisena ja hän ei

osaa käsitellä mustasukkaisuuden tunteita. Parittajan toiminta näyttäytyy myös ironisesti, koska hän rakastuu huoraansa, mikä ei ole tyyppillistä Sutenöörille. Sanoituksessa sekoittuvat omistaminen sekä rakastaminen ja tämä tuottaa ristiriitaisuutta sanoitukseen. Samalla rakkaustarina toimii mainittuja sanoituksia yhdistävänä tekijänä.

Sanoituksessa ”Postikortteja reunalta” Sutenööri on mennyt jo niin pitkälle, että hän on tappanut yhden asiakkaista: ”Annoit mun ilmaseks sun kaa maata, mut yks nilkki oli huoralle raaka. Puukotin sen, se vuos ku kraana.” Yhteyttä sanoitusten välille luo myös Amerikanrauta, joka on Sutenöörin auto, kuten käy ilmi ”Sutenöörin Blues”-sanoituksesta. ”Postikortteja reunalta”-sanoituksessa Sutenööri ajaa kohti itsemurhaa Amerikan raudallaan ja samalla selviää, että hän ei ole autonsa omistaja:

Hirttäytyminen enemmän tyyliini, mut rakastan mun amerikanrautaa. Ja vielä enemmän ikiomaa lyyliini, mut se nainen pantiin jo hautaan. Alue mis mies loppuu ja auto alkaa on harmaa, sori mama. Radiosta raikaa kuoleman korina ja enkä oo amerikanrautani omistaja.

”Sutenöörin Blues” ja ”Postikortteja reunalta” muodostavat yhtenäisen tarinan, kuten olen tulkinnut. Albumin maailmassa on eri toimijoita, joiden elämä kulkee eri tavalla. Sutenöörin tarina päättyy itsemurhaan tapettuaan rakastettunsa tappajan. Tätä itsemurhaa kuvaa sanoitus ”Postikortteja reunalta” ja erityisesti sanoituksen kertosaieistö kuvaa hyvin Sutenöörin tunteita:

Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaan tulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla. Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaan tulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla.

Puhuja lähettää symbolisesti postikortin elämän ja kuoleman rajalta. Metaforinen ilmaus reunalta viittaa siihen, että puhuja on siirtymässä elämästä tuonpuoleiseen. Sutenööri ei enää kestä itseään, koska on tappanut miehen ja samalla myös ryöstänyt rahaa, mikä tulee ilmi ensimmäisessä saieistössä: ”Amerikanrauta, mun liikkuva arkku. Alligaattorin nahkasta salkku. Takapenkillä ruuvaril rikottu lukko ja poikineen setelitukko.” Sanoituksen viimeinen

säkeistö kuvaa sitä, miten Sutenööri päättää elämänsä teippaamalla auton pakoputkeen imurin, joka johdattaa myrkylliset kaasut auton sisälle. Sutenööri kuolee Amerikan rautansa sisälle, joka on hänen rakkautensa kohde. Jo sanoituksessa ”Sutenöörin Blues” puhuja ilmaisee, että auto tulee aina ennen naista: ”Oot pimp's choice, ehdotonta kärkee. Heti seuraavana mun Cadillacin jälkeen.” Myös ”Postikortteja reunalta”-sanoituksessa käy ilmi, että Sutenööri rakastaa autoaan: ”Hirttäytyminen enemmän tyyliini, mut rakastan mun amerikanrautaa”. Puhuja kokee, että hän haluaa kuolla rakkaansa eli autonsa vieressä, vaikka hirttäytyminen olisikin hänelle sopivampi vaihtoehto. Kuolema taas vie hänet toisen rakkauden kohteen luo eli Tatjanan.

Olen edellä käsittelyt eri puhuja-asemia, joita albumilta on löydettävissä. Puhuja-asemiin liittyvät sanoitukset muodostuvat sarjoiksi, joissa esiintyvä puhuja kertoo omasta elämästään. Samalla eri puhujien hallitsevat sanoitukset voidaan nähdä näyttämöinä, jotka kuvaavat niillä esiintyvän puhujan kulloistakin elämän hetkeä. Puhujien tarinat jäävät kuitenkin aukkoisiksi ja kerronnallisuus on niissä heikkoa. Albumin maailmassa on eri toimijoita, joiden elämä kulkee eri tavalla. Sutenöörin elämä päättyy kuolemaan. Huumausaineen elämä ei pääty vaan se jatkaa elämistään vuodesta toiseen tuottaen osaltaan huono-osaisuutta tarinamaailmaan. Pojan ja isän tarinan kannalta albumin viimeinen sanoitus on kiinnostava. ”Poistakaa makkaraa”-sanoituksessa äänessä on puhuja, joka on hyväksynyt oman elämänsä:

Oon hyvilläni, miksen olisi? Elämä oli parast huumet ja hyvin kolisi. Mul on pelastusrengas ku lama saa: Kasvatan himas mahamakkaraa. Ruumiini rupini, runoni reppu. Mekkalaa nepparii, neppari on nekku. Keppanaa kiskon, viskon helttää. Kaikki rasvanen kelpaa, kaiken oon velkaa. Ruplat ja nuoruus, mä sain ystävän. Uskollisen tupakkiyskän. Teen mitä lystää, vaik se ois tyhmää. En nysvää, vaa annan runon ryskää. Ennemmin vanha parsa ku vast varsa. Vanhan kansan kanssa, omaisien luona. Oma sija löytyy osana suurta omaisuutta. Ei voi ku nöyrtyy.

Sanoitus on kiinnostava, koska sen voi tulkita sekä isän että pojan puheeksi. Sitä, että puhuja olisi poika, tukee toisen säkeistön puhe: ”En sivus vaan venaa miten meni. Mä jaan elämän valttikortit itelleni.” Tämä tuottaa yhtenäisyyttä sanoituksen ”Sun nimi on Kuula” kanssa, jossa poika on puhujana. Sanoituksen toisessa säkeistössä puhuja toteaa: ”Tarhan pihal pelikortit

jaettu, kaksyt yli neljä muut lapset haettu.” Tämä kertoo siitä, että elämän suunta eli elämän pelikortit jaetaan jo lapsena. Aikuisena puhuja kuitenkin ymmärtää, että hän voi itse määrittää elämänsä kulun eli jakaa itse itselleen pelikortit. Näin ollen sanoitus voisi olla pojan puhetta, kun hän on jo pitkälti aikuinen.

Toisaalta voidaan tulkita, että kyseessä on pojan isä, joka on päässyt elämässään hieman parempaan vaiheeseen eli hänellä on asunto, jossa ”kasvattaa mahamakkaraa”. Isä muistelee sanoituksessa nuoruuttaan, joka on ollut täynnä tapahtumia. Toisessa säkeistössä tulee selvästi esiin puhujan ikä:

Olohuonees on olmeja, joil onni on useita olveja. Onni ois isäntä ja emäntä. Tonni onnee on elämä. Sana onni muistuttaa mollissa: kultainen huoruus on nollissa. Päivä astuu sivuun, maa menee tuutii.

Sanoituksen puhuja on jo vanha, mutta toisaalta hän on iloinen, että ei ole enää nuori. Tämä käy ilmi ensimmäisestä säkeistöstä. Puhuja haaveilee onnesta, joka hänelle on perhe-elämä ja tämä onni tuottaisi elämän. Nyt on kuitenkin liian myöhäistä saada perhettä, koska ikä painaa. Kertosäkeistössä puhuja muistuttaa, että elämästä tulee nauttia, koska elämä on lyhyt:

Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa. Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa.

Sanoitus on monitulkintainen, kuten olen tuonut ilmi. Puhuja voi olla sekä isä että poika. Nähdäkseni voidaan tulkita, että albumin päättävässä sanoituksessa puhuja-asemat yhdistyvät. Elämään ollaan tyytyväisiä, vaikka välillä olikin vaikeata. Puhuja on muistanut nauttia elämästä ja on siitä onnellinen. Hän on myös ymmärtänyt, että omasta elämästään voi itse määrätä. Sekä isä että poika voivat molemmat ajatella näin, jos heidät nähdään toisten kaltaisina. Albumin maailmassa pojista kasvaa isiensä kaltaisia ja näin on jatkunut sukupolvien ajan, kuten olen osoittanut. Näin ollen *Blacksuami*-albumin viimeisessä sanoituksessa äänessä

voi olla isä tai poika. Tulkinta jää osaltaan avoimeksi, mutta voidaan todeta, että molemmat puhujat lopulta tyytyväisiä omaan elämäänsä, mihin on hyvä päättää heidän tarinansa.

Tässä luvussa osoitin, että Heikki Kuulan *Blacksuami*-albumilta on abstrahoitavissa esiin monia eri puhujia, jotka kertovat omaa tarinaansa. Puhujat elävät yhteisessä tarinamaailmassa, joka tuottaa kokonaisuutta. Albumin eri puhuja-asemat kokoavat ympärilleen sanoituksia, joissa puhuja-aseman puhuja on hallitsevassa asemassa. Samalla sanoituksia yhdistää yhtenäinen aihepiiri sekä elämäntarina. Nämä samaan puhuja-asemaan kuuluvat sanoitukset muodostavat perheitä ja samalla luovat kokonaisuutta. Tätä voi verrata johdannossa esittämäni Vesa Haapalan ajatukseen perheyhtäläisyydestä. Näin ollen Heikki Kuulan *Blacksuami*-albumilla puhujien voidaan katsoa osaltaan rakentavan kokonaisuutta. Tätä tukee myös se, että puhujien tarina ja sanoitusten kerronnallisuus tulevat ymmärrettäväksi ainoastaan sanoitusten suhteiden huomaamisen kautta. Näin ollen sanoitukset voidaan ymmärtää puhujien kautta kokonaisuudeksi, jonka yksittäiset osat eivät ole irrotettavissa toisistaan. Tämä on olennaista teoskokonaisuudessa. Seuraavaksi tarkastelen kerronnallisuutta rap-lyriikassa ylipäätään. Nähdäkseni on tärkeätä analysoida myös rapin lajille tyypillisiä piirteitä. Tämän jälkeen siirryn analysoimaan sanoitusten dialogisuutta.

2.3 Kerronnallisuus rap-lyriikassa

Edellä on tullut esille, että rapille on tyypillistä henkilökohtaisuus ja tämä näkyy myös albumin sanoituksissa. Tarkoitan tällä henkilökotaisuudella rapin lajille tyypillistä omakohtaisuutta. En väitä, että Kuula toimisi retorisen tason puhujana sanoituksissa. Muutamassa sanoituksessa viitataan kirjaimellisesti Heikki Kuulan itseensä, joka myös tuo henkilökohtaisen aspektin albumille. Omakohtaisuutta ei toki voida täysin todistaa enkä väitä, että sanoitukset kertoisivat Kuulan elämästä vaan albumilla tarinoita esittävät fiktiiviset puhujat, joita analysoin edellä. On kuitenkin olennaista tarkastella myös artistin suhdetta sanoituksiinsa, koska artistilla on kuitenkin lähempi suhde sanoituksiinsa kuin kirjailijalla, kuten toin johdannossa ilmi. Artisti on aina kappaleidensa esittäjä, jos ei oteta huomioon cover-esityksiä. Olen edellä pyrkinyt osoittamaan, että puhuja *ei ole* albumilla Heikki Kuula vaan fiktiivinen hahmo, joka rakentuu tulkintani myötä. Samalla ei kuitenkaan voi sivuuttaa sanoituksissa olevia viittauksia Heikki Kuulaan itseensä. Tässä luvussa hahmotan sitä, miten tulkinta sanoitusten puhujista voi muuttua, kun ajatellaan Heikki Kuulan olevan läsnä sanoituksissa

omien kokemustensa kautta. Korostan, että tämä on vain hetkellinen siirtymä tarinamaailman puhujista reaalia maailmaan.

Blacksuamen ensimmäinen sanoitus viittaa jo nimensä puolesta Kuulaan itseensä. ”Sun nimi on Kuula” sisältää toisen asteen puhetilanteen, jossa isä toteaa, että itsestään ei pidä luulla liikoja, koska on syntynyt Kuulaksi. Tämä antaa vahvan vihjeen siitä, että sanoituksella ja sen tapahtumilla olisi jotain tekemistä Heikki Kuulan kanssa. Toisaalta voidaan ajatella, että Kuula on vain yksi nimi muiden joukossa. Sanoituksessa voisi olla mikä tahansa muukin nimi, eikä sen sanoma muuttuisi radikaalisti. Tulkitsen oman nimen käytön johtuvan rapin lajista. Omakohtaisuus tuo sanoitukseen esimerkin omaista varoittavuutta. Tämä taas on suhteessa albumin yhteiskunnallisuuteen ja siihen, että ongelmakohtia halutaan tuoda esille.

Jan Liesaho (2004, 134) kirjoittaa, miten osaa suomalaista rap-musiikkia kuvaa piirre ”mä olen nähnyt”, jolloin halutaan tuoda esille omakohtaisuutta ja sitä, miten elämä on itse koettu. Tämä liittyy jo mainittuun knowledge-rappiin, jota katson *Blacksuami*-albumin edustavan. Yhteiskunnan epäkohdat tuodaan esille henkilökohtaisuuden kautta, jolloin ne saattavat vaikuttaa paremmin. Myös jo edellisissä alaluvuissa käsitelty vaikuttavuus liittyy olennaisesti henkilökohtaisuuteen. Tämä tuo myös rap-lyriikkaa ja roolirunouden lajia lähemmäksi toisiaan. Molemmissa korostuu henkilökohtaisuus sekä puhujan vahva läsnäolo. Myös marginaaliin joutuneiden ryhmien äänen esiin tuominen on olennaista molemmille lajeille.

Omakohtainen kokemus nousee esille myös sanoituksessa ”270183-213H”, jonka nimi viittaa Heikki kuulaan. Sanoituksen nimi muistuttaa sosiaaliturvatunnusta ja mainittu syntymäaika on Kuulan oikea syntymäpäivä. Kirjain ”H” tunnuksen lopussa on viittaus nimeen Heikki. Sanoitus saa jälleen esimerkin omaisia piirteitä, kun Kuula asettaa itsensä osaksi sanoitusta. Sanoituksen sanomasta eli siitä, että kapitalismi ja globalisaatio antavat paljon, mutta samalla vievät vielä enemmän, tulee vahvempi. Henkilökohtaisuuden kautta vastaanottaja voi samaistua sanoitukseen vahvemmin. Olettaen tietysti, että lukija huomaa sanoituksen nimen yhteyden Heikki Kuulaan itseensä.

Kolmas sanoitus, jossa viitataan osittain Heikki Kuulaan, on ”Huoralta pääsi kyynel”. Sanoitus on kiinnostava, koska siinä on selkeää omakohtaisuutta, joka on rapille tyypillistä. Sanoituksesta käy ilmi, että puhuja on alkoholisoitunut ja oikeastaan asuu kapakassa. Puhuja jopa pitää itseään pummina. Sanoituksen loppupuolella puhuja kertoo olevansa rappari ja huora toteaa heidän tekevän aivan samanlaista työtä:

Lokanen kurtisaani kurtisti kulmiaan. Syvälle sieluuni kurkisti julmiaan. Purskahti pillittää se paskanen huora. Se näki, et oon räppäri ja mä halusin kuolla. Se sano mun myyvän sieluni rahasta. Jokanen laulu vuollaan mun nahasta, se sano. Tää voi syödä, sä voit lyödä, se sano, mut me tehään aivan samaa työtä, se sano.

Sanoituksessa viitataan rapparin ammattiin ja artistiuteen. Rapparin ammattia verrataan huoran ammattiin, jossa oma keho kaikinensa myydään. Sanoitus ei sinänsä ole henkilökohtainen vaan enemmänkin siinä käsitellään rap-artistiutta. Toisaalta sanoitus tuo esille mahdollisia Kuulan omia ajatuksia rapparin työstä. Sanoituksesta on tulkittavissa, että artistin ei tulisi tehdä musiikki vain rahan takia tai myydä itseään isoille levy-yhtiöille. Sanoituksen lopussa puhuja toteaa:

Ihminen ei kykene sellaseen pahuuteen, et ansaitais sellasen krapulan. Mut mä kykenin sellaseen krapulaan. Ihminen ei kykene sellaseen pahuuteen, et ansaitais sellasen krapulan. Mut mä kykenin sellaseen pahuuteen ja oon ku maani myynyt mies.

Tämän voi nähdä yhdistyvän sanoitukseen ”Postikortteja reunalta”, jossa puhuja kertoo tappaneensa miehen mustasukkaisuuden takia. Krapula viittaa alkoholin käyttöön, mikä on puhujalle tyypillistä. Puhujan voi tulkita avautuvan huoralle teoistaan. Näin sanoitusten ”Sutenöörin Blues”, ”Postikortteja reunalta” sekä ”Huoralta pääsi kyynel”-sanoitusten välille muodostuu yhtenäisyyttä. Toin jo aikaisemmin esille, että ”Sutenöörin Blues” ja ”Postikortteja reunalta” liittyvät toisiinsa niissä esitetyn kolmiodraaman kautta. Toisaalta voidaan tulkita, että ”Huoralta pääsi kyynel”-sanoituksessa on puhujana räppäri, mikä tuottaisi jälleen yhden uuden puhujan tarinamaailmaan. Näin ollen albumilta olisi havaittavissa yhteensä viisi eri puhujaa, jotka toimivat albumin maailmassa ja kertovat tarinaansa.

Omakohertaisuus voi toimia keinona tuoda esille omia arvoja ja asenteita yhteiskuntaa kohtaan. Rapin tapa sekoittaa faktaa ja fiktiota sekä kytkeä tarinat yhteiskunnalliseen kontekstiin voi onnistua tekemään voimakkaan emotionaalisen vaikutuksen niin, että tarinoista tulee tosia ja näin ollen ne muuttavat käsitystämme todellisuudesta (Liesaho 2004, 142). Myös runous voi sekoittaa faktaa ja fiktiota. Runous voi pyrkiä mimeettisyyteen eli maailman jäljittelemiseen ja runoilija voi pyrkiä kuvaamaan kokemuksensa niin kuin ne ovat tai niin kuin hän on ne kokenut (Parkko 2016, 206). Nähdäkseni Heikki Kuulan sanoitukset toimivat tällä tavalla. Sanoitusten tarinoissa on viittauksia reaalimaailmaan sekä tapahtumiin, jotka ovat osaltaan monelle arkipäivää reaalimaailmassa. Tämä tekee sanoituksista samastuttavia ja osoittaa, että tulkinta sanoituksista voi muuttua, kun mukaan otetaan reaalimaailman elementtejä.

Sanoitukset ovat affektiivisia myös edellä käsiteltyjen lukijan kutsumisen keinojen kautta. Faktan ja fiktion sekoittaminen antaa vastaanottajalle mahdollisuuden samastua puhujan tilanteeseen. Myös roolirunoudessa pyritään siihen, että vastaanottajalla on mahdollisuus samastua puhujan elämäntilanteeseen. Edellä mainittu yhdistää rap-lyriikka ja roolirunoutta, mutta myös proosarunoutta, jossa tarinnallisuus on olennaista. Albumin sanoitukset pyrkivät myös muuttamaan vastaanottajan asenteita. Ne toimivat keinona ymmärtää yhteiskuntaa paremmin. Tämä ilmenee niin sanoitusten puhujan kautta, mutta myös paikan suhteen. Yhteiskunnan ongelmakotien esiintuominen on yksi rapin lajipiirteistä.

Huumeet ja niiden käyttäminen ovat aiheita, joita käsitellään paljon rap-lyriikassa. Tricia Rose (1994, 2) kirjoittaa, että rap-sanoitukset käsittelevät usein sitä, miten voi käsitellä ystävien kuolemista huumeiden yliannostukseen (Emt.). Heikki Kuulan albumi käsittelee rapille tyypillisiä aiheita. Esimerkiksi sanoitus ”Kallio-Herska” saa ironisia piirteitä liiallisen toistamisen ja itsekehumisen kautta. Sanoituksessa puhuva huumausaine ei luo itsestään uskottavaa kuvaa myöskään sen tähden, että huume voi tappaa ihmisen. Toisaalta huumeidenkäyttö aiheena tuo albumiin jälleen yhteiskunnallisen piirteen. ”Kallio-Herskan” ja ”Subutecowboyn” kautta tuodaan esille huumeiden aiheuttamia ongelmia. Tässä mielessä sanoitukset voidaan nähdä opettavaisina, joka on rap-lyriikalle tyypillistä.

Shustermann kirjoittaa, että ”knowledge rapin” edustajat kokevat toimivansa ”todellisuuden oivaltavina tutkijoina ja totuuden opettajina, erityisesti niiden todellisuuden aspektien, joita vallassaolijoiden historiankirjat ja nykyiset tiedotusvälineet tarkasteluissaan laiminlyövät tai vääristelevät.” (Shustermann 1997, 146–147.) Rapparit toimivat yhteiskunnan epäkohtien esiintuojina. Opettajina he toimivat siinä mielessä, että sanoitukset sisältävät usein elämässä selviytymiseen liittyviä neuvoja tai kokemuksen kautta tuodaan esille, miten ei kannata toimia tai miten voi selvitä vaikeista tilanteista. Tätä ei tietenkään voi pitää vain rap-lyriikalle ominaisena piirteenä.

Tarkasteltavien sanoitusten omakohtaisuuden kautta tuodaan esiin opettavaisuutta ja ongelmia, joita ei ehkä tuoda tarpeeksi esille mediassa tai päättäjien puheissa. Näin albumin kerronnallisuus saa yhteiskunnallisia piirteitä. Yhteiskunnalliset piirteet värittävät melkein jokaista albumin sanoitusta ja yhteiskunnallisuus toimii osaltaan kokonaisuutta luovana tekijänä. Samalla albumin sanoituksista esiin nousevat viittaukset artistiin itseensä voivat muuttaa tulkintaa albumin puhujista. Nähdäkseni on oleellista tuoda esiin myös tämä, koska omakohtaisuus sekä henkilökohtainen kokemus ovat olennaisia rapin lajissa. Seuraavaksi tarkastelen albumin puhetilanteita, joissa kerronnallisuus muodostuu. Tämän jälkeen analysoin sanoitusten puheenomaisuutta ja lopuksi käsittelen vielä sanoitusten kerroksellisuutta intertekstuaalisuuden sekä ironian kautta.

2.4 Tarinat rakentuvat puhetilanteissa

Edellä olen analysoinut sanoitusten puhujia sekä kerronnallisuutta. Tässä luvussa paneudun tarkemmin sanoitusten puhetilanteisiin ja erityisesti niiden dialogisuuteen. Tämä on kiinnostavaa, koska sanoituksista on havaittavissa vahvaa dialogisuutta. Kuten olen tuonut esille, ilmenee puhetilanne dialogisuuden sekä erilaisten paikantavien ilmaisujen kautta. Lisäksi puhuja kääntyy aika ajoin kohti poissaolevaa elotonta tai elollista. Nämä seikat tuottavat puhetilanteita albumilla. Selkein dialogia *Blacksuami*-albumin sanoituksista on ”Subutecowboy”, jonka olen jo edellä määrittänyt äidin ja pojan väliseksi puhelinkeskusteluksi. ”Subutecowboyn” puhetilanne muodostuu hyvin intensiiviseksi ja selkeäksi juuri puhelinkeskustelun takia. Kiinnostavaa sanoituksessa on äidin hiljaisuus luurin toisessa päässä. Äiti ei joko tiedä mitä sanoa tai sitten hän haluaa avittaa poikansa itsemurhaa.

Äidin ja pojan suhde on etäinen, kuten ”Kurita mua mutsi”-sanoituksen myötä on käynyt ilmi. Suhteen etäisyydestä kertoo myös se, että puhuja joutuu kysymään puhelimesta, onko tämä hänen äitinsä. Puhuja myös esittelee itsensä äidilleen, mikä kertoo siitä, että äiti ja poika eivät ole olleet yhteydessä toisiinsa. Puhujan elämäntilanne on ajautunut niin rajuun umpikujaan, että hän on valmis olemaan yhteydessä äitiinsä. Äiti on puhujan viimeinen oljenkorsi.

”Subutexcowboyssa” ei selviä, miten äiti lopulta suhtautuu tilanteeseen. Koska olen tulkinut, että sanoitukset ovat välähdyksiä puhujan elämästä, puhuja jää eloon. Tätä oletusta tukee albumin viimeinen sanoitus. Albumin muita dialogisia sanoituksia, joissa vastaanottaja on nimetty, ovat ”Kurita mua mutsi”, ”Huoralta pääsi kyynel”, ”Sutenöörin Blues” sekä ”Paskannan sieluusi”. Mainituissa sanoituksissa puhuja puhuu jollekin nimetylle hahmolle, vaikka tämä ei pääsekään ääneen. Dialogin toinen osapuoli pääsee ääneen ainoastaan epäsuoran esittämisen kautta eli puhujan puheen kautta.

Mielenkiintoista sanoituksessa on äidin hiljaisuus. Poika kysyy äidiltään kysymyksiä, mutta äiti ei vastaa niihin. Tulkitsen tämän johtuvan järkytyksestä, jota äiti kokee. Hänen poikansa asettaa hänet vaikeaan tilanteeseen: tapattaa oma poikansa tai antaa hänelle rahaa ja ylläpitää huumeiden käyttöä. Toisaalta äidin hiljaisuuden voi tulkita harkinnaksi, jota hän tekee. Äiti ei ole tavannut poikaansa pitkään aikaan, kuten toin esille, näin ollen hänellä ei välttämättä ole minkäänlaista suhdetta poikaansa. Sanoitus jättääkin tilanteen auki, sillä se päättyy kertosaakeistoon. Sanoitus käsittelee huumeidenkäyttöä ja sen vaikutuksia elämään. Puhuja on valmis tekemään mitä vain saadakseen aineita – jopa kiristämään äitiään. Samalla huumeet ovat pilanneet puhujan elämän eikä käyttäminen ole enää hauskaa.

Myös sanoituksessa ”Kallio-Herska” on selkeää dialogisuutta, mutta jälleen tilannetta hallitsee puhuja, eli personifioitu huumausaine, eivätkä muut hahmot pääse ääneen. Sanoituksessa puhuja puhuu selkeästi jollekin toiselle: ”Puhun *sust* paskaa selän edessä”, ”*Oot* eksoottinen tanssija, väliaikasta” ja ”*Oot* spurgujen surku, *sun* kämppäs on murju. Niin snadi, et vaihtaakses asennettasi *Sun* pitää mennä rapun puolelle.” (kursivoinnit kirjoittajan). Puhuja kutsuu vahvasti vastaanottajaa osaksi sanoitusta. Sanoituksessa puhutellaan sinää, joka ei kuitenkaan saa selkeää määritelmää. Näin ollen vastaanottajalle avautuu paikka astua osaksi sanoitusta sinän paikalle. Sinän paikalle asettuminen tuottaa sanoitukseen vahvan intensiteetin.

Vastaanottaja kutsutaan mukaan sanoitukseen myös ”Postikortteja reunalta”-sanoituksessa, jossa puhuja pyytää: ”Haista mua, mä oon kuollu mies.” Sanoituksessa ei nimetä henkilöä, jonka pitäisi haistaa puhujaa. Tämä on jälleen osoitus vastaanottajan kutsumisesta osaksi sanoitusta ja sen maailmaa. Tätä voi nähdäkseni verrata Seudun (2012, 261–262) ajatuksiin osallistumisen paikoista, joita teksti voi lukijalleen tarjota. Tällaisia paikkoja voivat olla esimerkiksi infinitiivin käyttö tai nollapersoonarakenne. Nollapersoonalla Seutu tarkoittaa sitä, että lauseesta puuttuu subjektilauseke ja joka laventaa samalla esitetyn tilanteen yleisemmin ymmärrettäväksi. Näin lukijalle avautuu paikka astua osaksi runoa. (Emt.) Nähdäkseni Heikki Kuulan sanoituksissa tällainen paikka avautuu lukijalle, kun sanoituksen puhuja käyttää pronominia *sinä* puheessaan. Sanoituksista tulee vaikuttavampia ja yleisesti ymmärrettävämpi, kun kuka tahansa voi astua vastaanottajan paikalle. Vastaanottajalla on mahdollisuus samastua puhujan tilanteeseen ja muokata näin omia käsityksiään maailmasta.

Sanoituksessa ”270183-213H” vastaanottajalle tulee tilaisuus asettua sinän paikalle: ”Kaikki yritykset haslaa, mut jos säädät sä. Päädyt vankilaan viihtymään.” Myös ”Luutarhassa” voidaan katsoa dialogiseksi. Tulkitsen, että puhuja puhuu jollekin toiselle, koska hän kertoo tarinaa omasta elämästään. Yleensä tarina kerrotaan jollekin toiselle. Deiktiset ilmaukset paikantavat sanoituksen tiettyyn hetkeen, jolloin sen voi tulkita dialogiseksi. Toisaalta sanoitus voidaan nähdä myös puhuja yksinpuheluna, jossa hän miettii mennyttä elämäänsä itsekseen. Tämä taas vahvistaa entisestään sanoituksen vastaanottajan roolia puhujan tarinan kuulijana.

”Poistakaa makkaraa” voidaan nähdä vahvasti dialogisena ja lukijaan suuntautuneena. Puhuja kertoo mennyttä elämäänsä ja kertoo sitä jollekin sinälle. Jälleen vastaanottaja voi astua osaksi sanoitusta ja toimia tarinan kuuntelijana. Sanoituksessa ”Spuge” seurataan spugen liikkeitä sivusta katsojana. Tilanne paikantuu deiktisesti ja vastaanottaja päästetään puhujan rinnalle seuraamaan Spugen toimintaa. Toisessa säkeistössä puhuja lausahtaa: ”Kenen vuoks hätänumeroon sä soitat?”. Tämä on osoitettu vastaanottajalle. Myös lausahdus: ”Preesens saa meidät rillejämme putsamaan.” kutsuu vastaanottajan tarkkailemaan spugen elämää ja liikkeitä. Edellä toin esille, että ”Spugen” kohdalla voidaan ajatella tarkkailijan olevan myös yhteiskunta, joka halveksii spurgun toimintaa ja elämää. Tämä luo samastumisen paikan, koska vastaanottaja voi pohtia, miten hän itse suhtautuu spurgun toimintaan. Vastaanottaja voi pyrkiä muuttamaan arvomaailmaansa, kun hän pääsee sanoituksen kautta seuraamaan spurgun elämää läheltä. Ylipäätään tämä voidaan nähdä lyriikan sekä proosan tehtävänä.

Niiden kautta lukija voi pyrkiä ymmärtämään paremmin toisen ihmisen toimintaa.

Dialogisuus ja vastaanottajan kutsuminen osaksi albumin maailmaa ovat merkittävä osa sanoituksia. Puhujan kautta vastaanottaja pääsee osaksi sanoitusten maailmaa ja tilanteita, joissa puhuja elää. Vaikuttavuus ja lukijan kutsuminen osaksi runoa ovat roolirunoudelle tyypillisiä. Tämä lukijan kutsuminen osalliseksi mahdollistaa sen, että lukija voi avautua tekstille ja antaa sen vaikuttaa itseensä, arvomaailmaansa ja asenteisiinsa (Seutu 2009, 164). Myös rap-lyriikan voidaan katsoa pyrkivän tähän, koska rapin yksi lajipiirre on yhteiskunnallisten epäkohtien esiintuominen. Jos *Blacksuami*-albumi nähdään yhteiskunnallisesti kantaaottavana albumina, on vastaanottajan kutsuminen osaksi sanoitusten maailmaa keino vaikuttaa vastaanottajaan.

2.5 Puhujat yksilöityvät

Edellä on tullut esille, että sanoitukset ovat vahvasti minämuotoisia, mikä on tyypillistä rap-lyriikalle, mutta myös roolirunoudelle. Roolirunouden kannalta sanoitusten otsikoiden tarkasteleminen on kiinnostavaa. Yksi roolirunouden lajipiirre on otsikko, joka voi ilmaista jotain runon puhujasta ja siitä, mistä positiosta puhuja itseään ilmaisee (Seutu 2009, 20). Albumin sanoitukset ”Sun nimi on Kuula”, ”Subutexcowboy”, ”Kallio-Herska”, ”270183-213H”, ”Sutenöörin Blues” sekä ”Kurita mua mutsi” antavat viitteitä sanoituksessa esiintyvistä puhujasta. Sanoitukset ”Luutarhassa” sekä ”Postikortteja reunalta” kertovat jotain tilanteesta, josta puhuja itseään ilmaisee, kuten olen osoittanut.

Roolirunouden kannalta kiinnostavin sanoitus on ”Subutexcowboy”, jossa puhuja nimetään heti otsikossa. Cowboy tuottaa mielikuvan yhteiskunnan ulkopuolella elävästä henkilöstä, joka ei piittaa yhteiskunnan luomista normeista. Cowboyin elämä kuvaa sanoituksen tapahtumia myös siinä mielessä, että puhuja kiristää äidiltään rahaa uhkaamalla tappaa itsensä, jos äiti ei anna rahaa. Puhuja pitää revolveria ohimollaan, mikä sekin viittaa cowboyhin. Kiristäminen on epänormaalia äidin ja pojan suhteessa. Tarkoitan tällä sitä, että ihmisen täytyy olla hyvin paatunut, jotta hän uskaltaa kiristää äidiltään rahaa itsemurhan uhallä. Syynä puhujan käytökseen ovat tulkintani mukaan huumausaineet, mutta myös paikka eli Blacksuami. Siellä on mahdollista käyttäytyä näin, koska Blacksuami on yhteiskunnasta erillään, kuten edellä

olen osoittanut. Sanoituksen nimi luo myös yhteyden yhdysvaltaiseen elokuvaan *Drugstore Cowboy* (1989), jossa kuvataan huumeriippuvaisten matkaa halki Yhdysvaltojen. Kuulan sanoituksen puhujakin on metaforisella matkalla halki elämän, jota hallitsevat huumeet, joita on saatava keinolla millä hyvänsä. ”Subutecowboyn” kohdalla voidaan havaita retorisen tason vaikutus puhujatasoon. Puhuja ei näyttäydy rohkeana ja itsenäisenä cowboyna vaan surkuhupaisana narkomaanina, joka ei kykene tekemään itsemurhaa. Puhuja on ajautunut pohjalle ja hänen viimeinen toivonsa on kysyä äidiltä apua. Nähdäkseni Villissä Lännessä asuva cowboy ei toimisi näin. Retorinen taso asettaa puhujan naurunalaiseksi ja tuottaa sanoitukseen ristiriitaisuutta nimitessään puhujan cowboyksi.

”Sutenöörin Blues” kertoo nimensä mukaisesti parittajan surullisen rakkaustarinan, jossa hän ei saa vastakaikua rakkaudelleen. Sanoituksessa voi myös osaltaan havaita retorisen tason vaikutuksen, kun Sutenööri asetetaan ironiseen valoon hänen rakastuessaan yhteen huoristaan. Ironia syntyy, koska Sutenööri ei näyttäydy perinteissä mielessä kovanaamana ja huoriensa hallitsijana. Sutenööri on epätoivoisen rakastunut Tatjanaan. ”Kurita mua mutsissa” otsikointi viittaa myös sanoituksen tapahtumiin, kun puhuja pyytää äidiltään huomiota kurittamisen kautta. ”270183-213H” on kertomus puhujan kamppailusta yhteiskuntaa vastaan. Sanoitus kertoo työttömyydestä ja siitä, miten globalisaatio on vienyt työpaikkoja monelta. Lisäksi sanoituksessa viitataan yritysten valtaan, joka on puhujan mielestä liian suuri. Yksilöllä ei ole mitään mahdollisuuksia toimia yrityksiä vastaan: ”Mottona: ’Asiakas aina väärässä.’ Kaikki yritykset haslaa, mut jos säädät sä. Päädyt vankilaan viihtymään”. Sanoituksen nimi on sosiaaliturvatunnus, jonka kautta puhuja saa henkilöllisyyden. Tulkitsen nimen viittaavan myös siihen, että ihminen on vain numerosarja muiden joukossa. Tämä tekee ihmisestä entistä mitättömämmän yritysten hallitsemassa maailmassa. Henkilötunnuksen kautta puhujan asema tulee ilmi, kuten toin edellä esille. Samalla henkilötunnus on viittaus Heikki Kuulaan itseensä.

Roolirunoudessa puhuja voi yksilöityä *idiolektin* kautta. Seutu (2006, 3) tarkoittaa idiolektilla puhujalle ominaista tapaa käyttää kieltä ja tätä kautta puhujan persoona rakentuu tietynlaiseksi. Puheenpoetiikalla Seutu (emt.) viittaa puhetilanteen keskeisyyteen ja siihen, että puhetilanteessa rakentuu teoksen maailma. Kaikki toiminta ja toiset henkilöt tulevat esille vain yhden puhujan puheessa. (Emt.) Seutu (2009, 87–88) käyttää myös termejä *ensimmäisen*

ja *toiseen asteen puhetilanne*, joista jälkimmäinen on alisteinen ensin mainitulle. Ensimmäisen asteen puhetilannetta hallitsee puhuja ja toisen asteen. Puhuja ikään kuin lavastaa runon sisälle puhetilanteen eli toisen asteen puhetilanteen. Toisen asteen puhetilanteiden osallistujat ja tapahtumat tuodaan esiin pääasiallisesti hallitsevan puhujan kautta. (Emt.) Nähdäkseni albumilla on havaittavissa muutamia kohtia, joissa puhuja lavastaa toisen asteen puhetilanteen sanoituksen sisälle. Albumilla puhujan hallitsevuuteen vaikuttaa myös rapin laji, jossa puhujan keskeisyys ja vahva läsnäolo ovat olennaista, kuten edellä esitin.

Blacksuami-albumin sanoituksissa tapahtumat ja henkilöiden puhe esitetään aina minämuotoisen puhujan kautta kohosteisissa puhetilanteissa. Esimerkiksi ”Subutexcowboyn” toisessa säkeistössä puhuja kertoo olleensa kaupassa, jossa kassaneiti on katsonut häntä omituisesti: ”Kun kysyn kassaneidilt: ”Mitä sä tuijotat?”. Se sanoo: ”En paljon mitään.” Ja se mulkkaa mua ku jotain tautipesäket, jonka poistua kaupasta pitää.” Tulkitsen tämän olevan toisen henkilön puheen epäsuoraa esittämistä, koska sanoitus voidaan nähdä puhelinkeskusteluna, jonka puhuja käy äitinsä kanssa. Tulkitsin edellä sanoituksen puhelinkeskusteluksi, joka tapahtuu puhujan ja äidin välillä. Sanoituksessa on siis myös osallisena toinen henkilö, mutta hän ei pääse ääneen. Kyseessä on siis toisen asteen puhetilanne, jonka poika-puhuja rakentaa ensimmäisen asteen puhetilanteen sisälle. Samalla tavalla puhetilanteiden aste vaihtelee myös sanoituksessa ”Kallio-Herska”.

”Kallio-Herskassa” toisten puhe esitetään epäsuorasti puhujan kautta. Ensimmäisessä säkeistössä puhuja toteaa: ”Mun frendeil on piikki suonessa, vaik ne eilen sanoki et huomenna.” Puhujan puheen kautta tulee ilmi, mitä muut ovat sanoneet. Puhuja on hallitseva puhuja myös tässä sanoituksessa. ”Paskannan sieluusi”-sanoituksessa isän toiminta tulee ilmi ainoastaan puhujan puheen kautta. Koko sanoitus kuvataan puhujan näkökulmasta, joka seuraa isänsä toimintaa. ”Huoralta pääsi kyynel” ja ”Kurita mua mutsi” -sanoituksissa on myös epäsuoraa puheen esittämistä, mikä kertoo puhujan hallitsevasta asemasta sanoituksissa sekä puhetilanteiden kerrostuneisuudesta. Ensin mainitussa sanoituksessa on läsnä toinenkin henkilö eli huora. Tämä tulee ilmi, jo sanoituksen alussa puhujan mainitessa: ”Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun.” Puhuja kertoo sanoituksessa keskustelusta, jonka hän on käynyt huoran kanssa. Huoran puhe esitetään täysin puhujan kautta:

”Kerrot suoruttas: sua aina paritettu” (HK, 2010)

”Se näki, et oon räppäri ja mä halusin kuolla. Se sano mun myyvän sieluni rahasta. Jokanen laulu vuollaan mun nahasta, se sano. Tää voi syödä, sä voit lyödä, se sano, mut me tehään aivan samaa työtä, se sano.” (HK, 2010)

”Kurita mua mutsissa” äidin puhe esitetään niin ikään puhujan kautta, vaikka sanoituksessa on mukana toinenkin henkilö eli mutsi, äiti: ”Toistelet itelles, et rakastat mua, itsesyyllistät, koska se ei oo totta.” Ylipäättään albumin sanoituksille on tyypillistä, että maailma ja sen tapahtumat tulevat esille puhujan puheen kautta. Samaten myös muut ihmiset kuvataan ainoastaan puhujan näkökulmasta. Tämä tuo esille vain yhden näkökulman albumin muihin henkilöihin. Henkilöt tulevat esitetyiksi ainoastaan puhujan puheessa, mikä myös tekee puhujasta puhetta ja tilannetta hallitsevan osapuolen sanoituksissa. Tämä on luonnollista, koska albumi on tulkittavissa puhujan elämäntarinaksi.

Puheen esittämisessä ainoa poikkeus on albumin ensimmäinen sanoitus ”Sun nimi on Kuula”, jossa ääneen pääsee myös puhujan isä, joka kertosaäkeessä lausuu sanat: ”Sun nimi on Kuula”. Tämä on tosin huomattavissa ainoastaan kuuntelemalla albumia, mikä tuo esiin sanoitusten tarkastelemiseen liittyviä ongelmia. Jos sanoituksia tarkastellaan vain tekstinä paperilla, voi jotain olennaista jäädä huomaamatta. En kuitenkaan koe tätä problemaattisena. Sanoitusten kirjallisessa muodossa isän lausahdus on heittomerkeissä, mikä kertoo siitä, että puheen esittää joku toinen kuin puhuja. Tämä on ainoa kohta koko albumilla, kun toisen henkilön puhe ilmaistaan tällä tavalla. Lausahdus on myös tulkittavissa isän sanomaksi, kun tarkastellaan sitä edeltävää lausahdusta: ”Ja faija opetti jo muksusta: Moraali on rikkaiden luksusta. Ei pidä itestään liikoi luulla. ’Sun nimi on Kuula’.”

Isän suora puhe ensimmäisessä sanoituksessa on *kohosteinen*, koska se on ainoa kohta, jossa toinen henkilö pääsee ääneen niin sanotusti väärässä puhuja-asemassa. Isän puhe korostaa kotoa opitun merkitystä ja sitä, miten kotiolot vaikuttavat ihmisen kasvuun tietynlaiseksi. Samalla se myös johdattaa ymmärtämään poika-puhujaa ja hänen toimintaansa. Poika-puhuja hallitsee kaikissa muissa puhuja-asemansa sanoituksissa puhetilanteita paitsi tässä albumin ensimmäisessä sanoituksessa. Tämän voi nähdä osoituksena siitä, miten paljon isä vaikuttaa

puhujan elämään. Puhuja hallitsee puhetilannetta, mutta isän puhe kaikuu hänen päässään koko ajan. Tämä muistuttaa puhujaa siitä, mistä hän tulee. Lopulta isän puhe johtaa siihen, että puhujasta tulee isänsä kaltainen.

Puhujan idiolektiin olennaisesti liittyvä piirre on puheenomaisuus, joka voidaan nähdä roolirunouden piirteenä (Seutu 2006), mutta myös raplyriikalle ominaisena. Puhekieli on olennainen osa rap-lyriikkaa, koska se on syntynyt kaupunkien kaduilla. Heikki Kuulan albumilla on hallitsevana kielenä stadin slangi. Albumi rakentuu puheelle, joka on Heikki Kuulan kotiseudulle tunnusomaista. Näin ollen kielen kautta voidaan myös vahvistaa paikan tunnetta. Kielellä on merkittävä tehtävä rapin globalisoitumisessa erilaisten murteiden ja kansallisten kielten rakentaessa identiteettiä (Mitchell 2001, 32). Tarkastelen tätä tarkemmin seuraavassa analyysiluvussa, kun tarkastelen albumin tarinamaailmaa.

Kieli on siis olennaisessa osassa, kun alun perin amerikkalaista rappia ja hiphopia asetetaan osaksi omaa paikallista kulttuuria. Suomen kielen eri muotojen kautta paikallistunnetta voidaan vahvistaa. Heikki Kuulan kohdalla se tapahtuu stadin slangin kautta, kun taas esimerkiksi jo mainituilla Tulenkantajilla lapinmurre on olennainen osa paikallisen identiteetin rakentamista (ks. Strand 2008). Puheenomaisten ilmausten käyttö tekee puhujan puheesta hänelle ominaista. Slangi sitoo puhujan tiettyyn paikkaan eli Helsingin seudulle. Slangin käyttäminen tekee puhujan tavasta puhua yksilöllisen. Samalla tietynlainen puhetapa myös kaventaa piiriä, jolle puhuja puhuu. Vastaanottajan on tunnettava slangin sanoja ymmärtääkseen täysin puhujan puheen.

Jo albumin ensimmäisessä sanoituksessa ”Sun nimi on Kuula” puhujan tapa käyttää slangia tulee esille. Ensimmäinen säkeistö sisältää ilmaukset *bini* ja *räkis*.⁴ Kertosäkeistössä puhutaan *faijasta* isän sijaan. Mielenkiintoista on, että odotusten vastaisesti puhuja käyttää äidistään sanaa *äiti* eikä *mutsi*, kuten voisi olettaa. Tämä korostaa mielestäni äidin roolia puhujan elämässä. Äiti on kirjakielisesti äiti, koska hän on tärkeä ihminen. Toisaalta sanoituksessa ”Kurita mua mutsi” puhutaan mutsista, mutta tämä voi selittyä myös riimillissä piirteillä – *mua* ja *mutsi* sointuvat paremmin yhteen. Puhujan puheessa on siis alusta asti havaittavissa

⁴ Bini tarkoittaa olutta ja räkis viittaa teini-ikäiseen. Lähde: Urbaanisanakirja.

erityispiirteitä. Idiolektin rakentaminen slangisanojen avulla jatkuu muissa sanoituksissa. Olen nostanut esille muutamia esimerkkejä slangisanoista, joita puhuja käyttää:

Stikit, snadi, kämppä, posse, kybäl, fatsi, morgan, klyyvari, assa, stevari, fatta, haslata, metškata, stoori, funata, fudata, darra, neppari, olmi, yytsiä

Slangin käyttö rakentaa teoskokonaisuutta vahvistamalla puhujien kuulumista samaan maailmaan. Albumin maailmassa puheenomaisuus sekä slangit ovat arkikieltä, jota kaikki puhujat käyttävät. Puheenomaisuus ilmenee slangisanojen lisäksi myös muilla tavoin. Puheenomaisuudesta sanoituksissa kertovat vokaalien loppuheitot, *-n:n* loppuheitto, partisiipin *-t:n* loppuheitto, painottoman tavun *-i:n* heittyminen, *mä* ja *sä* muodot persoonapronomineista, inkongruentit verbimuodot (*me ollaan*) sekä lyhentyneet verbimuodot. Myös ihmisiin viittaava pronomini *se* pronominin *hän* sijaan on puheenomainen piirre. (Nuolijärvi & Tiitula 2013, 41; Seutu 2009, 73.) Sanoitukset rakentuvat puheenomaisuudelle rapin lajin takia, mutta myös puhujan asuinpaikan takia. Toisaalta sanoitusten tapahtumapaikkaan vaikuttaa rapille ominainen paikallisuuden korostaminen.

Sekä slangin käyttö, että puheenomaiset piirteet rakentavat puhujille ominaisen tavan käyttää kieltä. Tämä vahvistaa myös puhuja-asemien muodostumista, kun puhujilla on omanlaisensa puhetapa. Puhuja on sanoituksissaan hallitseva puhuja ja muut henkilöt pääset ääneen ainoastaan häneen puheensa kautta. Samaten sanoitusten maailma rakentuu täysin äänessä olevan puhujan näkökulman mukaiseksi. Seudun (2006, 5) mukaan puheenomaisuus voi olla retorinen keino, joka palvelee tekstin tai teoskokonaisuuden ideologista tasoa yhteiskunnallisesti kantaaottavassa runoudessa. Tarkasteltava albumi voidaan nähdä yhteiskunnallisesti kantaaottavana, minkä takia voidaan ajatella puheenomaisuudella olevan tässäkin mielessä merkittävä asema sanoituksissa. Toisaalta puheenomaisuus on myös rapille tunnusomaista, minkä takia on luontevaa, että albumin sanoitukset ovat puheenomaisia. Edellä mainitut seikat lähentävät rap-lyriikkaa ja puheenomaistarunoutta sekä proosarunoutta toisiinsa. Puheenomaisuudella on monisyinen rooli albumilla. Seuraavaksi tarkastelen vielä albumin intertekstuaalisuutta, minkä jälkeen siirryn seuraavaan analyysilukuun, jossa analysoin albumin maailmaa.

2.6 Sanoitusten kerrostuneisuus

Blacksuami-albumilla on intertekstuaalisia viittauksia niin musiikissa kuin sanoituksissakin. Albumilla olevat tekstienväliset viittaukset ovat rapin lajille ominaisia. Albumilla on kolme sanoitusta, joilla on selkeitä intertekstuaalisia piirteitä: ”Luutarhassa”, ”Poistakaa makkaraa” sekä ”270183-213H”. Edellä toin ilmi, että joidenkin sanoitusten kohdalla voidaan havaita retorisen tason vaikutus, mikä näkyy puhujien nimeämisen kautta. Retorinen taso vaikuttaa myös erityisesti ”Sutenöörin Blues” sanoituksessa, jossa puhuja näyttäytyy ironisena. Haapala (2005, 81.) tuo esille, että retorinen taso voi aktivoitua myös intertekstuaalisuuden kautta. Intertekstuaalisuus on myös rap-lyriikalle ominaista. Lainaaminen toisilta artisteilta on tyypillistä rapissa ja usein sanoitukset rakentuvat monin tavoin intertekstuaalisuudelle. Artistit lainaavat sekä musiikkia että sanoitusten osia toisilta artisteilta. Joskus rap-lyriikan kautta voidaan käydä keskustelua toisen artistin kautta tai esittää kritiikkiä toista artistia kohtaan.

”Luutarhassa” viittaa laulaja-lauluntekijä Hectorin kappaleeseen ”Olen hautausmaa” (1973). Jo sanoituksen nimi on samankaltainen. Sanoitus myös alkaa samalla tavalla kuin Hectorin kappale ja ylipäättään se noudattelee samaa linjaa ”Olen hautausmaan” kanssa. Intertekstuaalisuuden huomaamisen kautta sanoituksen arvomaailma avautuu vastaanottajalle.

Molemmissa sanoituksissa oman elämän muisteleminen on olennaisessa osassa. Sanoituksia yhdistää myös ylpeys omasta toiminnasta. Sanoitusten ensimmäiset säkeistöt ovat hyvin samankaltaiset, mikä jo tuottaa yhteyden tekstien välille:

Nyt siitä vuosia jo on kun eksyin kuutamoon. Ehkä oonki tottunu jo kohmeloon. Mä oon karvainen mies, ehkä gorilla oon? Mä oon siipiveikko, nakit silmilläin. Mä tulin punasta päin, pelkään sakottajaa. Mä oon siipiveikko, kaadun taaksepäin. En löydä himaa näin, mä ehkä torilla oon. (HK)

Nyt siitä vuosia jo on, kun itkin kuutamoon. Kuu on miehitetty, itsekin mä muuta oon. Mä olen karvainen mies, mä olen hautausmaa. Mä oon siipirikko, kuljen taaksepäin. Mä olen menevä mies, mä olen historiaa. Mä oon siipirikko laput silmilläin. Mä olen kasvoton mies, mä pelkään paljastajaa. (Hector)

Kuulan sanoituksessa myötäillään Hectorin sanoitusta erittäin paljon. Molemmissa jokainen lause alkaa ”mä”-sanalla ja monet sanat ovat Kuulan sanoituksessa selkeitä väännöksiä Hectorin sanoista. Sanoitusten yhtenäisyys jatkuu edelleen muissa säkeistöissä:

Ja ehkä seiskytluvun alku oli rautainen, vaikka itse olin silloinkin mä hautainen. Niin sitä sanottiin, corditaa janottiin. Ja silloin farmareistani mä tyrän sain, ja ehkä kerran nain ja tippurin sain. Ain vessanpöntölle mä sammuin vain. Mä paljon muista en, mä olin humalainen. Ja kello pysähtynyt on ja katson kuutamoon, ja ehkä kokonaan mä kohta umpiluuta oon. Soi päässä hiljainen blues. Mul on mopedi uus. Mä oon umpijuntti täynnä taikinaa, mut kiva ehkä hei ku joku hillot vei. En tiedä kumpi puntti tänään munan saa, mut tiedän sen, mä oon erilainen. (HK)

Se kuusikymmenluvun alku oli rautainen, vaikka tyttö oli rinnoiltansa lautainen. Niin sitä sanottiin, Elvistä janottiin. Ja niin limbon suuren ali kuljettiin. Mun sormi ihoa sai ja vähän isommat nai. Ja niin aivot maailmalta suljettiin. Ja sitten minäkin sain, nyt koko maailmaa nain.

Nyt aika pysähtynyt on ja katson kuutamoon. Kaikki seisoo nyt mä miehen kylkiluuta oon. Mä olen loputon yö. Mä olen kirjallisuus. MÄ olen Jeesus-lapsi ilman Mariaa. Mä olen aikojen työ. Mä olen Raamattu uus. Laulan yöhön kuutta uutta aariaa. En pelkää historiaa mä olen hautausmaa. (Hector)

Sanoitusten välillä on paljon yhtenäisyyttä tekstitasolla, vaikka niiden sanoma onkin erilainen. Kuulan sanoituksessa kuvataan alkoholista, joka ei tiedä varmaksi, mitä kaikkea elämässä on tehnyt. Hectorin ”Olen Hautausmaa”-sanoituksessa puhuja haikailee menetetyn nuoruuden perään ja muistelee omaa nuoruuden aikaansa. Edellä toin esille, että ”Luutarhassa”-sanoitus loppuu siihen, että puhuja pitää itseään erilaisena kuin muut. Hectorin sanoitus päättyy: ”En pelkää historiaa. Mä olen hautausmaa”. Myös tässä sanoituksessa oma menneisyys ja tehdyt teot otetaan vastaan sellaisina kuin ne ovat. Menneisyyttä ei hävetä, vaikka kuolema on jo ovella. Retorisena tasona Hectorin sanoitus tuo Kuulan sanoitukseen lisäsisältöä. Elämä voi kulkea eri tavalla jokaisen kohdalla, mutta silti siitä voi olla ylpeä.

”Poistakaa makkaraa”-sanoituksella on yhteys Eppu Normaalin kappaleeseen ”Nyt reppu jupiset riimisi rupiset” (1984), mutta myös Ahti Lammen ”Elämän valttikortit”-sanoitukseen, kuten toin ilmi. Suhde Eppu Normaalin sanoitukseen on vahva, koska se jatkuu läpi sanoituksen. Eppu Normaalin sanoituksessa muistellaan myös mennyttä elämää ja sitä, mitä on tullut tehtyä. Sanoituksen puhujan elämä näyttäytyy rentun elämänä, johon on kuulunut paljon alkoholia ja naisia. Lopussa palataan takaisin kotiin ja kerrotaan toisille mitä on tullut tehtyä. Samanlaisia piirteitä on myös Kuulan sanoituksessa ”Poistakaa makkaraa”. Tekstien välinen suhde tulee ilmi ensimmäisen säkeistön kohdassa: ”Ruumiini rupini, runoni reppu”, joka viittaa selkeästi Eppu Normaalin sanoitukseen. Toisen säkeistön kohta: ”Sul on kaikki yhteen rinkaankin, joka rimmaa” on myös selkeä intertekstuaalinen viittaus Eppu Normaalin kappaleeseen. Sanoitukset ovat aiheelta samankaltaiset ja tulkintani mukaan retorisenä tasona vaikuttaa Eppu Normaalin sanoitus. Tämä kertoo siitä, että kuvainnollisesti elämän repussa olevat tarinat pitää kertoa sellaisina kuin ne ovat. Myös kotiin palaaminen on molemmissa sanoituksissa esillä. Kun on rellestetty tarpeeksi, palataan kotiin ja muistellaan, mitä on tullut tehtyä. Kuulan sanoituksessa myös hyväksytään eletty elämä, mikä tuli esille jo edellä.

Palatakseni ”Poistakaa makkaraa”- ja ”Elämän valttikortit”-sanoituksien yhtenevyyksiin, voidaan Ahti Lammen kappaleen nähdä vaikuttavan läpi albumin. Kuten todettua, puhuja on tyytyväinen omaan elämäänsä, mutta albumin alussa hänellä olivat eräänlaiset elämän valttikortit kädessä. Puhuja kuitenkin menettää ne, koska ajautuu pois kaidalta tieltä kotiolojen sekä huumausaineiden takia. Lammen sanoituksen puhujasta tulee kulkija, joka menettää kaiken. *Blacksuami*-albumilla sanoituksen monitulkintaisesta puhujasta tulee myös kulkija.

Tulkitsen retorisen tason nousevan esiin intertekstuaalisuuden kautta myös sanoituksessa ”270183-213H”. Kertosäe on Kasevan kappaleesta ”Et voi jäädä nukkumaan” (1976):

Moni teistä on elänyt paljon kauemmin. Monet teistä myös puhuneet paljon viisaammin. Mut minne katsonkaan, samat puutteet nään vaan. Mä minne käännynkään, samat valheet jatkuu. Aika meidän on vaikuttaa siihen, miten käy. Tulevaisuus pian on jo täällä ystävä. Et jäädä nukkumaan voi veljes varjoon. Jos veljes

kaadetaan, keneen silloin turvaat? Tulevaisuus vielä on meidän ystävä. Et jäädä nukkumaan voi veljes varjoon. Jos veljes kaadetaan, keneen silloin turvaat? (Kaseva)

Kasevan sanoituksessa käsitellään sitä, miten jokaisen tulee vaikuttaa tulevaisuuteen ja olla mukana rakentamassa tulevaisuudessa. Metaforisesti puhuen kukaan ei voi jäädä nukkumaan. Tämän intertekstuaalisen suhteen kautta Kuulan sanoitus saa uusi piirteitä nimenomaan ideologisella tasolla. Sanoitus on vahvasti kapitalismikriittinen ja siinä kritisoidaan yritysten mahtia yksilöä vastaan. Globalisaatio on vienyt osalta ihmisistä työpaikan eivätkä suuret yritykset joudu vastuuseen teoistaan toisin kuin tavalliset kadun tallaajat. Kasevan sanoitus selittää puhujan halua kertoa ongelmista – jos yksilöt eivät asetu vastustamaan yritysten toimintaa ja vaikuta omaan tulevaisuuteensa, omaistavat yritykset kohta aivan kaiken. Sanoituksesta rakentuu entistä vahvemmin kapitalismin vastainen, kun tarkastelee sen intertekstuaalista suhdetta Kasevan sanoitukseen.

Retorinen taso on läsnä sanoituksissa intertekstuaalisuuden kautta tehden sanoituksista kantaaottavia. On huomioitava, että aina ei ole tarpeen tuoda esiin retorista tasoa (Haapala 2005, 79; Seutu 2012, 257.). Näin on myös *Balcksuami*-albumin kohdalla. Kaikkien sanoitusten suhteen ei ole olennaista tarkastella retorista tasoa ja siksi olen edellä analysoinut vain osaa albumin sanoituksista. Sanoitusten retorinen taso välittyy ennen kaikkea intertekstuaalisuuden kautta, joten olen korostanut sitä tarkastelussa. Retorinen taso vaikuttaa siihen, miten vastaanottaja ymmärtää albumin sanoitukset. Samalla myös albumin arvomaailmaa ja ideologista tasoa voidaan pyrkiä hahmottamaan. Seutu (2012, 257–258) kirjoittaa, että roolirunon lukijasta tulee aktiivinen osallistuja, kun hän yhdistää lukiessaan roolirunon kaksi oletettua tasoa. Huomioitavaa on, että Kuulan käyttämät sanoitukset ovat kaikki samalta aikakaudelta eli 1980-luvulta. Tämä tuottaa koherenssia albumille ja asettaa sanoitukset osaksi kokonaisuutta.

Roolirunon piirteet, monologimuoto ja hierarkkisuus, vaikuttavat yhdessä siten, että lukijaa kutsutaan puhujan aktiiviseksi kuuntelijaksi. (Seutu 2012, 258.) Samalla tavalla sanoitusten vastaanottajasta tulee puhujan aktiivinen kuuntelija, kun hän yhdistää näitä eri piirteitä. Myös edellä käsitelty dialogisuus ja vastaanottajan kutsuminen osaksi sanoitusta tarjoavat

vastaanottajalle mahdollisuuden olla puhujan aktiivinen kuuntelija ja samastua tämän elämään. Tätä kautta albumin yhteiskunnallisuus tulee esille. Teoskokonaisuuden rakentuminen tapahtuu albumilla myös tämän sanoituksia yhdistävän vaikuttavuuden ja yhteiskunnallisuuden kautta.

Tässä pääluvussa olen osoittanut, että albumilta on hahmotettavissa neljä eri puhujaa, joiden tarina albumilla rakentuu. Puhuja-asemien hallitsevat sanoitukset muodostavat perheitä, jotka taas rakentavat teoskokonaisuutta. Teoskokonaisuus muodostuu, koska kokonaisuus sekä perheyhtäläisyys ovat havaittavissa ainoastaan, kun kaikkia sanoituksia tarkastellaan yhdessä. *Blacksuami*-albumin puhujien elämäntarinat ovat paikoin aukkoiset eli albumilla on havaittavissa heikkoa kerronnallisuutta, mutta samalla myös montaasirytmimäisyyttä. Kokonaisuutta rakentaa myös puhujien käyttämä puhetapa, joka yhdistää puhujia siihen maailmaan, jossa he elävät ja toimivat. Eri sanoituksissa äänessä olevat puhujat ovat myös hallitsevassa asemassa ja muut hahmot esitetään epäsuorasti puhujan puheen kautta. Puhujan puhe saa uusia piirteitä, kun vastaanottaja huomaa puheen hierarkkisuuden eli tässä kohdin intertekstuaalisuuden. Seuraavaksi syvennyn albumin maailmaan, jossa puhujien elämät tapahtuvat. Väitän, että sanoitusten tapahtumat tapahtuvat yhdessä ja samassa tarinamaailmassa. Tässä samassa maailmassa elävät myös albumin puhujat ja väitän, että tarinamaailmalla on vaikutusta heidän elämän kulkuunsa. Tämän jälkeen päätän tutkielmani johtopäätöksiin.

3 Blacksuami

Tässä analyysiluvussa tarkastelen *Blacksuami*-albumin tarinamaailmaa eli sitä paikkaa, jossa puhujat elävät ja toimivat. On kiinnostavaa pohtia, onko albumin maailmalla vaikutusta puhujien elämän kulkuun sekä tietysti sitä, miten tarinamaailma rakentaa teoskokonaisuutta. Albumin nimi *Blacksuami* sisältää jo viitteen jostakin paikasta. Kirjallisuustieteessä on puhuttu tilallisesta käänteestä, jossa tila ymmärretään moniulotteisena ja käyttäjiensä mukaan muuttavana. Kirjallisuuden avulla voimme muokata käsityksiämme tiloista ja paikoista, koska kirjallisuus luo kuviteltuja paikkoja ja tiloja. Tilojen ja paikkojen luominen kirjallisuudessa voi myös auttaa ymmärtämään tiloja sekä paikkoja paremmin. (Lyytikäinen, Saarikangas 2013, ix–x.) Tilojen ja paikkojen parempi ymmärtäminen johtuu siitä, että kirjallisuudessa esitetyt paikat ovat aina jonkun henkilön kokemia ja tästä syystä myös erilaisia. Näin ollen myös albumin sanoitusten maailman tarkasteleminen voi auttaa ymmärtämään kaupunkitilaa tai suomalaista yhteiskuntaa paremmin.

Blacksuami-albumin nimi viittaa selvästi johonkin paikkaan eli vapaasti suomennettuna mustaan Suomeen. Nimi on yhdistelmä suomea ja englantia ja nimellä viitataan Yhdysvaltojen hiphoppiin, joka on ennen kaikkea afroamerikkalaisten kulttuuri. Albumin nimen voi nähdä myös kokonaisuutta luovana tekijänä, koska väitän sanoitusten tapahtumien sijoittuvan paikkaan nimeltä Blacksuami. Seuraavaksi sivuan hieman rapin suhdetta paikallisuuteen sekä kaupunkiin. Tämän jälkeen syvennyn tarkastelemaan *Blacksuami*-albumin tarinamaailmaa ja sen ominaispiirteitä.

3.1 Rap, kaupunki ja paikallisuus

Rap-musiikissa kotipaikalla on oma merkityksensä ja tästä syystä on oleellista tarkastella *Blacksuami*-albumia suhteessa paikallisuuteen. Kaupunki on tärkeä, kun puhutaan hiphopista. Kaupunki käsittää materiaaliset paikat, kuten arkkitehtuurin ja julkiset ja yksityiset tilat. Samalla käsitys kaupungista sisältää sen representaatiot, kuten kuvat, puheen kaupungista tai muita taiteellisia ilmauksia urbaanista kulttuurista, kokemuksesta tai identiteeteistä. Tilasta ja sen käytöstä käydään jatkuvaa neuvottelua. (Murray 2002, 35–36.) Puhuttaessa amerikkalaisesta hiphopista tai rapista ghetto merkittävä. Ghetto (inner-city) tarkoittaa

aluetta urbaanin alueen sydämessä. (Murray 2002, 42.) Rapissa sanoitusten tapahtumat sijoittuvat usein omille *hoodeille* eli elinalueille. Paikka on keskeinen rap-musiikissa ja korostamalla omaa kotiseutua voidaan kotipaikka tuoda yleiseen tietoisuuteen. Yhdysvalloissa tällä tarkoitetaan yleensä sitä, että ghetto ja sen paikat saadaan näkyville yhteiskunnassa. (Hannula 2000, 47.) Paikallisuutta rakennetaan ja vahvistetaan rap-musiikissa nimeämällä paikkoja, kuten katuja (Emt., 50.)

Sanoituksissa nimetään paljon reaali maailman paikkoja, kuten Ikuisen vapun aukio eli Vaasanpuistikko Helsingin Kalliossa. Paikka tunnetaan myös nimellä Piritori. Lisäksi puhutaan Sörkästä eli Sörnäisen alueesta Helsingissä. Tämän kautta Heikki Kuula vahvistaa paikallisuutta, koska Heikki Kuula on itse kotoisin Kalliosta (Paleface 2011, 79). Useassa sanoituksessa mainitaan Kallion kaupunginosa, tai sijainti on luettavissa paikan nimistä, kuten Ikuisen vapun aukiosta. Kallio ikään kuin nostetaan maailman kartalle rapille tyypilliseen tapaan. Nähdäkseni tämä tapahtuu negaation kautta, koska Kallio ei näyttäytyä sanoituksissa miellyttävänä paikka elää. Albumin ideana onkin tuoda paikan kautta esille yhteiskunnallisia ongelmia ja sitä, että Suomi ei näyttäytyä kaikille samalla tavalla, kuten jo edellä toin ilmi.

Kotipaikalla ei albumilla ylpeillä samalla tavalla kuin esimerkiksi rap-yhtye Tulenkantajien sanoituksissa, joiden paikallisuutta Heini Strand (2007) on tarkastellut pro gradu-tutkielmassaan. Toisaalta tämän voi myös nähdä rap-tyyliä eroina. Nähdäkseni Heikki Kuulan albumin voidaan katsoa edustavan yhteiskunnallisesti kriittistä rap-musiikkigenreä, jota kutsutaan message- tai knowledge rapiksi (Shusterman 1997, 146; ks. myös Liesaho 2004.). Koska yhteiskunnan ongelmia halutaan tuoda esille, ei paikan paremmuutta korosteta. Sen sijaan sanoitusten kautta halutaan tuoda esille, että Suomi ei ole kaikille samanlainen paikka elää. Tämä osoittaa myös uskollisuutta alkuperäiselle yhdysvaltalaiselle rapille, jossa ghetto halutaan tuoda osaksi julkista keskustelua.

Suomirapissa puhutaan ghettojen sijaan lähiöistä. Jan Liesaho (2004, 134–135) on tarkastellut lähiötä osana suomirappia. Esimerkiksi rap-artisti Avaimen (nyk. Asa) sanoitukset liittyvät vahvasti lähiöön ja siellä elämiseen. Lisäksi artikkelissa nostetaan esille artisti Steen1, jonka kuva lähiöstä on lohduton: ”Hänen Itä-Helsingin lähiönsä on työttömien, huumeiden, asunnottomien ja rikollisten Helsinki, jossa nuori jää lähes väijäämättä kovan ympäristön

runnomaksi”. (Emt.) Lähiö rakentuu artistien sanoituksissa paikaksi, jossa auktoriteettia ei arvosteta ja usko yhteiskuntaan on kadonnut. Myös vanhemmat ovat kadottaneet kontaktin lapsiinsa. Nuori jää ongelmiseen yksin ja joutuu myös itse etsimään ratkaisuja. (Emt., 136–137.) Myös Heikki Kuulan sanoitusten hahmot ovat oman elämänsä vankeja eikä toivoa paremmasta ole. Albumin maailma ei tarjoa mahdollisuutta parantaa omaa elämää. Osaltaan albumin voidaan siis katsoa toisintavan osalle suomirappia tyypillisiä piirteitä.

Toisaalta albumin kuvaama paikka, voidaan nähdä ironisena viittauksena Yhdysvaltoihin ja sen ghettoihin, joissa hiphop ja rap syntyivät. Nykyään rap-musiikki on levittäytynyt ympäri maailmaa ja samalla se värittyy paikallisilla erikoisuuksilla (Mitchell 2001, 2.). Hiphopin ja rapin alkuperäisen viestin omaksuminen suomalaiseen ympäristöön ei ole täysin ongelmaton. Suomessa ei esimerkiksi ole ghettoja, kuten Yhdysvalloissa. Tästä huolimatta suomalaisessa hiphopissa on paljon yhdysvaltalaisilta esikuvilta omaksuttuja teemoja ja koodeja. Matti Niemisen mukaan ironia on yleinen tapa vastata ristiriitaan suomalaisen ja amerikkalaisen todellisuuden välillä. (Nieminen 2003, 177.) Heikki Kuula ironisoi omalla tavallaan amerikkalaisia piirteitä tarkasteltavalla albumilla. Nimi *Blacksuami* on yhdistelmä suomea ja englantia. Sana *black* eli musta liitetään sanaan Suomi ja näin yhdysvaltalainen afroamerikkalaisten kulttuuri tuodaan osaksi albumia heti nimessä. Toisaalta nimi voi viitata synkkään ja syrjäiseen Suomeen.

Tulkitsen albumin nimen viittaavaan amerikkalaisiin ghettoihin, joissa asuu pääosin afroamerikkalaista väestöä. Itse ymmärrän amerikkalaisen gheton paikkana, jossa asuminen vaatii sisukkuutta eikä ghetossa välttämättä noudateta yhteiskunnan sääntöjä tai normistoa. Perinteisessä mielessä ghetto näyttäytyy köyhemmän väen asuinpaikkana. Kuulan albumin maailmassa eletään yhteiskunnan ulkopuolella, mutta toimijat poikkeavat yhdysvaltalaisen gheton asukkaista. Kuula tuottaa albumilla ironisen kuvauksen Suomen ”ghetosta” eli Kalliosta, jossa ei asu katu-uskottavia ganstoja. Kalliossa asuu narkkareita ja alkoholisteja, jotka yrittävät selvitä elämästä jotenkuten. Albumilla vilahtelee huoria ja parittajia amerikkalaiseen tyyliin, huumeita kaupataan kaduilla ja köyhyys on osa ihmisten arkea, kuten ghetossa. Myös sanoituksissa ”Suntenöörin Blues” sekä ”Postikortteja reunalta” puheet prostituutiosta ja parittamisesta, eivät nekään istu Suomeen. Prostituutio tuodaan osaksi suomalaista kulttuuria ironian kautta. Sanoituksessa parittaja rakastuu omaan huoraansa ja

haluaa suojella tätä asiakkaiden valheilta, mikä on nähdäkseni epänormaalia toimintaa parittajalta. Sanoitus ”Subutexcowboy” on jo nimensä perusteella viittaus Yhdysvaltojen villiin länteen. Ironia voi toimia keinona tuoda esiin epäkohtia tai totutulle vastakkaisia näkökulmia (Byckling 2006, 128.). Sanoituksissa ironisuus on keino tuoda yhteiskunnan epäkohtia esille, mutta samalla kuvauksen kautta tuodaan amerikkalaisen hiphopin ja rapin piirteitä osaksi suomalaista rap-musiikkia.

Myös sanoituksessa ”Kurita mua mutsi” on havaittavissa ironisia piirteitä. Sanoitus näyttäytyy hullunkurisena, koska lapsi vaatii siinä äidiltään kurittamista: ”Tukista mua mutsi, piekse ilmat pihalle.” Väkivallan kautta lapsi saa sitä huomiota mitä hän kaipaa. Sanoituksesta tulee ironinen, koska se vääristää hellyydenosoituksia, joita lapsi kaipaa. Sanoituksen ironisuus sekä äidin ja lapsen vääränlainen suhde saavat vastaanottajan epäilemään puhujaa. ”Kurita mua mutsi” asettuu vastustamaan väkivaltaa lasta kohtaan. Kun albumia ajatellaan yhden puhujan elämäkertana, selittyy väkivallan vastustaminen myös suhteessa kokonaisuuteen. Lapsesta kasvaa väkivaltaisen lapsuuden takia syrjäytynyt aikuinen, joka joutuu huumausainekoukkuun.

Paikan kautta voidaan rakentaa myös identiteettiä rap-musiikissa. Sanoitukset, joissa kuvataan ghettoa, on suunnattu siellä asuville tai asuneille ihmisille, joille ghetto on todellisuutta. (Hannula 2000, 50.) Heikki Kuula on kotoisin Helsingin Kalliosta, joten Kallion valitseminen monen sanoitusten tapahtumapaikaksi on luonnollista, jos puhutaan rap-musiikin tunnuspiirteistä. Rap-musiikin piirteitä toistamalla Kuulan sanoitukset voidaan nähdä osoitettuna myös ihmisille, joilla on huumeongelma tai jotka ovat syrjäytyneitä yhteiskunnasta. Toisaalta taas sanoitukset ovat keino osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Paikallisuutta voidaan korostaa myös kielen kautta. Sanoitukset rakentuvat pitkälti stadin slangille, joka osaltaan rakentaa paikallisuutta ja paikkaa. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan albumin maailmaa ja sen rakentumista sekä sitä, miten tarinamaailma vaikuttaa albumin puhujien elämän kulkuun.

3.2 Eristetty Blacksuami

Toin edellä ilmi, että albumin nimi viittaa paikkaan. Näin ollen albumin tapahtumat tapahtuvat ja puhujat elävät Blacksuamessa. Tämä paikan jatkuvuus on olennaista teoskokonaisuuden rakentumisessa. Blacksuamessa on erilaisia tiloja, joissa puhujat toimivat, kuten koti, kaupungin kadut sekä työvoimatoimisto. Kaikki sanoitukset ovat sijoitettavissa jossakin paikassa tapahtuviksi, vaikka sitä ei sanoituksessa suoranaisesti tuotaisi ilmi. Tämä liittyy edellisessä luvussa analysoimiini puhetilanteisiin, jotka tapahtuvat aina jossakin tietyssä ajallispaikallisessa kehyksessä. Nähdäkseni useat sanoitukset sijoittuvat kaupunkiin. Jo albumin ensimmäisen sanoitus ”Sun nimi on Kuula” on sijoitettavissa kaupungissa tapahtuvaksi: ”Ja tää kaupunginosa sykkii eikä annan mun muttaa syklii.” Kallioon sanoitus paikantuu Ikuisen vapun aukion maininnan kautta. Ikuisen vapun aukio eli Vaasanaukio on Kalliossa sijaitseva aukio.

Ensimmäinen sanoitus antaa myös viitteitä siitä, millainen albumin tarinamaailma on. Sanoitus johdattaa albumin maailmaan ja sanoituksen puhuja ilmaisee, millainen paikka Blacksuami on ja mitkä tekijät ovat tehneet siitä sellaisen kuin se on. Sanoituksen kohdalla voitaisiin puhua Vesa Haapalan (2012, 163) tavoin kehysrunosta, joka on verrattavissa *paratekstiin*, kuten esimerkiksi mottoon. Kehysrunoille on ominaista lajityypillinen yhteenkuuluvuus osastojen muiden runojen kanssa. Kehysruno toimii eräänlaisena ohjaavana tekstinä. (Emt.) Toisaalta albumin ensimmäinen sanoitusta voidaan nähdä siirtäjä runona eli se sisältää kokonaisuutta jäsentäviä piirteitä, kuten esimerkiksi avainsanoja (Haapala 2012, 167.). Käsite on kuitenkin ongelmallinen, koska *Blacksuami*-albumi ei sisällä useita eri osastoja, kuten Haapalan (2012) artikkelissaan tarkastelema Katri Valan *Kaukainen puutarha* (1924). Teoksessa on eri osastoja ja jokaisen osaston kehysruno on selkeästi erotettu muista runoista. Nähdäkseni kehysruno käsitettä voidaan käyttää myös albumin kohdalla, koska sen kautta päästään nimenomaan sisälle albumin maailmaan.

”Sun nimi on Kuulassa” nousee esille, että albumin maailmassa pojista kasvaa isiensä kaltaisia, kuten olen jo aikaisemmin osoittanut. Sanoituksen kertosaakeistö on erittäin olennainen albumin maailman sekä puhujan elämän kannalta:

Henkisesti persauki ollaan. Perkele koittaa jollain jallittaa. Ikuisen vapun aukiolla dollarit vaihtaa omistajaa. Ja faija opetti jo muksusta: Moraali on rikkaiden luksusta. Ei pidä itestään liikoi luulla. ”Sun nimi on Kuula”.

Kertosäe vahvistaa näkemystä siitä, millainen *Blacksuami*-albumin maailma on. Kertosäkeen alku on monikkomuotoinen eikä sen puhe ole suunnattu kenellekään tietylle vastaanottajalle. Monikkomuotoisuus on tulkittavissa tarkoittamaan kaikkia albumin maailmassa eläviä hahmoja. Ainoastaan kertosäkeen viimeinen lausahdus on viitattu suoraan tietylle henkilölle eli Kuulalle, jota analysoin jo luvussa kaksi.

Tulkitsen henkisesti persaukisen viittaavan henkisen pääoman puutteeseen eli siihen, että albumin maailman hahmot ovat syrjäytyneitä ja huono-osaisia. Näin ollen heidän aikansa menee hengissä selviytymiseen eikä esimerkiksi itsensä sivistämiselle jää aikaa. Näin ollen koulutustakaan ei arvosteta. Heille ei myöskään jää aikaa pohtia mikä on oikein ja mikä on väärin. Rikkailla on tähän mahdollisuus ja moraali näyttäytyy albumin maailmassa luksuksena, johon on varaa vain varakkailla ihmisillä. Lüksus on jotain, josta voi nauttia ekstrana tavallisen elämän ohessa. Sanavallinta ”dollari” on mielenkiintoinen, koska se viittaa Amerikkaan eli rap-musiikin syntykotiin. Tämä on keino tuoda amerikkalaisen rapin piirteitä Suomeen. Samalla se yhdistyy albumin nimeen, joka viittaa amerikkalaiseen hiphoppiin ja rappiin. Mustassa Suomessa käydään kauppaa dollareilla, kuten Yhdysvaltojen ghettojen kaduilla. Dollarisanan käyttö rakentaa osaltaan albumin maailmaa.

Albumin maailman rakentaminen jatkuu muissa sanoituksissa. *Blacksuami* on eräänlainen toinen Suomi, jossa eivät päde yhteiskunnan lait. Tarkoitan tällä sitä, että albumin hahmojen ja puhujan kokema yhteiskunta on hyvin erilainen verrattuna niin sanottuun normaaliin yhteiskuntaan. Puhuja ja hahmot elävät toisessa Suomessa, mustassa Suomessa. Albumin maailma on syrjäytynyt, kuten ovat myös siellä elävät hahmot. Syrjäytymiseen ovat vaikuttaneet ennen kaikkea työttömyydestä johtuva köyhyys, jonka myötä albumin maailmassa ajaudutaan alkoholisteiksi ja huumeidenkäyttäjiksi. *Blacksuami* näyttäytyy eräänlaisena ghettona.

Stephen J. Mexal (2004) tuo esille, ghetot ovat nykyään osa villiä luontoa. Metaforisella villillä luonnolla hän tarkoittaa ihmisestä eristettyä aluetta, jossa asuu ei-inhimillisiä olentoja, petoja. Käsitys luonnosta sen perinteissä merkityksessä on muuttunut. Kaupungin sisällä on alueita, kaupunginosia, jotka ovat osa tätä metaforista villiä luontoa. Tällainen on esimerkiksi ghetto, joka on eräänlainen reuna-alue. Nämä reuna-alueet erotetaan muista alueista sosioekonomistisin perustein. Tämä tilallinen eristäminen näkyy myös rap-musiikissa. (Emt. 336–237, 239–241.) Suomessa vähävaraiset ihmiset asuvat usein kaupunkien laitamilla lähiöissä. Toin edellä esille, että albumin maailma on syrjässä yhteiskunnasta. Tästä kertoo esimerkiksi se, että kaduilla valtaa pitää huumausaine heroini, kuten aikaisemmin osoitin. Lisäksi huumausaineiden sekä alkoholismien jatkuvat läsnäolo kertoo tarinamaailman syrjäytymisestä. Albumin maailmasta muodostuu eristetty alue, joka on syrjäytynyt muusta yhteiskunnasta. Metaforinen eristäminen tapahtuu osittain sosioekonomistisin perustein.

”Sun nimi on Kuula”-sanoitus kertoo huono-osaisuuden periytymisestä. Albumin puhujat ovat tavallaan kaikki huono-osaisia, jotka ovat ajautuneet alkoholisteiksi tai parittajiksi. Oikeastaan ainoa hyväosainen on huumausaine Kallio-Herska, koska hän pitää muita vallassaan. Tämä on mielenkiintoista ja kertoo siitä, miten suuri teema huumeet ja huumeiden käyttäminen ovat albumilla. Kallio-Herska on personifioitu huumausaine, joten häntä eivät kosketa yhteiskunnan odotukset tai normit samalla tavalla kuin muita puhujia. Blacksuami on syrjäytynyt muusta yhteiskunnasta, koska sen asukkaat tulevat huonoista lähtökohdista eikä heillä ei ole mahdollisuutta parantaa tilannettaan. Sukupolvia jatkuva köyhyyden kierre ei päästä hahmoja pois. Myöskään albumin maailma itsessään ei tarjoa mahdollisuutta parempaan elämään. ”Sun nimi on Kuulassa” nousee esille, että toivoa muutoksesta ei ole: ” Ei tuu sadetta, joka putsaa saastan, epärehellisyyden tästä maasta”. Köyhyys ja veloissa oleminen on normaalitila albumin maailmassa.

”Sun nimi on Kuula”-sanoituksessa nousee esille köyhyyden periytyvyys, joka vaikuttaa siihen, miten sanoituksen puhujan elämä tulee kulkemaan. Samalla sanoitus nostaa esille albumin yhteiskunnallisuutta. Köyhyys sekä huono sosioekonominen asema ovat tavalla tai toisella nähtävissä albumin jokaisessa sanoituksessa. Köyhyys periytyy sukupolvelta toiselle, kun sosioekonomisesta asemasta nouseminen ei ole mahdollista (Isola & Suominen 2016, 35.). Köyhyys on albumilla johtanut kotioalojen huonontumiseen ja köyhyyden kierre on valmis, kun

puhuja ei saa kotoa esimerkiksi kannustusta opiskeluille. Köyhtymiseen vaikuttavat myös paikka sekä alkoholin ja huumaisaineiden käyttö. Puhujan kohdalla voidaan puhuja suhteellisesti köyhyydestä eli siitä, että rahat eivät yksinkertaisesti riitä elämiseen. Tämän takia yksilö ei pysty saavuttamaan yhteiskunnassa yleisesti odotettua vähimmäistä elintasoa. (Isola & Suominen, 2016, 28.)

Huono-osaisuus voi synnyttää vastakulttuuria ja huono-osaiset saattavat kiistää yleisesti tavoiteltujen asioiden arvon. Vallan puute voi aiheuttaa voimattomuutta, jolloin yksilöt ottavat vallan omiin käsiinsä tavalla, joka voi olla heille haitallinen. Käytännössä tällä tarkoitetaan yhteiskunnan tarjoamien palveluiden torjumista, häiriökäyttäytymistä sekä rikollisuutta. (Isola & Suominen 2016, 29.) *Blacksuami*-albumi osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun esimerkiksi tuomalla esille köyhyyden mukanaan tuomia ongelmia. Tämä asettaa albumin vahvemmin osaksi Knowledge- tai message-rapiksi kutsuttua tiedostavampaa ja yhteiskunnallisempaa rappia. Albumin kautta pyritään vaikuttamaan yhteiskuntaan tuomalla, esille, että Suomi ei ole kaikille samanlainen paikka elää. Tarkastelen seuraavaksi tätä, jonka jälkeen käsittelen työttömyyden vaikutusta albumin maailman syrjäytymiseen.

3.3 Huumeet ja alkoholi hallitsijoina

Paitsi, että *Blacksuami* syrjäytyy sosioekonomististen syiden ja perhetaustan takia on myös alkoholilla ja huumeilla on vaikutusta paikan syrjäytymiseen. Jo sanoitus ”Sun nimi on Kuula” johdattaa lukijan huumeiden ja alkoholin täyttämään maailmaan. Sanoituksen kolmas lausahdus ”Ku tarjoot binin sanon kippis” kertoo siitä, että olutta (bini) juodaan heti nuoresta pitäen. Sana ”kippis” taas viittaa siihen, että olut otetaan ilolla vastaan. Kippishän liittyy yleensä jonkun asian juhlistamiseen tai, kun halutaan skoolata tapahtuman tai henkilön kunniaksi. Sanoituksessa skoolataan alkoholinkäytön kunniaksi jo nuoresta asti. Sanoituksen toisessa säkeistössä ollaan jo siirrytty huumausaineiden käyttöön, johon ovat johtaneet kotiolot ja nuorena aloitettu alkoholin käyttö. Ensimmäisessä sanoituksessa nousee ilmi myös Ikuisen vapun aukio eli Vaasanpuistikko, joka sijaitsee Helsingin Kalliossa. Aukio tunnetaan myös nimellä Piritori, koska siellä käydään huumekauppaa ja aukiolla oleilee paljon spurguja sekä narkomaaneja. Tämä Ikuisen vapun aukion mainitseminen heti ensimmäisessä sanoituksessa korostaa paikan merkitystä albumin maailmalle.

Huumeet tarjoavat pakopaikan, vaikkakin vain hetkellisen. Edellä analysoimassani ”Sun nimi on Kuula”-sanoituksen kertosaikassa tulee ilmi, että huumeita myydään albumin maailmassa lukuisten vapun aukiolla. Huumeet huijaavat käyttäjiänsä: ”Perkele koittaa jollain jallittaa”. Perkele viittaa huumeisiin, jotka tarjoavat hetkellistä lohdutusta, mutta vaikutuksen lakattua paluu todellisuuteen on väistämätön. Toisessa säkeistössä ”perkele korvalehdellä supattaa. Ei anna mun nukahtaa”, mikä osoittaa, että puhuja on huumeidenkäytön kourissa. Amfetamiini on piriste, joka estää käyttäjiänsä nukahtamasta. Riippuvuus on niin suuri, että puhuja ei kykene edes hetkellisesti lopettamaan käyttämistä.

Viittaus perkeleeseen, joka supattaa korvalehdellä, voidaan tulkita puhujan kamppailuna hyvän ja pahan välillä. Korvalehdellä oleva perkele antaa ymmärtää, että toisella korvalehdellä supattaa enkeli, joka pyrkii estämään puhujaa käyttämästä huumeita. Tämä johtaakin siihen, että huumeita käytetään addiktio-aineena eli ”perkeleen” ohjaamana. ”Katkerii kirjeitä amfetamiinille, ennenku päästää kliiniltä siiville” on lausahdus, joka seuraa edellistä kamppailua ja kertoo siitä, että puhuja ei haluaisi käyttää aineita, mutta riippuvuus on liian suuri. Hän ei haluaisi käyttää aineita ja tämä johtaa katkeroitumiseen. Säkeistön lopussa käy ilmi, että puhuja on myös katkera äidilleen, joka hylkäsi hänet pienenä. Tämän voi myös nähdä osittain aiheuttaneen huumeiden käytön, kuten edellä toin esille. Koska tulkitsen albumin ensimmäisen sanoituksen olevan kehyssanoitus, on huumeidenkäyttö ja sen vaikutus puhujan elämään laajennettavissa muihin sanoituksiin. Huumeiden ja alkoholin käyttö tulee ilmi lähes jokaisessa albumin sanoituksessa. Tämä myös rakentaa albumin paikkaa Blacksuamea, jossa asuu narkomaaneja ja alkoholisteja. Poika-puhuja ei pysty elämään normaalin yhteiskunnan odotusten mukaisesti vaan syrjäytyy, koska huonot kotiolot johtavat huumeiden- ja alkoholinkäyttöön.

”Sun nimi on Kuula”-sanoituksen lisäksi huumeiden ja alkoholin käyttöä kuvaavat sanoitukset ”Subutecowboy”, ”Kallio-Herska”, ”Spuge” ja ”Luutarhassa”. Sanoitukset ovat kuvauksia siitä, miten alkoholi tai huumeet vaikuttavat käyttäjiänsä. ”Subutecowboy” on kuvaus narkomaanista, joka tarvitsee lisää huumeita ja samalla hän haluaa tappaa itsensä, koska kokee olevansa epäonnistunut. Epäonnistumisen tunteen aiheuttaa huumeiden käyttö. Puhuja on kyllästynyt omaan elämäänsä ja toivoo kuolevansa:

Eka nuolasen kuolemaa, sitten suolasta Tuonelaa. Sit huomina juominen ei nappaakaan, ku kuosasta jaksaa vaan. Maksa tai se on henk.koht. ratkasu. Poikas ohimolla haulikko katkastu. Eka oli hauskaa, mut kaikki meni vituiks. Tekis mieli laittaa tää luukku tulitikuiks. Tää on mun viimeinen päivä Kallios. Kylmää kylvää Herra Huu. Enks oo ryvenny tarpeeks allikos? Sammuttakaa aurinko ja kuu. Laitetaan osaltani maailma pakettiin. Niitataan kii, viedään verkkokellariin. Ruuvataan tähtöset taivaankannesta. Todetaan pulssin poissaolo ranteessa.

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni. Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

Sanoituksessa puhuja on siirtynyt huumausaineiden käyttämiseen eli ”kuosaamiseen” ja sanoitus voidaan nähdä myös kertomuksena Subutexin käytön seurauksista. Subutexista voi päätellä, että puhuja on mahdollisesti käyttänyt ennen heroiniä, koska Subutexia käytetään monesti heroinin korvaushoitona. Toisaalta Subutexin käyttö saatetaan aloittaa ilman korvaushoitoakin. Tämä tuo sanoitukseen yhteiskunnallisuutta, kun huumausaineiden mukanaan tuomat ongelmat tuodaan esille.

Huumeiden käyttäminen on aluksi ollut hauskaa, mutta nyt puhuja kokee, että ”tää on mun viimeinen päivä Kalliossa”. Huumeet eli Herra Huu tulevat tappamaan hänet: ”Kylmää kylvää Herra Huu”. Herra huu on viittaus huumeisiin, mutta toisaalta se luo myös konnotaation Hannu Mäkelän *Herra Huu*-satuihin. Saduissa Herra Huu on lapsia pelotteleva hahmo. ”Subutexcowboy”-sanoituksessa Herra huu on huumausaine, joka saa käyttäjänsä pelkäämään kuolemaa. Sanoituksessa puhuja uhkaa ampua itsensä, ellei saa rahaa, jolla hän mukaan voisi ostaa huumeita. Puhuja toivoo, että hän kuolisi ja säkeistön viimeiset lauseet ovat osoitus siitä, että hän pyytää apua itsemurhan tekemiseen. Lauseiden verbit ovat monikon ensimmäisessä persoonassa: me laitetaan, me niitataan, me viedään, me ruuvataan ja me todetaan. Tämä viittaa siihen, että puhuja ei kykene tekemään itsemurhaa, vaikka haluaisikin.

Edellisessä luvussa toin esiin, että albumin tarinamaailmassa valtaa pitää personifioitu huumausaine, heroini. ”Kallio-Herskan” toinen säkeistö on tarkempi kuvaus siitä, millaiseksi ihminen muuttuu huumeiden käytön myötä:

Oot eksoottinen tanssija, väliaikasta. Uskottelen ku tykität pirii slaikasta. Huora kelaamua ku suussa terska. Mun nimi on Kallio-Herska. Possel on pläänei ennenku lyökasvoin. Nasaaliks baritonit loihdin. Saan sut näyttämään pummilta. Kunnon yhen miehen slummilta. Oot spurgujen surku, sun kämppäs on murju. Niin snadi, et vaihtaakses asennettasi Sun pitää mennä rapun puolelle. Herra Tuonelle annatte suolenne, Nuoret suonenne, huomen kuolette. Luon teille luonteenne, epäonnen seppä. Kybäl otat suihin, että saat Kallion kalleinta suuvettä.

Toisessa säkeistössä Kallio-Herska kertoo, millaisia ihmisistä tulee hänen vallassaan ja, miten hän luo ihmisille jopa heidän luonteensa. Huumeiden käyttäjiä kuvataan säkeistössä spurguiksi, joka näyttävät ihmisraunioilta. Tämä luo linkin sanoitukseen ”Spuge”, jossa kuvataan spurgun elämää Blacksuamessa. Käyttäjien asunnot ovat huonokuntoisia ja pieniä. Tämä kuvaa sitä, miten huumeet vievät elämästä kaiken, kun on keskittyttävä vain siihen, mistä ainetta saa seuraavaksi. Säkeistön lopuksi heroinin todetaan olevan kuoleman herra, jonka käsiin käyttäjä antaa koko kehonsa. Tämän voi nähdä yhdistävänä tekijänä sanoituksen ”Subutecowboyn” kanssa, jossa mainitaan Herra Huun tuovan kuoleman mukanaan. Huumausaineiden teema vaikuttaa albumin sanoituksiin, mikä tuottaa temaattista yhteneväisyyttä albumille. ”Kallio-Herska”-sanoitus osoittaa, että huumeet ovat pahaksi käyttäjälleen, joten sanoituksen voi nähdä myös opettavaisena sekä kantaaottavana, mikä on oleellinen piirre rap-lyriikassa, kuten edellisessä luvussa tuli ilmi.

Blacksuamen maailmassa ei käytetä ainoastaan huumeita vaan myös alkoholia. Sanoitukset ”Spuge” sekä ”Luutarhassa” kuvaavat alkoholinkäyttöä ja sen käytön aiheuttamaa rappiota. Toisaalta ”Spuge” voi kertoa myös huumeidenkäytöstä, kuten edellä toin ilmi. ”Luutarhassa”-sanoituksen voidaan myös nähdä kuvaavan sekakäyttöä. Alkoholin käytön aiheuttama syrjäytyneisyys nousee esille sanoituksissa. Syrjäytyneisyyden voi nähdä myös yhtenä albumin merkittävä teemana, koska huonoista kotioiloista ponnistava puhuja ajautuu alkoholin ja huumeiden käytön seurauksena yhteiskunnan ulkopuolelle. Yhteiskunnan ulkopuolelle on ajautunut albumin koko maailma eli Blacksuami. Albumin kautta nostetaan esiin

syrjäytyneiden ihmisten elämää ja tämä tuo albumiin yhteiskunnallisia piirteitä. ”Kallio-Herskassa” sekä ”Subutexcowboyssa” kuvataan huumeidenkäytön takia syrjäytyneitä ihmisiä. Konkreettisempi kuvaus on sanoituksissa ”Spuge” sekä ”Luutarhassa”.

”Spugessa” kuvataan poika-puhujan isää, joka pyörii ympäri kaupunkia, koska hänellä ei ole paikkaa, minne mennä. Spugea kuvataan ”äkkipikaiseksi hermoraunioksi”, joka ”pärskii blodaa” eli verta. Tämä osoittaa, että kuvauksen kohteena olevalla spugella ei ole kaikki hyvin ja hänen terveytensä ei ole kohdillaan. Spuge myös oksentelee eikä hänellä ole ollenkaan rahaa: ”Pulimiakkonen matskui puklaa. Ei taskus ruplkaakaan. Preesens saa meidät rillejämme putsaamaan”. Puklaaminen viittaa oksentamiseen, mikä johtuu krapulasta. Lausahduksessa on kiinnostava viittaus bulimiaan eli syömishäiriöön, jossa oksennetaan syöty ruoka. Toisaalta ”pulimiakkonen” on väännös sanasta puliukko. Osittain oksentamisen seurauksena spuge haisee erittäin pahalle, koska hänen läsnäolonsa huurruttaa lasit. Sanoitus kuvaa sitä, miten ihmiselle voi käydä, kun hän ajautuu yhteiskunnan ulkopuolelle alkoholin tai työttömyyden kautta.

Sanoituksessa ”Luutarhassa” kuvataan tarkemmin syrjäytyneen kulkijan elämää – nyt hänen omasta näkökulmastaan. Sanoituksessa isäpuhujalla on alkoholisoitunut, kuten toisesta säkeistöstä käy hyvin ilmi:

Ja ehkä seiskytluvun alku oli rautainen, vaikka itse olin silloinkin mä hautainen. Niin sitä sanottiin, corditaa janottiin. Ja silloin farmareistani mä tyrän sain, ja ehkä kerran nain ja tippurin sain. Ain vessanpöntölle mä sammuin vain. Mä paljon muista en, mä olin humalainen. Ja kello pysähtynyt on ja katson kuutamoon, ja ehkä kokonaan mä kohta umpiluuta oon. Soi päässä hiljainen blues. Mul on mopedi uus. Mä oon umpijuntti täynnä taikinaa, mut kiva ehkä hei ku joku hillot vei. En tiedä kumpi puntti tänään munan saa, mut tiedän sen, mä oon erilainen.

Puhujalla on alkoholisoitunut eikä muista, mitä on tapahtunut tai mitä hän on tehnyt. ”Luutarhassa”-sanoituksessa on yhteyksiä albumin muihin sanoituksiin, kuten ”Paskannan sieluusi”-sanoitukseen, jossa poika-puhujalla puhutellaan alkoholisoitunutta isäänsä ja muistelee lapsuuttaan. ”Luutarhassa”-sanoituksessa pojan isä on haudan puolella, koska hän on riutunut

alkoholin ja huumeiden käytön takia. Edellä käsitellyt sanoitukset kertovat huumeiden ja alkoholin käytöstä sekä niiden vaikutuksesta albumin paikan syrjäytymiseen. Huumeet hallitsevat albumin maailman katuja ja huonot kotiolot ajavat Blacksuamen asukkaat syrjäytyneiksi. Samalla vahvistuu, että paikka on muusta yhteiskunnasta syrjässä, koska siellä valtaa pitävät huumausaineet. Albumin maailma ei tarjoa muuta mahdollisuutta kuin paeta huumeiden ja alkoholin avulla todellisuutta. Seuraavaksi tarkastelen työttömyyttä ja sen merkitystä albumin paikan eristäytymiselle muusta yhteiskunnasta. Albumilla esillä oleva köyhyys johtuu nimenomaan työttömyydestä, joka on aiheutunut globalisaation myötä.

3.4 Työttömyyden aiheuttama köyhyys

Albumin maailma on erillään muusta yhteiskunnasta, myös työttömyyden takia. ”270183-213H”-sanoitus kuvaa sitä, miten globalisaatio on vienyt ihmisiltä työpaikkoja. Työttömyyden voidaan katsoa leimaavan kaikkia albumin sanoituksia. Sanoitus on kriittinen puheenvuoro kapitalismia kohtaan ja se on kaikista kantaaottavin albumin sanoituksista. ”270183-213H”-sanoituksessa tuodaan esille, että globalisaatio ja yritysten valta maailmassa jyräävät pienen ihmisen jalkoihinsa: ”Globalisaatios orpo koittaa selvitä. Kapitalismi osti maamme lasihelmillä.” Markkinavoimat ja yritykset ovat saaneet maat haltuunsa. Lasihelmistä puhuminen tuottaa konnotaation kolonialismin aikaan, jolloin esimerkiksi Amerikassa alkuperäisväestöltä ostettiin maita erilaisilla lahjoilla, kuten helmillä. Yhteiskunta on myyty arvottomilla lasihelmillä markkinavoimille. Sanoituksessa näyttäytyy, että yritysten valta on liian suuri eikä yritysten toimintaa rajoiteta mitenkään. Intertekstuaalinen viittaus Kasevan ”Et voi jäädä nukkumaan-kappaleeseen korostaa sitä, että jokaisen olisi herättävä tähän yhteiskunnan muutokseen, koska ympärillä näkyy vain puutetta ja valhetta.

Sanoituksessakin esillä olevista markkinavoimista on tullut yhteiskunnallisen toiminnan subjekti ennen muita: kaikkialla läsnä oleva, mutta vaikeasti tavoitettava ja vielä vaikeammin kontrolloitavissa oleva subjekti (Ojajärvi, Steinby 2008, 8). Sanoituksessa vastustetaan myös uusliberalistista ajattelutapaa. Uusliberalistisella ajattelutavalla tarkoitetaan kapitalismia perustelevaa hallinnollista käytäntöä sekä puhe- ja ajattelutapaa. Ajattelutavan mukaan markkinat ovat osa yhteiskunnallisia suhteita ja instituutioita. (Emt., 10.) ”270183-213H”-

sanoituksen toinen säkeistö on ennen kaikkea mielenilmaisu markkinavoimien kaikkialle ulottuvia lonkeroita vastaan:

Yritys omistaa kaiken, ei pääse karkuunkaan, tai takas alkuunkaan, vartun arkkuun vaan. Järvet ja mannut yritys haltuun saa. Pohjois-Microsoftis perheineni kituutan. Ei kasvoja johtajalla ja vanha johto ja selkäranka on selkärangaton rampa. Mottona: "Asiakas aina väärässä." Kaikki yritykset haslaa, mut jos säädät sä. Päädyt vankilaan viihtymään. Ei bygee kattoo telkkarii, ettei alkais kiihtymään. Jumalal ja ei millään on paljon yhteistä. Se, et oon työtön, on yks ja sama heistä.

Säkeistössä kuvataan, miten yritykset saavat maat haltuunsa järvet ja mannut mukaan lukien. Suomestakin on tullut amerikkalaisen kapitalismin keskus, johon viittaa sana "Pohjois-Microsoftis". Microsoft on iso yritys ja sen omistaja yksi maailman rikkaimmista miehistä. Tämä kuvaa sitä, miten suuret yritykset ottavat maita haltuunsa ja ihmisen on alistuttava markkinavoimien tahtoon. Toisaalta Pohjois-Microsoft viittaa Pohjois-Amerikkaan, jossa Microsoft yritys perustettu. Tämä taas tuo sanoitukseen amerikkalaisissa piirteitä. Liisa Steinby (2008, 35–36) kirjoittaa, miten 1990-luvulla on syntynyt uusi sijoitus- ja optiomiljonäärien pienehkö, mutta paljon ansaitseva joukko sekä toisaalta työttömien ja pätkätyöläisten sekä heikosti toimeentulevien työssäkäyvien suuri joukko. Yhteiskunta on polarisoitunut ja tähän kehitykseen liittyy pääomien globaali vapautuminen. Yrityksille tämä merkitsee lisääntyntä voiton tavoittelua sijoittajista riippumatta. Työntekijälle jää "vapaus" joko tehdä töitä enemmän tai etsiä uusi työpaikka. (Emt.) Tämä tulee esiin myös säkeistössä. Globalisaatio on vienyt suurimmalta ihmisiltä paljon eikä yksilöllä ole voimia toimia yrityksiä vastaan.

Globalisaatio on johtanut siihen, että kaikki maailman kolkat eivät ole päässeet osaksi kehitystä. Albumin maailma on syrjäytynyt myös globalisaation aiheuttaman työttömyyden takia. Työttömyys ja toimeettomuus ovat osaltaan johtaneet köyhyyden kierteseen, joka nousee esille jo "Sun nimi on Kuulassa". Sanoitusten maailmassa elää niin sanottuja duunareita ja puhuja voidaan katsoa myös olevan perheestä, jossa koulutusta ei arvosteta. "Sun nimi on Kuulassa" tulee esille, että Blacksuamen maailmassa kouluttautumiseen ei kannusteta: "Ei räkist säälitä, käsketä lääkikseen." Lääkis eli lääketieteellinen on viittaus kouluttautumiseen. Lääkärin ammatti on yhteiskunnassa korkealle arvostettu ja tämän lisäksi

lääkärien tulot ovat hyvät. Toisaalta valintaa voidaan perustella myös rytmillisyydellä tai soinnullisuudella. Kouluttautuminen ei ole tarpeellista tai arvostettua Blacksuamessa. Tätä korostaa samassa sanoituksessa puhujan isän lausahdus: ”Ei pidä itsestään liikoi luulla”. Puhuja oppii jo nuorena, että ei kannata uskoa pääsevänsä mihinkään kouluun, koska on syntynyt tiettyyn perheeseen. Puhujasta tulee osa köyhyyden kierrettä ja globalisaation häviäjiä.

Globalisaation jalkoihin jääneillä yksilöillä ei ole albumin maailmassa mitään merkitystä. ”270183-213H”-sanoituksen sanaleikki ”asiakas aina väärässä” on muunnos lausahduksesta ”asiakas aina oikeassa”. Yrityksiä ei kiinnostava asiakkaan mielipide, kun päämääränä on tavoille mahdollisimman suurta voittoa. Samalla yritykset eivät joudu vastuuseen mistään, mutta yksilö sen sijaan voi joutua vastaamaan teoistaan vankilassa. Tulkitsen tämän viittaukseksi siihen, että yritykset selviytyvät yleensä rahalla mahdollisista syytteistä. Yritystä ei voi tuomita, koska tämä aiheuttaisi hallaa markkinavoimille, jotka liikuttavat yhteiskuntaa. Säkeistö päättyy siihen, että työttömän elämä ei kiinnosta Jumalaa eikä ketään muutakaan. Yrityksillekin on yksi ja sama, onko joku työtön, kunhan vain voittoa saadaan tarpeeksi. Kokonaisuudessaan sanoituksen voidaan nähdä vastustavan kapitalismia ja yritysten liian suurta valtaa.

Sanoituksen nimi on kiinnostava, koska se viittaa sosiaaliturvatunnukseen, jota tarvitaan työvoimatoimistossa, johon sanoituksen voidaan katsoa sijoittuvan. Sosiaaliturvatunnus tuo sanoitukseen omakohtaisuutta, koska sen alkuosa eli syntymäaika on sama kuin Heikki Kuulalla. Kirjain ”H” tunnuksen lopussa on viittaus nimeen Heikki. Sanoitus saa esimerkin omaisia piirteitä, kun Kuula asettaa itsensä osaksi sanoitusta. Sanoituksen sanomasta eli siitä, että kapitalismi ja globalisaatio antavat paljon, mutta samalla vievät vielä enemmän, tulee vahvempi. Henkilökohtaisuuden kautta vastaanottaja voi samaistua sanoitukseen vahvemmin ja sanoituksen sanoma on vahvempi.

Toisaalta nimi viittaa myös siihen, että yksilö on pelkkä numerosarja muiden joukossa ja hänen nimellään ei ole mitään merkitystä. Numerosarja hukkuu sosiaalitoimiston eli ”fattan” papereihin muiden numerosarjojen joukkoon. Yksilöllä ei ole merkitystä, koska yritysten valta on niin suuri ja ainoastaan voiton tavoittelulla on merkitystä. Uusliberalismin voidaan nähdä korostavan ”jokainen on oman onnensa seppä”-ajattelua (Ojajärvi, Steinby 2008, 13.). Yhteisöllisyys on kadonnut ja jokaisen on huolehdittava itse itsestään. Sanoituksen voi katsoa

korostavan yksilön mahdottomuutta selvitä yritysten valtaamassa maailmassa. Yksilön minuudella tai työllistymisellä ei ole väliä, kunhan yritys saa rahaa. ”270183-213H”-sanoitus tuo esiin, miten yhteiskunnassa on paljon työttömyyden takia syrjäytyneitä sekä, miten työttömyys voi ajaa ihmisen pohjalle – jopa alkoholistiksi tai huumeiden käyttäjäksi: ”Ja lapseni äiti alotti nyt sen vahvan mielialalääkityksen. Turhautumiseen koskista ostin ja postimies tuo vaan jobin postia.” Tilanteeseen turhautuminen johtaa pakenemiseen alkoholin kautta sekä siihen, että ihmisen mieli alkaa järkkyyä.

Tämän voi nähdä yhtymäkohtana ”Sun nimi on Kuula”-sanoitukseen, jonka kertosäkeistössä ”perkele koittaa jollain jallittaa” eli huumeiden tai alkoholin kautta päästään hetkeksi pakenemaan kurjaa elämää. Sanoitus ”270183-213H” selittää osittain albumin sanoituksissa ilmenevää syrjäytymistä ja päihteiden käyttöä. Työttömyys, ja yksilön mahdottomuus vastustaa yritysten valtaa, ajavat yksilön yhteiskunnan ulkopuolelle. Sanoitus liittyy myös siihen, miten sukupolvesta toiseen jatkuva työttömyys ja köyhyys vaikuttavat ihmisen kasvamiseen, kuten edellä olen osoittanut. Näin ollen ”270183-213H” vahvistaa teoskokonaisuutta ulottamalla teemansa albumin muihin sanoituksiin. Markkinavoimat yhdistyvät albumin paikkaan, Blacksuameen, jossa yksilöllä ei ole väliä ja yritykset saavat toimia, miten haluavat.

Yhteiskunnan polarisoituminen on johtanut toisen Suomen syntymiseen. Tätä kautta sanoitus rakentuu kriittiseksi pohdinnaksi reaalisen yhteiskunnan tilasta ja kapitalismin vallasta maailmassa. Olen tässä luvussa tuonut esille, miten työttömyys vaikuttaa Blacksuamen eristäytymiseen muusta yhteiskunnasta, mutta myös sen, miten työttömyys vaikuttaa yksilön elämään albumilla. Seuraavaksi tarkastelen lähemmin albumin spesifimpiä paikkoja, joita ovat koti, kaupungin kadut sekä työvoimatoimisto. Nämä osapaikat rakentavat albumin maailmaa ja samalla kokonaisuutta.

3.5 Koti ja kaupungin kadut

Sanoituksista voidaan abstrahoida spesifimpiä paikkoja, joita ovat koti sekä kaupungin kadut. Kaikki nämä paikat sijoittuvat Blacksuameen. Kaikki sanoitukset ovat sijoitettavissa jossakin paikassa tapahtuviksi, vaikka sitä ei sanoituksessa suoranaisesti tuotaisi ilmi. Nämä paikat tuottavat yhdessä paikkaa nimeltä Blacksuami. Ensinnäkin sanoituksista voidaan hahmotella *koti*. Koti ei sanoituksissa näyttäydy perinteisessä muodossa turvallisena tilana, jonne on aina

hyvä palata. ”Sun nimi on Kuulassa” ei mainita kotia sanalla, mutta tulkitsem sanoiituksen ensimmäisen lausahduksen ”pahansuovan kritiikin piiristä” viittaavan puhujan kotioloihin. Koti ei ole ollut kannustava paikka ja siellä on saanut osakseen vain haukkumista, mikä taas ei ole rakentanut hyvää itsetuntoa.

”Subutexcowboyssa” koti tuntuu ahtaalta tilalta, joka tekisi mieli hajottaa: ”Tekis mieli laittaa tää luukku tulitikuiksi”. Huumeiden käyttö on johtanut siihen, että puhuja kiristää omaa äitiään puhelimitse ja huumeet myös aiheuttavat sen, että sanoituksen puhujasta tuntuu, että kodin seinät kaatuvat päälle, kun hän makaa superlonpatjalla ”paskat housussa”. Puhelinkeskustelu paikantuu puhujan kotiin, josta hän soittaa äidilleen. Koti näyttäytyy ahdistavana paikkana. Ahdistukseen ovat syynä huumausaineet ja tarkemmin niiden puute. Toisaalta ahdistusta aiheuttaa myös pettyminen omaan elämään ja sen kulkuun: ”Eka oli hauskaa, mut kaikki meni vituiksi”, kuten puhuja toteaa sanoituksen alussa. Huumeet ovat ensin olleet vain viihdettä, mutta lopulta riippuvuus on ottanut vallan puhujasta. Huumeita on saatava keinolla millä hyvänsä.

Sanoituksessa ”Paskannan sieluusi” kotia ei sinänsä mainita, kuten ”Subutexcowboyssa”, mutta se on luettavissa sanoituksesta. Puhuja puhuu toisessa säkeistössä, kuinka hänen isänsä ”säski kaappi-teeveen, joku soitti poliisit, toivoin, et peilissä piirteit sust olisi.” Kuvauksen kautta tulkitsem puhujan sijoittavan tapahtumat lapsuudenkotiinsa, joka ei ole sanotun perusteella turvallinen. ”Paskannan sieluusi”-sanoitus kertoo puhujan lapsuuden kodista, johon viitataan jo kehysanoituksessa ”Sun nimi on Kuula”. Kodista on tullut isän alkoholismien seurauksena turvaton. Mutta samalla puhuja ei koe isäänsä turvattomana:

Olit mulle mun faija, et alkoholisti, Katsoin käsiäsi ja vertasin niit omiini. Pieni pentus ihaili sun temppuja tyhmiä. Matkin peilin edes eleitä ja virnistyksiä. Sua kopioin ja pirtulestin korkkasin, opin katutappelee ja kärsiin morganin, ja

Paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun. Ja paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun.

Ja paskannan sieluusi. Paskannan sieluun sun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun. Ja paskannan sieluusi. Paskannan sieluun sun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun.

Puhuja kokee isänsä isänä eikä alkoholistina, mikä johtaa isän käytöksen matkimiseen. Pojasta kasvaa isänsä kaltainen: ”Sua kopioin ja pirtulestin korkkasin, opin katutappelee ja kärsiin morganin”. Puhujasta tulee alkoholin käyttäjä, joka myös tappelee tämän seurauksena muiden kanssa. Tämän voi nähdä yhtymäkohtana ”Sun nimi on Kuula”-sanoituksen kanssa. Tappeluista ja alkoholin käyttöä seuraa moraalinen krapula eli morgani. Tämä kuvaa katumusta, joka alkoholin alaisena tehdyistä teoista voi seurata. Kertosäe toistuu kaksi kertaa toisen säkeistön jälkeen, mutta viimeisen kerran kertosaäkeen sanapari ”paskannat sieluuni” on muuttunut ensimmäisen persoonan muotoon: ”paskannan sieluusi”. Tämä luo linkin sanoitukseen ”Kallio-Herska”, jonka kertosaäkeistö on lähes samanlainen.

Puhujan lapsuuden kotiin sijoittuu myös sanoitus ”Kurita mua mutsi”, joka kertoo lapsen halusta saada huomiota äidiltään ja äiti osoittaa huomiota ainoastaan lyömällä. Sanoituksen voi tulkita syventävän puhujan lapsuuden kuvausta, joka alkaa albumin ensimmäisessä sanoituksessa. Pahansuovan kritiikin piiri, josta puhuja tulee, tarkoittaa myös äidin välinpitämättömyyttä lastaan kohtaan sekä äidin väkivaltaista suhdetta poikaansa. Puhuja kokee, että hänen ja hänen äitinsä suhde on jollain lailla inhimillinen ainoastaan silloin, kun äiti kurittaa häntä. Tämä vaikuttaa siihen, että pojasta kasvaa ihmissuhdetaidoiltaan huono eikä hän pysty itsekään osoittamaan hellyyttä toisia ihmisiä kohtaan, mikä näkyy albumin muissa sanoituksissa. ”Sutenöörin Bluessissa” puhuja rakastuu huoraansa ja tuntee vahvaa omistushalua tätä kohtaan. Sanoituksessa ”Postikortteja reunalta” puhuja tapaa mustasukkaisuuden takia miehen. Puhujan tunne-elämä ei ole tasapainoinen.

”Kurita mua mutsi”-sanoituksen toisella säkeistöllä on yhteys ”Paskannan sieluusi”-sanoitukseen, koska säkeistössä kuvataan isän alkoholisoitumista sekä lopulta kuolemaa, joka on mahdollisesti tapahtunut alkoholin takia. Toisessa säkeistössä puhuja myös nälviä äitiään suhteesta isään, joka saattoi juoda itsensä hengiltä sen takia, että ei kestänyt olla äidin kanssa naimisissa: ”Ehkä isä joi itsensä hengiltä, loogista aviomiehes kengissä”. Toisaalta äiti syyttää poikaansa kaikista tapahtumista, kuten siitä, että isä jätti hänet toisen vuoksi. Läpi sanoituksen

käy ilmi, että äiti ei ole halunnut poikaansa ja on ilmeisesti saanut tämän melko nuorena. Puhujan ja äidin vääristynyt suhde näkyy myös sanoituksessa ”Subutexcowboy”, jossa puhuja kiristää äidiltään rahaa huumeita varten. Tämä yhtymäkohta kertoo siitä, miten koti ja perhe vaikuttavat puhujan käytökseen, mutta myös huumeilla on oma merkityksensä. Jo ”Sun nimi on Kuula” antaa viitteitä puhujan käytöstavoista, kun sanoituksen alussa puhuja esittelee itsensä. Puhuja kokee itsekkin olevansa pahantahtoinen eikä hyvä ihminen.

Kotia ei ”Kurita mua mutsi”-sanoituksessa mainita sanallisesti, mutta tapahtumat viittaavat kotiin. Sanoituksen koti on turvaton paikka. Kodista paikkana kertovat esimerkiksi puhujan lausahdukset ”kivitän naapurin ikkunoita saadakseni korvatillikoita” sekä ”taas pihan ämmät juoruu, isän lähteneen merille”. Näistä lausahduksista on tulkittavissa, että puhuja on tapahtuma hetkellä ainakin osittain kotona tai ainakin kotinsa pihassa. Pihalla tapahtuva juoruaminen viittaa kerrostalon pihaan, mikä taas tukee määritelmää, että tapahtumapaikka on laajemmassa mielessä kaupunki tai sen osa. Tässä tapauksessa siis Kallio.

”Kallio-Herkassa” on maininta kämpästä eli kodista. Koti on ” [...] murju. Niin snadi, et vaihtaakses asennettas sun pitää mennä rapun puolelle”. Tämä on seurausta huumeiden käytöstä eli Kallio-Herskan vallan alaisena olemisesta. Koti on hyvin pieni ja tässä mielessä myös ahdistava. Näin ollen sanoitus on yhteydessä ”Subutexcowboyhin”, jossa mainitaan, että seinät kaatuvat puhujan päälle. Pieni koti pienenee entisestään huumeiden myötä ja tämä ajaa puhujan kadulle. Lausahduksen asenteen vaihdosta tulkitsen merkiksi huumeista eroon pääsemisestä, joka vaatii sen, että lähtee pois kodistaan ja elämänpiiristään, johon kodin voidaan myös katsoa viittaavan. ”Huoralta pääsi kyynel” -sanoituksessa puhuja toteaa, että ”oli arki tai sapatti, kotini kapakki”. Tämän voi nähdä metaforisena ilmauksena osoittamaan, että puhuja viihtyy enemmän kapakoissa kuin kotonaan. Sanoituksessa ei tule ilmi, onko puhujalla edes kotia vai onko hän koditon, joka ”asuu” eri kapakoissa.

Myös ”Luutarhassa” on maininta kodista: ”En löydä himaa näin, mä ehkä torilla oon”. Sanoituksen puhuja ei löydä kotiinsa, mikä on tulkittavissa johtuvaksi alkoholin käytöstä. Ehkä kotia ei edes enää ole olemassa. Alkoholin käyttö ilmenee sanoituksesta, kun puhuja kertoo tottuneensa ”kohmeloon” eli ainaiseen krapulaan, johon etsitään helpotusta alkoholin kautta. Ainainen krapula kertoo myös puhujan alkoholisoitumisesta. Puhujan empivä puhe on viittaus

humalaan, jonka seurauksena ei olla aivan varmoja, mitä on tapahtunut. Tori merkitsee sanoituksessa Ikuisen vapun aukiota eli piritoria, joka mainitaan jo albumin ensimmäisessä sanoituksessa. Tämä linkittää sanoituksia yhteen. ”Poistakaa makkaraa” sanoituksessa koti on tila, jossa puhuja ”kasvattaa mahamakkaraa”, mikä on metaforinen ilmaus lihomiselle. Koti on tila, jossa puhuja muistelee mennyttä elämäänsä. Tässä albumin viimeisessä sanoituksessa koti näyttäytyy jo parempana paikkana. Siellä voi rauhassa muistella mennyttä elämää, mikä on puhujan mukaan ollut ihan hyvä. ”Poistakaa makkaraa”-sanoituksen puhujan puheen sävy eroaa selvästi muista sanoituksista. Puheesta paistaa helpottuneisuus sekä onnellisuus, mikä ei nouse esille albumin muissa sanoituksissa samalla tavalla.

Suurimmassa osassa sanoituksista koti jää lähinnä maininnan tasolle ja ainoastaan ”Subutecowboyssa” tapahtumat ovat paikannettavissa täysin puhujan kotona tapahtuviksi. Puhujan puheessa kotiin liitetään ikäviä muistoja, mikä johtuu huonoista lähtökohdista, huumeista ja alkoholista. Koti on rikkinäinen tila, joka otetaan annettuna. Puhuja ei kyseenalaista sanoituksissa kotiaan. Kotona tapahtuvat tapahtumat ovat osa elämää eikä niihin voi vaikuttaa. Tämä taas luo yhteyttä kehyssanoitukseen, jossa todetaan lapsuuden ja synnyinkodin määrittävän sen, miten ihmisen elämä tulee menemään. Poikkeuksen tähän tuo albumin viimeinen sanoitus, jossa koti on rauhallinen paikka, jossa voi muistella menneitä. Tulkitsen tämän johtuvan siitä, että puhuja on tyytyväinen omaan elämäänsä ja hän on saanut elämänsä takaisin raiteilleen.

Kodin rikkonaisuus kertoo myös albumin maailman rikkonaisuudesta. Blacksuamessa ei kasveta yhteiskunnan odotusten mukaisissa kodeissa. Albumilla kotioloihin vaikuttavat huumausaineet sekä työttömyys ja sen myötä köyhyys. Näin ollen albumin maailma ja samalla kokonaisuus rakentuu monesta osasesta. Kodin lisäksi albumin maailmaa rakentuu myös kaupungin katujen kautta, jota käsitellään monessa sanoituksessa. Sanoituksessa ”Spuge” tilaksi hahmottuu kaupunki ja sen kadut. Sanoituksessa kuvataan spugea, joka pyörii ympäri kaupunkia ja sanoituksessa viitataan konkreettisesti kaupungin katuihin:

Kenen klyyvari helottaa? Kuka lapsia pelottaa? Spuge. Kartal zikkakkii piirtelee. Haju silmii kirvelee. Spuge.

Suojatiet linkkaa, autot tööttäilee. Siihen kuumottaval kujalla törmää. Kuka koiranilmal Sörkässä ördää.

Ken kissaa ja hiirtä stevarin kaa on pelannu? ja aamulla hakiessa postii pakkasessa delannu.

Sanoituksen tilaksi vahvistuu kaupungin kadut, joita pitkin spuge kulkee. Tähän viittaa sana kartta, jonka kautta tuodaan esille spurgun liikkuminen ympäriinsä. Sanoituksessa tulee esille, että spuge liikkuu Sörnäisissä, joka sijaitsee Kallion kupeessa. Näin ollen sanoituksen tapahtumat eivät täysin tapahdu Kalliossa. Toisaalta spuge liikkuu jatkuvasti ympäriinsä, minkä tulkitsen merkiksi siitä, että ainakin osittain tapahtumat sijoittuvat Kallioon. Ainakin sanoitukset tapahtuvat Blacksuamessa.

Katuun viitataan myös sanoituksessa ”Sutenöörin Blues”, jossa kuvataan parittajan rakastumista huoraansa. Sutenööri on mustasukkainen, koska huora, Tatjana, on rakastunut yhteen asiakkaista: ”Kun menit pokaan rakastumaan, mua vitutti. Oon silti aina sun sokerinen isukkis. Oot pimp's choice, ehdotonta kärkee. Heti seuraavana mun Cadillacin jälkeen.” Parittaja yrittää saada Tatjanan uskomaan, että asiakkaat vain huijaavat häntä eivätkä välitä Tatjanasta. Tämä tulee ilmi sanoituksen kertosaikasta:

Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmiä. Halpoi kihlasormuksii, särkyneit sydämiä.
Sanoessani tän oon parittaja ja kaveri. Tatjana, sun pitäs tietää paremmin

Katu jää maininnan tasolle sanoituksessa, mutta tapahtumat voidaan sijoittaa kadulle, koska perinteisessä mielessä prostituutio tapahtuu kaduilla ja kadun kulmissa. Tähän myös viitataan sanoituksessa lausahduksella: ” Ku poka kyllästyy, se palaa vaimonsa luo, tai kadulle metskaa uutta hutsua”. Kaduilla tapahtuva prostituutio on Suomessa olematonta, kuten on myös parittajana toimiminenkin. Blacksuamen Kalliossa tämä on kuitenkin mahdollista, koska siellä eivät päde yhteiskunnan normit tai lait. Reaalimaailmassa Kallio on tunnettu maineestaan entisenä katuprostituution myyntipaikkana. Kallion historia vaikuttaa jälleen sen valikoitumiseen albumin tapahtumapaikaksi.

”Postikortteja reunalta” voidaan myös asettaa tapahtuvaksi kadulla, koska puhuja ajaa siinä autoa. Sanoituksessa luodaan selvä yhteys ”Sutenöörin Bluesiin”. Sanoituksen toisessa säkeistössä parittaja ajautuu tappamaan itsensä, koska hän tappoi miehen, joka tappoi Tatjanan. Tatjanan kuolemasta kertoo sanoituksen aloitus: ”[...]mut rakastan mun amerikanrautaa. Ja vielä enemmän ikiomaa lyyliini, mut se nainen pantiin jo hautaan.” Parittaja ajaa vastaantulijoiden taustalla amerikanraudallaan eli Cadillacillaan. Lausahduksesta on luettavissa, että parittajan suhde Tatjanan oon muuttunut eli hän rakastaa nyt Tatjanaa enemmän kuin autoaan. Sanoituksesta käy ilmi, että puhuja ei omista autoaan eli hän on varastanut sen. Auton takapenkillä on salkku, joka on täynnä rahaan. Rakkaus on saanut parittajan tekemään murhan ja ryöstön:

[...] enkä oo amerikanrautani omistaja. Ajan ilman käsii vastaantulijoiden kaistalla, joiden mielest oon loinen. Edelliseen yhdyn, ylläpidän kaasuu pullolla, miehen henki omaltunnolla. Amerikanrauta, mun liikkuva arkku. Alligaattorin nahkasta salkku. Takapenkillä ruuvaril rikottu lukko ja poikineen setelitukko.

Tällainen toiminta kertoo puhujan tunne-elämä epätasapainosta. Hän kokee rakkauden omistamisena, mikä on vääristynyt näkemys. Toisaalta omistamisen kautta puhuja pyrkii saamaan osakseen edes hieman huolenpitoa sekä läheisyyttä, mikä on puuttunut lapsuuden kodista. Puhuja on ajaessaan humalassa, mikä taas luo yhteyden ”Luutarhassa”-sanoitukseen, jossa puhuja muistelee elämäänsä alkoholistina. Toisaalta sanoituksen paikaksi voidaan määrittää myös auto, jossa puhuja yrittää tappaa itsensä, kuten sanoituksen toisesta säkeistöstä käy ilmi: ”Ja päästän päästöt ja hään sisään. Teippasin pakoputkeen imurin pään.” Lausahdus kertoo siitä, että puhuja yrittää itsemurhaa autossaan.

Konkreettisten paikkojen lisäksi sanoituksissa käytetään paikkoja metaforisessa mielessä. Huumausaineiden käyttöön viitataan usein sanalla *perkele*, joka tekee *huoneen* suoneen. ”Pupillini tiimalasit, niissä kuolee, kun tekee perkeleelle huoneen suoneen.” Huumeet asettuvat asumaan ihmiseen, niille annetaan oma huone kehosta. Tällä on yhteys perinteiseen metaforiseen ilmaisuun kehosta temppelinä. Toisaalta tämä tiimalasien kuoleminen voidaan nähdä symbolisena merkityksenä kuolemalle, mikä taas viittaa siihen, että sanoituksen henkilö ottaa yliannostuksen huumeita päästäkseen todellisuutta pakoon. ”Huoralta pääsi kyyneleessä” pää yhdistyy tilaan, jonne huoraa ei saa päästää pujahtamaan. ”Postikortteja

reunalla” nainen on tunneli, joka vapauttaa puhujan kaikesta pahasta. Nämä metaforiset paikat ovat osittain myös kokonaisuutta rakentavia, koska ne toistuvat monessa sanoituksessa.

Olen edellä analysoinut albumin maailmaa ja tiloja kirjallisuustieteen ja tekstianalyysin kautta. Osoitin, että albumin maailma eli *Blacksuami* muodostuu monesta eri osapaikasta, mikä rakentaa kokonaisuutta. Toin myös esille, että sanoitukset linkittyvät toisiinsa paikan kautta, mikä vahvistaa teoskokonaisuutta albumilla. Seuraavaksi tarkastelen *Blacksuami*-albumin maailmaa humanistisen maantieteen kautta. Luvun jälkeen päätän tutkielmani johtopäätöksiin.

3.6 Ainutlaatuinen paikka

Pauli Tapani Karjalainen (2006, 83) käyttää termiä topobiografia kuvaamaan ihmisen paikkasuhteista ja erityisesti niitä elämäkerrallisia merkityksiä, joita paikoilla on. Jokaisella yksilöllä on elämäkerta, muistot elämästä, ja näin myös elämäkerralliset paikat. Koska kukaan ei muista samalla lailla kuin toinen, ei ole olemassa samanlaisia paikkoja. Kirjallisuus voi Karjalaisen mukaan tarjota hyviä topografiakuvauksia. (Emt.) Tämä liittyy luvun alussa esille tuomaani ajatukseen, jonka mukaan kirjallisuus voi laajentaa näkemystämme paikoista. Kirjallisuuden avulla voidaan sanallistaa paikkoihin liittyviä tunteita tai muistoja. Kirjallisuus on yksi keino tuottaa kuvauksia maailmasta ja sen paikoista. Paikkojen monimerkityksellisyys voidaan kirjallisuudessa tuoda esille yhtäaikaaisesti, koska kirjallisuudessa voidaan kuvata ihmisen tai ihmisten mieltä tai mieliä. Kirjallisuuden maailmat ovat monesti reaali maailmaan viittaavia. *Blacksuami*-albumin sanoituksissa on myös paljon viittauksia reaali maailmaan. Edellä on jo tullut ilmi, että sanoitukset ovat sijoitettavissa Balcksuameen ja sanoituksissa toistuu reaali maailman paikkoja, kuten Ikuisen vapun aukio.⁵

Satu Koho (2008, 19) tuo esille, että kirjallisuudessa on puhuttu perinteisesti miljöökuvauksesta ja lähdetty etsimään vastinetta teosten tapahtumapaikoille.

⁵ Tuon tässä kohtaa esille, että ”Poistakaa makkaraa”-sanoituksen kertosaäkeistössä mainittu Pori viittaa porilaiseen olueen eli Karhuun, jota on ennen valmistettu Porissa. (Lähde: Facebook-keskustelu Heikki Kuulan kanssa).

Reaalimaailmasta otetut elementit saavat tekstissä kuitenkin aina jonkin roolin, joka sopii kyseiseen teokseen. (Emt.) Myös Karjalainen (1995, 18) puhuu reaalimaailman ja tarinamaailman suhteesta. Hänen mukaansa mimeettisen lukutavan avulla voimme pyrkiä hahmottamaan reaalimaailman ja kuvatun maailman vastaavuutta. Jos kirjottaja on onnistunut vangitsemaan reaalimaailman hyvin, on teoksella Karjalaisen mukaan dokumentaarista arvoa. (Emt.) Näin ollen, vaikka Kallio on todellinen ja fyysinen paikka, jolle voidaan asettaa tarkka maantieteellinen sijainti, on se Kuulan sanoituksissa tietynlaisessa roolissa, joka ei välttämättä ole suoraan siirrettävissä reaalimaailmaan. Tämä näkyy esimerkiksi prostituution kuvauksena, joka ei välttämättä ole sijoitettavissa sellaisenaan reaalimaailmaan. Kallio näyttäytyy albumilla melko synkkänä paikkana, kun taas reaalimaailmassa Kallio voi olla paljon muutakin kuin huumeita ja alkoholismia.

Viitteitä reaalimaailmasta antavat esimerkiksi paikkojen nimet, kuten Ikuisen vapun aukio, joka viittaa Vaasanpuistikkoon Helsinginkadun varrella, mutta paikan todellista luonnetta väritetään esimerkiksi tuomalla mukaan piirteitä amerikkalaisesta kulttuurista. ”270183-213H”-sanoituksessa mainitaan myös Kela eli Kansaneläkelaitos, mikä tuo realistisuutta sanoituksiin. Sanoituksilla voidaan tätä kautta nähdä olevan myös dokumentaarista arvoa eli niiden kautta voidaan saada selville jotakin uutta Kalliosta tai Suomesta. Sanoitukset osoittavat, että Suomi ei näyttäydy kaikille samalla tavalla. Osa ihmisistä elää toisenlaisessa Suomessa, Blacksuamessa, joka on yhteiskunnasta eristetty. Paikan kuvaamisen kautta voidaan myös tuoda esille yhteiskunnallisesti ongelmalliseksi koettuja seikkoja.

Sanoitukset ovat minämuotoisia ja niihin liittyy topobiografinen näkemys paikoista: Sanoitusten tila on erilainen siksi, koska se on minämuotoisen puhujan kokemus. Neutraalista tilasta tulee henkilökohtainen paikka, kun siihen liitetään merkityksiä elämisen kautta eli kun se täytetään muistoilla, tunteilla, toiveilla ja peloilla (Koho 2008, 25). Sanoituksissa paikka täytetään monesti tunteilla, kuten pelolla tai ahdistuksella. Näin on esimerkiksi sanoituksissa ”Subutexcowboy” tai ”270183-213H”. ”Sutenöörin Bluesissa” sekä ”Postikortteja reunalta” sanoituksissa vahvana tunteena on menettämisen pelko sekä pettyminen. Näiden tunteiden kautta paikoista tulee osa henkilökohtaista kokemusmaailmaa. Sanoituksissa koti kuvataan ahdistavana paikkana, mikä osaltaan rakentaa albumin maailmaa.

Kokonaisuuden kannalta kiinnostavaa on, että ahdistuksen ja pelon tunteet, jotka ovat osa albumia, lieventyvät viimeisen sanoituksen kohdalla. Puhuja toteaa viimeisessä sanoituksessa: ”Oon hyvilläni, miksen olisi? Elämä oli parast huumetta ja hyvin kolisi.” Viimeisessä sanoituksessa viimeistään hyväksytään paikka omaksi. Puhuja hyväksyy oman elämänsä eikä anna muiden sanella, miten tulisi toimia: ”En sivus vaan venaa miten meni. Mä jaan elämän valttikortit itelleni.” Tämä lause yhdistää sanoituksen ”Sun nimi on Kuulaan”, jonka toisessa säkeistössä puhuja toteaa pelikorttien jakamisen kautta, että elämä kulku päätetään jo lapsena. Albumin viimeisessä sanoituksessa puhuja ei kuitenkaan tyydy tähän vaan hän haluaa itse määrätä omasta elämästään. Albumin lopuksi puhuja hyväksyy elämänsä ja alkaa oikeastaan vasta elää sitä täysillä. Vaikka hän on köyhä ja alkoholisti, ei puhuja koe sitä ongelmaksi. Sanoituksessa tuodaan esille, että kaikkien ei tule elää samalla tavalla. Puhuja hyväksyy elämänsä ja tätä kautta myös elinpaikkansa. Blacksuami on puhujan koti, vaikka se ei tarjoa aina pelkkää hyvää.

Paikan tarkastelemisessa on kiinnostavaa myös se, että sanoitusten puhuja ei kyseenalaista paikkaa, jossa hän elää. Sanoitusten puhujalle Kallio ja sen paikat ovat niin tuttuja, että paikka ei aina nouse esille vaan jää ikään kuin piiloon. Tällöin voidaan puhua piilotetusta paikasta. Kun tapahtuu jotakin ennalta arvaamatonta ja paikka muuttuu jollakin tavalla, nousee paikka esille. Ajan myötä paikkaan totutaan taas ja se piiloutuu uudelleen. (Karjalainen 2006, 84). Paikka ei nouse sanoituksissa esille, koska puhujat ja hahmot eivät kyseenalaista sitä. Ainoastaan ”Sun nimi on Kuulassa” paikka näyttäytyy esteenä muutokselle, kuten edellä toin esille. Sanoituksen alussa paikkaa yritetään kyseenalaistaa, mutta jo toisessa säkeistössä paikka on hyväksytty sellaisena kuin se on. Puhuja tyytyy asemaansa.

Heikki Kuulan sanoitukset voidaan nähdä topobiografisena tulkintana elämästä Blacksuamessa. Sanoitusten puhuja rakentaa elämäntarinansa kautta kuvaa toisessa Suomessa elämisestä. Albumin maailman paikka on yhdistettävissä reaali maailmaan paikkojen nimeämisen kautta. Paikka näyttäytyy siten, miten puhuja sen ymmärtää. Näin syntyy ainutlaatuinen kuva Suomesta ja Kalliosta. Humanistisen maantieteen teorioiden kautta sanoitusten realististen tapahtumapaikkojen kuvauksesta muodostuu ainutlaatuinen kuva. Paikan kuvaamisen avulla tuodaan esille yhteiskunnallisia ongelmia. Näin voidaan kertoa, että Suomi ei ole kaikilla samanlainen vaan jotkut elävät toisenlaisessa Suomessa,

Blacksuamessa, joka on metaforisesti erillään yhteiskunnasta ja sen tapahtumista. Sosioekonominen asema eristää tiettyjä alueita yhteiskunnan ulkopuolelle.

Tässä luvussa olen analysoinut albumin maailmaa eli Blacksuamea, joka on myös albumin nimi. Jo ensimmäisen sanoitus ”Sun nimi on Kuula” johdattaa albumin maailmaan. Blacksuami on joutunut yhteiskunnasta syrjään ja siitä on muodostunut eräänlainen toinen Suomi. Syrjäytymiseen ovat vaikuttaneet köyhyys ja työttömyys sekä huumeet ja alkoholi. Huonot kotiolot johtavat siihen, että Blacksuamen asukkaista tulee syrjäytyneitä. Albumilta on hahmotettavissa myös spesifimpiä paikkoja, joita ovat koti sekä kaupungin kadut. Nämä tilat osaltaan rakentavat albumin maailmaa, jossa sanoitusten puhujat elävät. Teoskokonaisuus rakentuu albumilla paikan jatkuvuuden kautta, koska paikan voidaan nähdä vaikuttavan puhujien elämänkulkuun. Teoskokonaisuutta vahvistaa albumin nimenmukainen paikka, jossa tapahtumat tapahtuvat.

Humanistisen maantieteen kautta on mahdollista analysoida albumin paikkaa erityisenä kuvauksen Helsingin Kalliosta ja Suomesta. Kuvauksen kautta käsitys yhteiskunnasta ja Suomesta voi muuttua. Albumi pyrkii yhteiskunnalliseen kantaaottavuuteen tuomalla esille yhteiskunnan ongelmia, kuten köyhyyttä sekä huumeiden ja alkoholinkäyttöä. Kuulan kuvailema suomalainen ghetto on myös yhdistävä tekijä albumilla. Ongelmakohtien esiin tuominen sanoituksissa rakentaa osaltaan teoskokonaisuutta asettamalla albumin sanoitukset osaksi suurempaa tarkoitusta. Albumin voi myös nähdä kauttaaltaan toisintavan amerikkalaisen rap-musiikin piirteitä liittämällä ne osaksi suomalaista kulttuuria. Seuraavaksi päätän tutkielmani johtopäätöksiin. Mietin myös, miten tutkimusta voisi mahdollisesti jatkaa.

4 Johtopäätökset

Tässä Pro gradu-tutkielmassa olen analysoinut rap-artisti Heikki Kuulan albumi *Blacksuami* teoskokonaisuuden kannalta. Tarkastelin albumia puhuja-asemien sekä paikan jatkuvuuden näkökulmasta ja osoitin, että albumi muodostaa kokonaisuuden näiden seikkojen kautta. Albumilla on havaittavissa yhteensä neljä eri puhujaa, joille jokaiselle muodostuu tarina. Tarinat ovat kuitenkin täynnä aukkoja eli niiden kerronta on heikkoa. Albumin puhujat elävät samassa tarinamaailmassa eli Blacksuamessa. Sanoitukset käsittelevät syrjäytyneisyyttä, köyhyyttä sekä huumausaineiden käyttöä ja aiheiden voidaan katsoa osaltaan luovan kokonaisuutta albumilla. Tutkielmallani osoitin, että rap-lyriikkaa voidaan tutkia kirjallisuudentutkimuksen menetelmin.

Aloitin tutkielmani tarkastelemalla albumin kerronnallisuutta sekä puhuja-asemia. Osoitin ensimmäisessä analyysiluvussa, että sanoituksissa on havaittavissa heikkoa kerronnallisuutta sekä montaasirytmimäisyyttä, jotka osaltaan rakentavat kokonaisuutta. Tämän jälkeen analysoin albumin puhujia ja toin esille, että eri puhuja-asemien sanoitukset muodostavat ”perheitä” ja albumilla voidaan näin hyödyntää perheyhtäläisyyden käsitettä. ”Perheiden” sanoitukset eivät ole erotettavissa toisistaan, koska kerronnallisuus ilmenee ainoastaan, kun tarkastellaan kaikkia perheen sanoituksia yhdessä. Tämä on yksi albumin merkittävimmistä kokonaisuutta rakentavista tekijöistä. Lisäksi osoitin, että kokonaisuutta vahvistaa puhujien yksilöitynyt tapa puhua. Analysoin myös albumin puhetilanteita, joissa kerronnallisuus tapahtuu. Sanoitusten puhetilanteita hallitsee aina kulloisenkin puhuja-aseman puhuja ja sanoituksista on havaittavissa ensimmäisen ja toisen asteen puhetilanteita. Luvun lopuksi analysoin myös sanoitusten kerrostuneisuutta sekä sen vaikutusta sanoitusten tulkintaan.

Toisessa analyysiluvussa tarkastelin sanoitusten tarinamaailmaa. Osoitin, että sanoitusten tapahtumat tapahtuvat albumin nimen mukaisessa paikassa eli Blacksuamessa, joka on eriytynyt muusta yhteiskunnasta. Eriytymiseen ovat vaikuttaneet huumeet, alkoholi työttömyys sekä huono-osaisuus. Tarinamaailmalla on myös vaikutusta albumin puhujien elämäntulkintaan, kuten toin esille. Puhujat ajautuvat syrjäytyneiksi ja huumeiden sekä

alkoholin käyttäjiksi, koska albumin maailma ei tarjoa muuta mahdollisuutta. Tämä paikan jatkuvuus rakentaa albumista teoskokonaisuutta.

Humanistisen maantieteen teorioiden kautta osoitin, että sanoituksissa kuvataan reaali maailman paikkoja, mutta ne kuvataan minämuotoisen puhujan näkökulmasta, mikä tuottaa ainutkertaisen kuvauksen. Tämä on ylipäänsä tyypillistä kirjallisuudelle. Ainutlaatuisen kuvauksen kautta myös sanoitusten yhteiskunnallisuus nousee esille, kun kuvattava paikka näyttäytyy yhteiskunnasta syrjäytyneenä toisena Suomena. Albumilla kuvattavan paikan myötä käsitys reaali maailmasta voi muuttua. Yhteiskunnallisuus nousee esille myös albumin tematiikan kautta. Köyhyyden ja huumeidenkäytön esiintuominen on keino nostaa marginaaliin joutuneiden ihmisten ääni kuuluviin ja käsitellä yhteiskunnallisia ongelmia. Yhteiskunnallisten ongelmien käsitteleminen on myös tyypillistä rap-lyriikalle.

Tutkielmani edetessä käsitelin albumin sanoituksia myös suhteessa rapin lajiin. Albumilla korostetaan paikallistunnetta, mikä on rap-lyriikalle tyypillistä. Sanoitusten tapahtumat sijoittuvat osittain Kallioon, mikä on Heikki Kuulan kotipaikka. Myös kielen kautta vahvistetaan paikallistunnetta. Kotipaikalle ei kuitenkaan ylpeillä albumilla. Sanoitukset sijoittuvat kaupunginkaduille, mikä on myös tyypillistä rap-lyriikalle. Yhdysvaltalaisessa rap-lyriikassa kuvattu ghetto näyttäytyy kuitenkin ironisena, mikä on tyypillistä suomalaiselle rap-lyriikalle. Ironian kautta albumille tuodaan yhdysvaltalaisen rapin piirteitä. *Blacksuami*-albumilla on myös rapille tyypillistä kerronnallisuutta sekä omakohtaisuutta. Heikki Kuula tuo henkilökohtaisen aspektin sanoituksiin käyttämällä omaa nimeään sekä sosiaaliturvatunnustaan osassa sanoituksista. Omakohtaisuus on osa opettavaisuutta, mikä on olennaista rap-lyriikassa. Opettavaisuus liittyy myös yhteiskunnallisten ongelmien esiintuomiseen.

Koska laululyriikalla ei ole vielä vakiintunutta asemaa kirjallisuudentutkimuksen kentällä, oli tutkielman kirjoittaminen osaltaan ongelmallista. Tietyllä tavalla tämä myös näkyy tutkielmassani. Tutkielmallani olen pyrkinyt osoittamaan, että rap-lyriikkaa on mahdollista tutkia kirjallisuudentutkimuksen välinein. Erityisesti roolirunouden teorian avulla on mahdollista analysoida myös rap-lyriikkaa. Tämä tuo osaltaan runoutta ja rap-lyriikkaa lähemmäs toisiaan. Toivon, että tutkielmani innostaa analysoimaan enemmän laululyriikkaa

osana kirjallisuudentutkimusta. Jatkossa olisi kiinnostavaa tarkastella muodostavatko Heikki Kuulan muut albumit kokonaisuutta *Blacksuami*-albumin tapaan. Lisäksi olisi kiinnostava analysoida Kalliota paikkana Heikki Kuulan tuotannossa, koska moni Kuulan albumeista sijoittuu Kallioon. Mielenkiintoista olisi myös paneutua tarkemmin albumin yhteiskunnalliseen sanomaan ja intertekstuaalisuuden merkitykseen suhteessa yhteiskunnallisuuteen.

Johdannossa toin esille, että rap-lyriikka on osa nykypäivän runoutta. Rap lähenee sekä proosa- että puheenomaista runoutta, kuten olen osoittanut. Rap-lyriikan sekä muun laululyriikan tarkasteleminen osana kirjallisuudentutkimusta on olennaista, koska sanoitukset ovat vahvasti läsnä ihmisten elämässä. Tutkielmallani olen näyttänyt yhden tavan tarkastella sanoituksia osana kirjallisuudentutkimusta. Esille tuomani tulkinnat ovat yhteydessä yleisesti suomalaiseen rap-lyriikkaan. Tiedostavamman rapin edustajat käsittelevät monesti samoja aiheita, kuten huumeita ja elämästä selviytymistä. Tämä on rapin lajille tyypillistä ja samalla se on keino nostaa ongelmia esille. Yhteiskunnallisuus on tyypillistä osalle suomirapia, kuten johdannossa toin esille. Heikki Kuulan *Blacksuami*-albumi asettuu osaksi tätä jatkumoa ja nostaa esille ongelmia, joista yhteiskunta ei puhu. Albumilla Blacksuamen asukkaat pääsevät hetkeksi pois marginaalista, jonne he ovat joutuneet.

Lähteet

Primäärilähteet

HEIKKI KUULA (=HK) 2010: *Blacksuami*. Yellowmic Records: Helsinki.

Sekundäärilähteet

BUCHHOLZ, SABINE; JAHN MANFRED 2007: Space in Literature. *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory* (toim. David Herman, Manfred Jahn & Marie-Laure Ryan), 551–555. London: Taylor & Francis.

BYCKLING, ANNA 2006: Törkyä vai ironiaa? Eminem räppää tulkinnan rajamailla. *Ääniä äänien takaa: tulkintoja rock-lyriikasta* (toim. Toni Lahtinen & Markku Lehtimäki), 123–146. Tampere University Press.

CARROL, NOËL 2001: On the Narrative Connection. *New Perspectives on Narrative Perspective* (toim. van Peer, Willie & Mendelsohn, Farah). Albany: State University of New York Press. 21–41.

EPPU NORMAALI 1984: "Nyt reppu jupiset riimisi rupiset". *Rupisia riimejä, karmeita tarinoita*. Poko Rekords: Tampere.

FRITH, SIMON 1988: *Music for pleasure: Essays in the Sociology of Pop*. Gambridge: Polity Press.

HAAPALA, VESA 2013: Proosarunon monet kasvot. *Suomen nykykirjallisuus 1: lajeja ja poetiikkaa* (toim. Mika Hallila et. al.), 179–190. Helsinki: SKS.

HAAPALA, VESA 2012: Teoskokonaisuuden runousoppia – Esimerkkinä Katri Valan *Kaukainen puutarha*. *Työmaana runous – Runoutentutkimuksen nykysuuntauksia* (toim. Siru Kainulainen, Karoliina Lummaa & Katja Seutu), 159–185. Helsinki: SKS.

HAAPALA, VESA 2008: Sarjallisuudesta. *Tuli&Savu 01/2008*. 14–21.

HAAPALA, VESA 2005: *Kaipaus ja kielto: Edith Södergranin Dikter-kokoelman poetiikkaa*. Helsinki: SKS.

HAARNI, TUUKKA et. al 1997: Johdatus nykymaantieteeseen. *Tila, paikka ja maisema – tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen* (toim. Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa tani), 9–36. Tampere: Vastapaino.

HALLILA, MIKA et.al 2013: *Suomen nykykirjallisuus 1: lajeja ja poetiikkaa* (toim. Mika Hallila et. al), 335–344. Helsinki: SKS.

HECTOR 1973: ”Olen hautausmaa”. *Herra Mirandos*. PSO: Helsinki.

HEIKURA, ELISA 2012: Heikkoa kerronnallisuutta: Kerronnallisuuden mahdollisuus ja mahdottomuus CMX-yhtyeen *Talvikuningas*-albumissa. Pro gradu, Tampereen yliopisto.

HERMAN, DAVID 2010: Events and Event-types. *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory* (Toim. Herman, David; Jahn, Manfred; Ryan, Marie-Laurie), 151–152. London: Taylor & Francis.

ISOLA, ANNA-MARIA; SUOMINEN ESA 2016: *Suomalainen köyhyys*. Työväen sivistysliitto. Helsinki: Into.

KARJALAINEN, PAULI TAPANI 2006: Tobografinen paikan tulkinta. *Paikka – eletty, kuviteltu, kerrottu* (toim. Seppo Knuutila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela), 83–92. Helsinki: SKS.

KARJALAINEN, PAULI TAPANI 1995: Elämä tässä talossa: Lähikartoitusta kirjallisuuden kautta. *Alue&Ympäristö* 24:2, 15–24.

KASEVA 1976: "Et voi jäädä nukkumaan". *Kun maailma elää*. Love Records: Helsinki.

KAUNONEN, LEENA 2009: *Jakamattoman avaruuden alla – Tilojen merkityksiä Antti Hyryn proosassa*. Helsinki: SKS.

KAUNONEN, LEENA 2001: *Sanojen palatsi – Puhujan määrittely ja teoskokonaisuuden hahmotus Paavo Haavikon Talvipalatsissa*. Helsinki: SKS.

KNUUTI, SAMULI: Pop-pop-pop-tekstejä. *Suomen nykykirjallisuus 1: lajeja ja poetiikkaa*. Helsinki: SKS.

KOHO, SATU 2008: *Minun tuuleni, minun mereni – koettu ja eletty paikka Joni Skiftesvikin martinniemeläisteoksissa*. Oulu: Suomenmaa.

KOKKOLA, JUSSI 2013: *Luokatonta lyriikkaa? Yhteiskuntaluokka Asan, Palefacen ja Julma Henrin rap-sanoituksissa*. Pro gradu, Turun yliopisto.

KRIMS, ADAM 2000: *Rap music and the Poetics of Identity*. Gambridge: Gambridge University Press.

LAHTINEN, TONI; LEHTIMÄKI, MARKKU 2006: Rock, lyriikka ja tulkinta. *Ääniä äänien takaa: tulkintoja rock-lyriikasta* (toim. Toni Lahtinen, Markku Lehtimäki), 17–40. Tampere University Press.

LAMPINEN, AHTI 1980: "Elämän valttikorit". *Elämän valttikorit*. Gold Disc: Helsinki.

LEHIKONEN, TIINA 2010: Runo puheena ja runon puhujat. "En jaksa nauramatta katsoa sinua". *Lentävä hevonen: välineitä runoanalyysiin* (toim. Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa) 213–238. Tampere: Vastapaino.

LIESAHO, JAN 2004: Tiedettä, taidetta ja satuja – Lähio suomalaisessa rap-musiikissa. *Samaan aikaan toisaalla: Nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi* (toim. Petri Paju), 132–143. Nuorten elinolot-vuosikirja, Vammala.

LUMMAA, KAROLIINA 2010: Aihe, motiivi ja topos – miksi runossa kuvataan kukkaa? *Lentävä hevonen: välineitä runoanalyysiin* (toim. Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa) 41–68. Tampere: Vastapaino.

LYYTIKÄINEN, PIRJO, SAARIKANGAS KIRSI 2013: Introduction: Imagining Spaces and Places. *Imagining Spaces and Places* (toim. Saija Isomaa, Pirjo Lyytikäinen, Kirsi Saarikangas and Renja Suominen-Kokkonen), ix–xx. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

MCHALE, BRIAN 2001: Weak Narrativity: The Case of Avant-Garde Narrative Poetry. *Narrative* 9:2, 161–167.

MEXAL, STEPHEN J. 2004: Consuming Cities – Hip hop's Urban Wilderness and the Cult of Masculinity. *Eco-Man – New perspectives on Masculinity and Nature* (toim. Mark Allister), 235–246. Charlottesville/London: University of Virginia Press.

MIKKONEN, JANI 2004: *Riimistä riimiin: Suomalaisen hip hopin nousu ja uho*. Keuruu: Otava.

MITCHELL, TONY 2001: Introduction: Another Root – Hip-hop outside the USA. *Global Noise: Rap and Hip-Hop outside the USA* (toim. Tony Mitchell), 1–38. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.

NIEMINEN, MATTI 2003: Ei ghettoja, ei ees kunnon katuja: Hiphop suomalaisessa kontekstissa. Hyvää pahaa rock'n roll: *Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista* (toim. Kimmo Saaristo), 168–190. Helsinki: SKS.

NYLÉN, ANTTI 2006: Thank God for the Public Image: Morriseyn subjektiaseman tarkastelua. *Ääniä äänien takaa: tulkintoja rock-lyriikasta* (toim. Toni Lahtinen, Markku Lehtimäki), 201–234. Tampere University Press.

OJAJÄRVI, JUSSI; STEINBY LIISA 2008: Esipuhe. *Minä ja markkinavoimat: yksilö, kulttuuri ja yhteiskunta uusliberalismin valtakaudella*. (Toim. Jussi Ojajärvi & Liisa Steinby) 7–22. Helsinki: Avain.

PALEFACE 2011: *Rappiotaidetta – Suomiräpin tekijät*. Keuruu: Like.

PARKKO, TOMMI 2016: *Intohimoa ja millimetripaperia: Poeettisia huomioita runoudesta ja runokokoelmista*. Viro/Helsinki: Avain.

PARKKO, TOMMI 2012: *Runouden ilmiöitä*. Helsinki: Avain.

PARTANEN, ILKKA 2016: *”Mitä sä syljet”*: Köyhyyden kulttuuri ja identiteetti suomirapissa. Pro gradu, Helsingin yliopisto.

ROSE, TRICIA 1994: *Black Noise – Rap music and the Black Culture in Contemporary America*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.

SEUTU, KATJA 2012: *”Tuletko vanhainkotiin?”*: Runon affektiivisuudesta ja osallistuvasta lukemisesta. *Työmaana runous – runouden tutkimuksen nykysuuntauksia* (toim. Siru Kainulainen, Karoliina Lummaa & Katja Seutu). 249–267. Helsinki: SKS.

SEUTU, KATJA 2009: *Olla elävän sanat: Roolirunouden laji Maila Pylkkösen teoksessa Arvo: vanhaäiti puhuu runonsa*. Helsinki: SKS.

SEUTU, KATJA 2007: Lupa puhua: Roolirunous kukoistaa 2000-luvun kirjallisuudessa. *Parnasso* 7/2007, 17–21.

SEUTU, KATJA 2006: Puheenomaisen runon rakenteesta. *Avain* 2/2006, 21–36.

SHUSTERMAN, RICHARD 1997: *Taide, elämä ja estetiikka: Pragmaattisen filosofian näkökulma estetiikkaan*. (Suom. Vesa Mujunen). Helsinki: Gaudeamus.

STEINBY, LIISA 2008: Ryöstelijät ammutaan: moderni minä ja mitä sille tapahtui. *Minä ja markkinavoimat: yksilö, kulttuuri ja yhteiskunta uusliberalismin valtakaudella*. (Toim. Jussi Ojajärvi & Liisa Steinby) 25–66. Helsinki: Avain.

STRAND, HEINI 2008: *Rollon kollit. Maskuliininen ja paikallinen identiteetti Tulenkantajien sanoituksissa*. Pro gradu, Tampereen yliopisto.

TERVO, MERVI 2012: Tila ja paikka suomalaisissa räp-musiikkivideoissa. *Alue ja ympäristö* 41:2, 81–94.

TIITULA LIISA, NUOLIJÄRVI PIRKKO 2013: *Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa*. Helsinki: SKS.

VIIKARI, AULI 1987: *Ääneen kirjoitettu – Vapautuvien mittojen varhaisvaiheet suomenkielisessä runoudessa*. Helsinki: SKS.

Painamattomat lähteet

Facebook-keskustelu Heikki Kuulan kanssa (Käyty: 3.4.2016-20.4.2017)

”Kulttuurirahasto palkitsi Palefacen nykyajan runonlausujana”

<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1456541437573> (Tarkistettu 20.4.2017)

”Bob Dylanin Nobel yllätti – kriitikko kiittää, runoilija tyrmää”

<http://yle.fi/uutiset/3-9228498> (Tarkistettu 20.4.2017)

MANNINEN, TEEMU 2010: Proosarunon sukupolvi.

<http://www.tulijasavu.net/2010/03/proosarunon-sukupolvi/> (Tarkistettu 20.4.2017)

Urbaani sanakirja

<https://www.urbaanisanakirja.com/> (Tarkistettu 20.4.2017)

Liite 1

1. Sun nimi on Kuula

Pahan suovan kritiikin piiristä. Paha mulkero tyylini tiivistää. Ku tarjoot binin sanon kippis, plus onks toi sun naamas vai paskoks sun lippis? Ei tuu sadetta, joka putsaa saastan, epärehellisyyden tästä maasta. Ennenku edellisest ehtiny toipua, ruoskivat luuviuluista riitasointuja. Ja tää kaupunginosa ympärillä sykkii, eikä anna mun muuttaa syklii. Niin isä niinku poikakin. Jos se muistais synttärini, isänpäivän soittaisin. Säädin, et itseeni pääsis lääkitseen. Ei räkist säälitä, käsketä lääkitseen. Tien risteykses venaan uusii räkiksii ja vien väärälle tielle vaik väkisin.

Henkisesti persauki ollaan. Perkele koittaa jollain jallittaa. Ikuisen vapun aukiolla dollarit vaihtaa omistajaa. Ja faija opetti jo muksusta: Moraali on rikkaiden luksusta. Ei pidä itestään liikoi luulla. "Sun nimi on Kuula".

Normia veloissa myöten korvia. Aika kortilla, ei aikaa lorvia. Morkkis polvissa, sorvissa, nortti holkitta sormissa. Polttelen keskiyöllä tupakkaa, ku ei unta tupaan taas saa. Perkele korvanlehdell supattaa. Ei anna mun nukahtaa. Katkerii kirjeitä amfetamiinille, ennenku päästää kliiniltä siiville. Pupillini tiimalasit, niissä kuolee, kun tekee perkeleelle huoneen suoneen. Tarhan pihal pelikortit jaettu, kaksyt yli neljä muut lapset haettu. Äidin syliin yhä tarhanpihal odotan. Äiti, sä oot kaksytk vuotta myöhässä.

Henkisesti persauki ollaan. Perkele koittaa jollain jallittaa. Ikuisen vapun aukiolla dollarit vaihtaa omistajaa. Ja faija opetti jo muksusta: Moraali on rikkaiden luksusta. Ei pidä itestään liikoi luulla. "Sun nimi on Kuula".

2. Subutexcowboy

Eka nuolasen kuolemaa, sitten suolasta Tuonela. Sit huomina juominen ei nappaakaan, ku kuosasta jaksaa vaan. Maksa tai se on henk.koht. ratkasu. Poikas ohimolla haulikko katkastu. Eka oli hauskaa, mut kaikki meni vituiks. Tekis mieli laittaa tää luukku tulitikuiks. Tää on mun viiminen päivä Kallios. Kylmää kylvää Herra Huu. Enks oo ryvenny tarpeeks allikos?

Sammuttakaa aurinko ja kuu. Laitetaan osaltani maailma pakettiin. Niitataan kii, viedään verkkokellariin. Ruuvataan tähtöset taivaankannesta. Todetaan pulssin poissaolo ranteessa.

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

Kun kysyn kassaneidilt: "Mitä sä tuijotat?". Se sanoo: "En paljon mitään." Ja se mulkkaa mua ku jotain tautipesäket, jonka poistua kaupasta pitää. Vauvasta ei tullu pressaa vaan kilipää, vauhtisokee piripää, joka langalla kiristää. Kiirastules koittaa keksii texii, pleksis nextii seuraa Breksii. Stikit sakset ennen mustaa lusikkaa. Seinät kaatuu, maailma kukistaa. Superlonpatjalla paskat housuissa. Haluun äiti sulta viel viimesii nousuja. Salaa toivon, et lyöt luurin korvaan. Sun pitää ympyrä sulkee. Synnyit jo yhen persläven kanssa, mitä vittuu sä enää mul teet?

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

Onko äiti? Täällä poikasi. Revolveri ohimollani. Siirrä tonni tililleni tai teen pahaa itselleni.

3. Kallio-Herska

Kallio on mitä valvon ja vaalin. Paskuuden kokoajan kehittyvä ideaali. Ja mä oon Kallion katujen pressa. Nestemäist terästä kaaoksessa. Näin hyväks jäbäks suhteellisen slaikka. Kotioveni velkojen kohtaustaikka. Mun frendeil on piikki suonessa, vaik ne eilen sanoki et huomenna. Kaikki perseest, poikkeuksena mä. Puhun sust paskaa selän edessä. Mä oon hiphopin uus musta. En oo ees väri, mut tarpeeks hustla. Ja mun auton rekkari on sun auton rekkari. Ja beibi sul on tuoli, kunnes menetän mun kasvoni.

Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun. Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun.

Oot eksoottinen tanssija, väliaikasta. Uskottelen ku tykität pirii slaikasta. Huora kelaa mua ku suussa terska. Mun nimi on Kallio-Herska. Possel on pläänei ennenku lyö kasvoihin. Nasaaliks baritonit loihdin. Saan sut näyttämään pummilta. Kunnon yhen miehen slummilta. Oot spurgujen surku, sun kämppäs on murju. Niin snadi, et vaihtaakses asennettasi Sun pitää

mennä rapun puolelle. Herra Tuonelle annatte suolenne, Nuoret suonenne, huomen kuolette. Luon teille luonteenne, epäonnen seppä. Kybäl otat suihin, että saat Kallion kalleinta suuvettä.

Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun. Paskannan sieluusi. Joo mä paskannan sieluun sun. Noist pienist rei'ist naamassasi, kunnes sielus on mun.

4. Paskannan sieluusi

Kaksoiselämä loppu, kuosi-sinä voitti. Normaali-sinään on nyt kaikki välit poikki Luutarhas keskijalka haudassa järjen valo loittoni kaikessa rauhassa. Puol vuosisataa meni ku elit ja viinaa vedit, veitsenteräl sinnittelit, valheil perhet elättelit. Nelistit peräs euforian tavaks asti, ei painanu fatsi vaimo ja lapsi ja...

Paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun. Ja paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun

Särjit kaappi-teeveen, joku soitti poliisit mut toivoin, et peilissä piirteit sust olisi Olit mulle mun faija, et alkoholisti, Katsoin käsiäsi ja vertasin niit omiini. Pieni pentus ihaili sun temppuja tyhmiä Matkin peilin edes eleitä ja virnistyksiä. Sua kopioin ja pirtulestin korkkasin, opin katutappelee ja kärsiin morgafnin, ja

Paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun. Ja paskannat sieluuni. Paskannat sieluun mun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun.

Ja paskannan sieluusi. Paskannan sieluun sun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluun on sun. Ja paskannan sieluusi. Paskannan sieluun sun. Näist rei'ist käsivarsissani, kunnes sieluni on sun.

5. Spuge

Kenen klyyvari helottaa? Kuka lapsia pelottaa? Spuge. Kartal zikzakkii piirtelee. Haju silmii kirvelee. Spuge.

Prostituoidulta nussii tulta spadduunsa. Tappaa merimiehen jossain kaukana. Assal lapsille stoorii härskii. Äkkipikainen hermoraunio blodaa pärskii. Yksin hirttäytyy yösydämeen. Suojatiet linkkaa, autot tööttäilee. Siihen kuumottaval kujalla törmää. Kuka koiranilmal Sörkässä ördää.

Kenen klyyvari helottaa? Kuka lapsia pelottaa? Spuge. Kartal zikzakkii piirtelee. Haju silmii kirvelee. Spuge.

Epäselvä ku heijastus, muovitimanteissa. Nuolee autoni ikkunaa, tenukuoseissa. Puli-miakonen matskui puklaa. Ei taskus ruplaakaan. Preesens saa meidät rillejämme putsamaan. Uskoo olevansa Jumalan poika. Kenen vuoks hätänumeroon sä soitat? Ken kissaa ja hiirtä stevarin kaa on pelannu? ja aamulla hakiessa postii pakkasessa delannu.

Kenen klyyvari helottaa? Kuka lapsia pelottaa? Spuge. Kartal zikzakkii piirtelee. Haju silmii kirvelee. Spuge.

Spuge.

6. 270183-213H

Työkkäris odotellaan uut vuoroa. Päivitellään sitä tilannetta huonoa. Voi sitä valituksen kuoroa. Toimettomuus vetää ympäri kuonoa. Ja tää fattan väsyny akka taas mulkkaa mua ku jotain halpaa makkaraa. Ja lapseni äiti alotti nyt sen vahvan mielialälääkityksen. Turhautumiseen koskista ostin ja postimies tuo vaan jobin postia. Eri mestoist pikavipit nostin ja lottosin jokereilla Anjan Kioskissa. Mikään ei muutu, Kela on vaan keltanen, ja mä oon helkkarin velkanen. Globalisaatios orpo koittaa selvitä. Kapitalismi osti maamme lasihelmillä.

Mut minne katsonkaan, samat puutteet nään vaan. Mä minne käännynkään, samat valheet jatkuu. Mut minne katsonkaan, samat puutteet nään vaan. Mä minne käännynkään, samat valheet jatkuu.

Yritys omistaa kaiken, ei pääse karkuunkaan, tai takas alkuunkaan, vartun arkkuun vaan. Järvet ja mannut yritys haltuun saa. Pohjois-Microsoftis perheineni kituutan. Ei kasvoja johtajalla ja vanha johto ja selkäranka on selkärangaton rampa. Mottona: "Asiakas aina väärässä." Kaikki yritykset haslaa, mut jos säädät sä. Päädyt vankilaan viihtymään. Ei bygee kattoo telkkarii, ettei alkais kiihtymään. Jumalal ja ei millään on paljon yhteistä. Se, et oon työtön, on yks ja sama heistä.

Mut minne katsonkaan, samat puutteet nään vaan. Mä minne käännynkään, samat valheet jatkuu. Mut minne katsonkaan, samat puutteet nään vaan. Mä minne käännynkään, samat valheet jatkuu.

7. Sutenöörin Blues

Kun menit pokaan rakastumaan, mua vitutti. Oon silti aina sun sokerinen isukkis. Oot pimp's choice, ehdotonta kärkee. Heti seuraavana mun Cadillacin jälkeen. Poliisin piestyä kaikki muut meni, mutten jääny porttikongiin aivan yksikseni. Oot tosi ystäväni eli et mikään semi. Särjet suuren parittajan sydämeni heti. Ku poka kyllästyy, se palaa vaimonsa luo, tai kadulle metskaa uutta hutsua. Ei rakkaus, vaan himo sen luoksesi tuo. Meiän alal unelmist tulee luopua. Jos lyönki sua, se on vaan toimenpide. Älä ota sitä henkilökohtasesti. Sä tiiät, et meil on erityinen side, joka saat muut tytöt mustasukkaseksi.

Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmiä. Halpoi kihlasormuksii, särkyneit sydämiä. Sanoessani tän oon parittaja ja kaveri. Tatjana, sun pitäs tietää paremmin.

Nyrkkirautas porttikongist kutsu. Taon mulkeroihin, et oot mun hutsu. Asiakkaani vailla asuntoa ja luottoa. Uhkapelureita ja tuurijuoppoja. Huurusta huoraan sortuvaa sorttia. Aamul ne krapulas pummii norttia. Ja stooreja vaimolle, mis sitä on oltu. Satasest avaan mun sanaisen koltun. Jokainen tyttö on parittajan tyyppiä, ja osaan ajatukset katseesta yytsiä. Ei oo olemassa paluuta takapenkille jätettyäs mut amerikanrautoineni. Se ei tarkoittanu mitään, mitä tulee kukkapuskaan. Poka vaan lievitti syyllisyyden tuskaa. Jos vaimo sais kukkii, mitä se sulle kuskaa. Se tietäis, et isäntä vieraissa nusbaa.

Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmiä. Halpoi kihlasormuksii, särkyneit sydämiä. Sanoessani tän oon parittaja ja kaveri. Tatjana, sun pitäs tietää paremmin.

Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmii. Halpoi kihlasormuksii, särkyneit sydämii. Asiakkaat kännissä fuulaa mun ämmii. Halpoi kihlasormuksii, särkyneitä sydämii.

8. Huoralta pääsi kyynel

Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Oliko se krokotiilin kyynel vaan vai sielujen symmetriaa? Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Silmätulehdusta kroonista vai kaiken nähneen hutsun sympatiaa?

Oli arki tai sapatti, kotini kapakki. Sydäntä pakasti, mut nyt paukku ku papatti. Eilen eräs rivi-hutsu riisti henkensä. Mul ois sulle kysymyksii jos se ois hengissä. Älä päästä sitä pään sisään pujahtaan. Huudahti järkyttyny järkeni kujalta. Hunajaiseni, sydämeni sulatit. Mitä oikein funasit kun munilleni fudasit? Harvinaist pummiin samaistuminen. Kelaan tätä naista silmine tummineen. Tunti tunnettiin, kelloi punnitsen. Halusin jutella, tunsin et tunsin sen. Symmetriaa sielujen, viel tunnen et tilannen on sulle mielunen, tiedustelen huoruuttas. Kerrot suoruuttas: sua aina paritettu. Samaistun ja kerron tarinani mun.

Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Oliko se krokotiilin kyynel vaan vai sielujen symmetriaa? Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Silmätulehdusta kroonista vai kaiken nähneen hutsun sympatiaa?

Lokanen kurtisaani kurtisti kulmiaan. Syvälle sieluuni kurkisti julmiaan. Purskahti pillittää se paskanen huora. Se näki, et oon räppäri ja mä halusin kuolla. Se sano mun myyvän sieluni rahasta. Joka laulu vuollaan mun nahasta, se sano. Tää voi syödä, sä voit lyödä, se sano, mut me tehään aivan samaa työtä, se sano.

Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Oliko se krokotiilin kyynel vaan vai sielujen symmetriaa? Huoralt pääsi kyynel kun kerroin tarinani mun. Silmätulehdusta kroonista vai kaiken nähneen hutsun sympatiaa?

Ihminen ei kykene sellaseen pahuuteen, et ansaitis sellasen krapulan. Mut mä kykenin sellaseen krapulaan. Ihminen ei kykene sellaseen pahuuteen, et ansaitis sellasen krapulan. Mut mä kykenin sellaseen pahuuteen ja oon ku maani myynyt mies.

9. Kurita mua mutsi

Kurita mua mutsi, näytä et oot vihanen. Tukista mua mutsi, piekse ilmat pihalle. Kurittaessas silmissäs hellyyttä, mut hetkes kaikki tää on mennyttä. Kohtelet kuin jotain roskaa vaan, en muutoin huomioo koskaan saa.

Toivoit kuolevasi synnytyksessä. Potra poika vedettiin pihdeillä. Toistelet itelles, et rakastat mua, itsesyylität, koska se ei oo totta. Sulta puuttuu äidillisyyys, kohtaamisemme on kömpelöitä. Valitsen aina isoimman, sul on vittumainen kokoelma voita. Kivitän naapurin ikkunoita saadaksein korvatillikoita. Anna mun tietää kuinka paha poika oon. Kasvoillas kiilsi kirsikan puna. Turhautumistas poikaas purat. Ku puristat pillistä, tää on hetken inhimillistä.

Kurita mua mutsi, näytä et oot vihanen. Tukista mua mutsi, piekse ilmat pihalle. Kurittaessas silmissäs hellyyttä, mut hetkes kaikki tää on mennyttä. Kohtelet kuin jotain roskaa vaan, en muutoin huomioo koskaan saa.

Aina aamusta iltaan, ahmit suklaat ja saippuaa. En huomiota saa, korkeintaan sukkasaippuaa. Polvihousut riekaleina ammuin pultsarii ritsalla. Isä jätti vuoksi toisen heilan, se on mun syy, kerroit sen vitsalla. Taas pihan ämmät juoruu, isän lähteneen merille. Sulta meni koko nuoruus, ja pieksit poikasi verille. Ehkä isä joi ittensä hengiltä, loogista aviomiehes kengissä. Näet vahingon kun katsot sun lasta, vihaat siltä pilkkeen silmäkulmasta.

Kurita mua mutsi, näytä et oot vihanen. Tukista mua mutsi, piekse ilmat pihalle. Kurittaessas silmissäs hellyyttä, mut hetkes kaikki tää on mennyttä. Kohtelet kuin jotain roskaa vaan, en muutoin huomioo koskaan saa.

10. Luutarhassa

Nyt siitä vuosia jo on kun eksyin kuutamoon. Ehkä oonki tottunu jo kohmeloon. Mä oon karvainen mies, ehkä gorilla oon? Mä oon siipiveikko, nakit silmilläin. Mä tulin punasta päin, pelkään sakottajaa. Mä oon siipiveikko, kaadun taaksepäin. En löydä himaa näin, mä ehkä torilla oon.

Ja mä oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Ja mä oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Oon hautausmaa.

Ja ehkä seiskytluvun alku oli rautainen, vaikka itse olin silloinkin mä hautainen. Niin sitä sanottiin, corditaa janottiin. Ja silloin farmareistani mä tyrän sain, ja ehkä kerran nain ja tippurin sain. Ain vessanpöntölle mä sammuin vain. Mä paljon muista en, mä olin humalainen. Ja kello pysähtynyt on ja katson kuutamoon, ja ehkä kokonaan mä kohta umpiluuta oon. Soi päässä hiljainen blues. Mul on mopedi uus. Mä oon umpijuntti täynnä taikinaa, mut kiva ehkä hei ku joku hillot vei. En tiedä kumpi puntti tänään munan saa, mut tiedän sen, mä oon erilainen.

Ja mä oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Ja mä oon hautausmaa. Oon hautausmaa. Oon hautausmaa.

11. Postikortteja reunalta

Hirttäytyminen enemmän tyyliini, mut rakastan mun amerikanrautaa. Ja vielä enemmän ikiomaa lyyliini, mut se nainen pantiin jo hautaan. Alue mis mies loppuu ja auto alkaa on harmaa, sori mama. Radiosta raikaa kuoleman korina ja enkä oo amerikanrautani omistaja. Ajan ilman käsii vastaanulijoiden kaistalla, joiden mielest oon loinen. Edelliseen yhdyn, ylläpidän kaasuu pullolla, miehen henki omaltunnolla. Amerikanrauta, mun liikkuva arkku. Alligaattorin nahkasta salkku. Takapenkillä ruuvaril rikottu lukko ja poikineen setelitukko.

Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaanulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla. Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaanulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla.

Ja päästän päästöt ja hään sisään. Teippasin pakoputkeen imurin pään. Ja mul on syvä, syvä, syvä väsy. Toimii ku häkä, viimeinen rykäsy. Ain nousuhumala ja darra riitelee mus. Auton sumuvalot pimeyttä viiltelee, mut Sä oot mun valo, tuo tunnelin suu. Luomet muuraantuu, ikiunta nukkuu. Kalman haju puskee mun hies. Haista mua, mä oon kuollu mies. Helvetis, elinkautinen edessä. Kahen suhde yhteen bourbonii veressä. Annoit mun ilmaseks sun kaa maata, mut yks nilkki oli huoralle raaka. Puukotin sen, se vuos ku kraana. Oon viimeinen elos, tää on kolmiodraama.

Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaan tulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla. Ja tää on postikortti reunalta. En enää viihdy itseni seurassa. Ajan naiseni peräs vastaan tulijoiden kaistalla. Perkele pelkääjän paikalla.

12. Poistakaa makkaraa

Oon hyvilläni, miksen olisi? Elämä oli parast huumet ja hyvin kolisi. Mul on pelastusrengas ku lama saa: Kasvatan himas mahamakkaraa. Ruumiini rupini, runoni reppu. Mekkalaa nepparii, neppari on nekku. Keppanaa kiskon, viskon helttää. Kaikki rasvanen kelpaa, kaiken oon velkaa. Ruplat ja nuoruus, mä sain ystävän. Uskollisen tupakkiyskän. Teen mitä lystää, vaik se ois tyhmää. En nysvää, vaa annan runon ryskää. Ennemmin vanha parsa ku vast varsa. Vanhan kansan kanssa, omaisien luona. Oma sija löytyy osana suurta omaisuutta. Ei voi ku nöyrtyy.

Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa. Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa.

Olohuonees on olmeja, joil onni on useita olveja. Onni ois isäntä ja emäntä. Tonni onnee on elämä. Sana onni muistuttaa mollissa: kultainen huoruus on nollissa. Päivä astuu sivuun, maa menee tuutii. Oli tuurii, toisinaan mollist tuli duurii. Ihmetellään idareimpia ideoita. Yytsitään uusimpia YouTube-videoita. Linkkasin linttaan, päiväni pinkkaan. Sul on kaikki yhteen rinkkaan, joka rimmaa. Mut tieto on turma, aapiset aseita. Pelataan bilist vaan mustilla kaseilla. En sivus vaan venaa miten meni. Mä jaan elämän valttikortit itelleni.

Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa. Poistakaa makkaraa. Porin pärinää. Juhlikaa ja naikaa, on yks päivä aikaa.